

บทที่ 4

บุคลิกภาพของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์บุคลิกภาพของตัวละคร ในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา ผู้วิจัยศึกษาบุคลิกภาพภายในหรือทัศนคติของตัวละครเอก จำนวน 50 ตัว จากเรื่องสั้นทั้งหมด 47 เรื่อง ดังนี้

บุคลิกภาพของตัวละคร

บุคลิกภาพภายใน (ทัศนคติของตัวละคร)

1. ทัศนคติด้านชีวิต
2. ทัศนคติด้านความรัก
3. ทัศนคติด้านสังคม
4. ทัศนคติด้านครอบครัว
5. ทัศนคติด้านอาชีพ

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บุคลิกภาพของตัวละคร

1. **ทัศนคติด้านชีวิต** หมายถึง แนวความคิดของตัวละครที่มีต่อเรื่องราวในชีวิต จากการศึกษาพบตัวละครที่มีทัศนคติด้านชีวิต 17 ตัวละคร ดังนี้

บุญส่ง ตัวละครชาย จากเรื่อง หนังสือเล่มสอง เป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงเรื่องราวของบุญส่ง ซึ่งเคยเป็นลูกน้องของเจ้าพ่อทำให้มีชีวิตที่ดี ร่ำรวย มีอิทธิพลมากมาย แต่วันหนึ่งเมื่อเจ้าพ่อถูกคนลอบฆ่า ชีวิตของบุญส่งก็เปลี่ยนไป ทำให้เขาตกอับ ดังนั้นบุญส่งจึงคิดถึงเรื่องราวในอดีตเมื่อครั้งที่เขาเป็นเด็ก เคยซื้อหนังสือเล่มหนึ่งมา แต่เขาไม่เคยอ่านตอนจบของหนังสือเล่มนั้นซึ่งคือเล่มที่สอง บุญส่งจึงได้กลับไปตามหาร้านหนังสืออีกครั้ง ปรากฏว่าหนังสือเล่มนั้นยังอยู่ หญิงสาวที่เป็นผู้ขายให้บุญส่งเก็บเอาไว้ และนำมาให้บุญส่ง แต่ท้ายที่สุดแล้วบุญส่งกลับไม่ต้องการมัน หญิงสาวจึงได้นำหนังสือเล่มสองกลับไป พร้อมกับหนังสือเล่มหนึ่งของบุญส่งด้วยเช่นกัน

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ยอมแพ้ต่อโชคชะตาของชีวิต และความฝัน บุญส่งเป็นตัวละครชายที่รู้สึกว่าคุณชีวิตของเขาล้มเหลว

ดังตัวอย่าง

มีแต่ความตกต่ำเสื่อมทรุดเท่านั้นที่ซุกงำอยู่ในจิตใจของเขา ไม่มีใครร่วมรับรู้ มันกัดกร่อนจิตใจอย่างเยือกเย็นและเสียบเสียบ หมายถึงเขาทุกข์ทรมานอย่างโดดเดี่ยว บุญส่ง

ขบคิดอย่างเย้ยหยันต่อชีวิตของตนเองว่า หากโชคชะตาไม่กลั่นแกล้งเขาเสียก่อน มองตาม
ขั้นตอนและความเหมาะสมวันนี้เขาควรจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศด้วยซ้ำ

(หนังสือเล่มสอง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 86)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความท้อแท้ ล้มเหลวในชีวิต ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บุญส่ง
มีทัศนคติเช่นนี้ เนื่องจากเขาฝันจะเล่นการเมือง ใช้เส้นสายของเจ้าพ่อ สุดท้ายเมื่อเจ้าพ่อเสียชีวิต
ทำให้เขาไม่มีที่ยืนในสังคม และรู้สึกท้อแท้ ล้มเหลวไปหมดทุกเรื่อง

ดังตัวอย่าง

“ผมจะเล่าให้ฟังก็ได้ คุณจะต้องหัวเราะจนตลกเก้าอี้ขึ้นแหละ ความจริงผมไม่ต้องเล่า
มากคุณก็คงเข้าใจ คุณเห็นอยู่แล้วนี่ สภาพผมตอนนี้เป็นอย่างไร ใช้ ผมฝันจะเล่น การเมือง
ระดับชาติ จะเป็นนายกรัฐมนตรี ผมไปได้สวยชะด้วย เป็นคนสนิทเจ้าพ่อ อนาคตรุ่งเรือง
สว่างไสวจะทำอะไรก็ได้ ผมเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ก่อน สมัครส.ท. เสร็จแล้วไปส.จ. จากส.จ.
ไปสู่ส.ส. แล้วทำไมหรือ ที่นี้คุณเริ่มหัวเราะได้เลย แล้วเจ้าพ่อก็ตาย ผมเหมือนหมาตกบันได
อย่างนั้นแหละ กลิ้งลงมาทีละชั้น ทีละชั้น สุดท้ายแม้แต่ส.ท.ก็ไม่มีใครเลือกผม ผมไม่เจ็บใจ
อะไร แต่ไอ้เด็กเมื่อก่อนขึ้นคนนั้น คุณรู้จักไหมที่เป็นประธานสภาอยู่ตอนนี้แหละ นั่นแหละ
มันจนกว่าผมด้วยซ้ำ ไม่มีใครสนับสนุน ไม่มีใครช่วยเหลือมัน ชื่อเสียงก็ไม่มี แม้แต่ผมยังถีบ
หัวส่งมันไปแล้ว แต่คนกลับเลือกมัน ฮี ใครบอกผมได้บ้างว่าเพราะอะไร คุณหัวเราะซี
ทำไมคุณไม่หัวเราะ อ้อ ยังมีอีก ผมมีโรงพิมพ์ด้วยนะ ให้เมียน้อยทำบัญชี แล้วมันก็โกงผม
มันโกง จนผมต้องยกให้มันไปเลย ตีมีย่ะ”

(หนังสือเล่มสอง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 97-98)

ในเรื่องสั้น หนังสือเล่มสอง ทัศนคติของตัวละครบุญส่ง สะท้อนให้เห็นถึงเสียงของผู้แต่ง
เรื่องการเมือง ผู้แต่งสร้างตัวละครบุญส่งให้มีอำนาจโดยอาศัยเส้นสายของเจ้าพ่อ ทำให้เขาฝันอยาก
เป็นถึงนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อเจ้าพ่อเสียชีวิต บุญส่งยังมั่งมีที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เพราะคิดว่าตนเองยังมีอำนาจและบารมีเหลืออยู่ ในขณะที่นั้นมีตัวละครหนุ่มคนหนึ่งมาสมัครเป็นคู่แข่ง
กับบุญส่ง ซึ่งตัวละครตัวนี้ในสายตาของบุญส่งคือชายหนุ่มที่ไม่มีฐานเสียงสนับสนุน ใช้รถกระบะ
เก่า ๆ วิ่งไปทั่วเมือง ใช้โทรโข่งประกาศแนวทางของพรรค อีกทั้งยังเขียนกระดาษติดกระโปรงรถ
ด้านหน้าว่า ขอรับเงินบริจาคช่วยในการหาเสียง เวลานั้นบุญส่งยังใส่เงินบริจาคให้ชายหนุ่มไป 100
บาท โดยไม่คิดว่าชายหนุ่มในวันนั้นจะชนะคะแนนเสียงเลือกตั้ง และในวันนั้นก็กลับเป็นถึงประธานสภา
ที่บุญส่งเล่าว่า “มันจนกว่าผมด้วยซ้ำ” ทำให้เห็นเสียงของผู้แต่งที่มองว่าในปัจจุบันเรื่องการเมืองหนี

ไม่พ้นเรื่องของเส้นสายและอำนาจ แต่ตัวละครชายหนุ่มที่ชนะบุญส่งและทำให้บุญส่งกลายเป็นตัวละครที่มีทัศนคติด้านลบต่อชีวิต รู้สึกว่าตนเองล้มเหลว กลับกลายเป็นมุมมองของผู้แต่งที่ต้องการสื่อให้เห็นภาพการเมืองที่ตนเองอยากให้เป็น ผู้แทนราษฎรที่ปราศจากเส้นสายและอำนาจ มีอุดมการณ์ที่ต้องการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง รวมถึงหวังไปถึงประชาชนที่เลือกผู้แทนเหล่านี้ จะมองคนที่ต้องการพัฒนาประเทศโดยไม่ให้อำนาจแก่คนที่ชื่อเสียงเลือกตั้งอีกต่อไป

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง รอยภาพ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละคร “ผม” บังเอิญพบกับนักมวยชื่อดังที่เคยชกกับพ่อของเขาในอดีตแล้วทำให้พ่อของเขาต้องเสียชีวิต เขาจึงต้องการแก้แค้นนักมวยคนนี้ให้กับพ่อ

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ยอมแพ้ต่อโชคชะตาของชีวิต หมดหวัง ตัวละครผมในเรื่องเป็นตัวละครที่มีอาชีพเป็นกรรมกรรับจ้าง พ่อของเขาเคยเป็นนักมวยและเสียชีวิตไปตั้งแต่ยังเล็ก ทำให้แม่กับเขาต้องมีชีวิตที่ยากลำบากหลังจากพ่อเสียไป เมื่อกลับมาพบกับอดีตยอดนักมวยที่เคยชกกับพ่อของเขาอีกครั้ง ทำให้เขาต้องการฆ่าอดีตนักมวยเพื่อล้างแค้นให้กับพ่อ โดยการไปดักรอและไปพุดคุยเพื่อหาโอกาสฆ่าอดีตยอดนักมวยคนนั้น บุคลิกภาพของตัวละคร “ผม” ในเรื่องนี้ตรงกับสัญชาตญาณแห่งความตายของซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่กล่าวว่า ในส่วนลึกของจิตใต้สำนึกมนุษย์ปรารถนาจะตาย มนุษย์ตระหนักดีกว่าเป้าหมายสุดท้ายของชีวิตคือความตาย ลักษณะเด่นของสัญชาตญาณนี้คือ แรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว ทำลาย เป็นความจริงที่มนุษย์ยอมก้าวร้าวต่อตนเองเช่นทำให้ตัวเองเจ็บปวด หรือลำบาก และทำต่อผู้อื่น เช่น รังแกข่มเหง วางอำนาจ ผู้ใดจะแสดงความก้าวร้าวต่อตนเองมากต่อผู้อื่นน้อย หรือต่อตนเองน้อยต่อผู้อื่นมากนั้นแตกต่างกันในแต่ละบุคคล (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561 : 25-26) ซึ่งตัวละครผมในเรื่องหลังจากบังเอิญพบอดีตนักมวยอีกครั้ง เขาจึงแอบตามดูพฤติกรรมแล้วเข้าไปหาโอกาสลอบฆ่าอดีตนักมวยผู้นี้

ดังตัวอย่าง

ผมยิ้ม เริ่มหัวเราะในลำคอและหัวเราะเสียงดังออกมาในที่สุด ดั่งขึ้น ดั่งขึ้น ท่าทางของเขาทำให้ผมพอใจเป็นที่สุด ผมอยากดูชายแก่คนนี้กระวนกระวายกับชีวิตเดี่ยว ๆ ที่เหลือเวลาอีกไม่มากนัก อยากดูเขาก็เสือกกระสนที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

“ถ้าผมจะฆ่าคุณตอนนี้ก็คงเป็นการง่ายมาก” ผมกล่าว... “คุณไม่ต้องกลัวผมไม่ฆ่าคุณด้วยไม้เท้าอันนี้หรอก ผมหันมาหรีตตามองเขา “คุณกินน้ำแก้วนั้นหมดเกลี้ยงเลย” เขาก็มองแก้วน้ำแล้วทำเป็นไม่สนใจ ผมรู้ว่าเขากำลังตระหนก แต่พยายามควบคุมอารมณ์ไว้ “รู้มั๊ยว่าผมใส่อะไรลงไป”

(รอยภาพ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 127-128)

จากบุคลิกภาพของตัวละครผมในเรื่อง รอยภาพ ที่หมดหวัง ยอมแพ้ต่อโชคชะตา ผู้แต่งได้สร้างตัวละครที่ตรงกันข้ามกับตัวละคร “ผม” คือตัวละคร อดีตนักมวยที่เป็นชายแก่ เมื่ออดีตนักมวยรู้ว่าเขากำลังจะถูกฆ่า เขากลับพูดกับตัวละครผมว่า “เขาไม่รู้สึกเสียดายชีวิตเลย เขาประสบความสำเร็จในชีวิตมาตลอด มีความสุขกับชีวิต มันเหมาะสมที่เขาสมควรจะตายได้แล้ว” ทำให้เห็นสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิตอยู่ตามแนวคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่กล่าวว่า (เดิมส์กัตต์ คทวณิช, 2546 : 236) สัญชาตญาณนี้จะกระตุ้นให้บุคคลเกิดการแสวงหาสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข ความสบาย และความพึงพอใจแก่ตน ในบรรดาสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิตอยู่นั้น ฟรอยด์จะให้ความสำคัญกับความต้องการทางเพศมากที่สุด แต่ความต้องการทางเพศในทัศนะของฟรอยด์นั้นไม่ได้หมายถึงความต้องการความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น แต่จะครอบคลุมถึงความต้องการความสุข ความพึงพอใจ หรือความสะดวกสบายทุกอย่าง เป็นต้น ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพของตัวละครทั้งสองที่แตกต่างกัน เพื่อสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องที่มองว่ามนุษย์ควรมีความหวัง ความฝันในการใช้ชีวิต ดังเช่นชายแก่อดีตนักมวย เขาเป็นนักมวยที่ประสบความสำเร็จในอาชีพตามที่เขามุ่งหวังไว้ ดำเนินชีวิตอย่างที่เขาอยากจะเป็น ด้วยความหวังและความฝัน เขาจึงภูมิใจกับชีวิตของเขาที่ผ่านมาและชีวิตที่เหลืออยู่ ดังนั้นชีวิตของเขาจึงมองเห็นความสุข ซึ่งเป็นการถากถางกลับไปสู่ตัวละคร “ผม” ว่าเขาเองมีความสุขกับชีวิตแล้วพยายามใช้ชีวิตอย่างมีความสุขแล้วหรือยัง

เขา ตัวละครชาย จากเรื่อง ในความมืด ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละคร “เขา” เลือกรรยาผิดทำให้ชีวิตของเขาเปลี่ยนไป เขาต้องทะเลาะกับชายอื่นเพราะภรรยาของเขาชอบเข้าหาผู้ชายเหล่านั้น สองสามีภรรยาจึงอยู่กันด้วยความเกลียดชัง

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ใช้ชีวิตอย่างคนขี้ขลาดและไม่ชอบให้ใครมามองว่าตนเองเป็นคนขี้ขลาด พร้อมจะโทษผู้อื่นที่ตนเองกลายเป็นคนแบบนี้ ตัวละครเขา มีอาชีพเป็นครู รักกับผู้หญิงที่เป็นนักเรียนกลางคืน ญาติพี่น้องห้ามปรามไม่ให้แต่งงานกัน แต่เขากลับมองว่าเธอไม่ได้เป็นผู้หญิงแบบที่ทุกคนคิด สุดท้ายเธอก็เสแสร้งหลอกเขาว่าเธอไร้เดียงสา ทำให้เขาอับอายขายหน้าที่ต้องแต่งงานกับหล่อน พยายามหนีหน้าทุกคนมาอยู่ต่างจังหวัด

ตั้งตัวอย่าง

เขาขอแต่งงานกับหล่อนก็เพราะหล่อนเสแสร้งเป็นบริสุทธิ์ไร้เดียงสาจนเขาไม่คิดว่าหล่อนเป็นนักเรียน มีอาชีพตักน้ำกิน และไม่เหมาะสมกับเขาซึ่งมีอาชีพครู ครั้งนั้นพ่อแม่และญาติพี่น้องพากันห้ามปราม แต่เขายืนยันหนักแน่นว่าหล่อนไม่ได้เป็นเหมือนผู้หญิงกลางคืนคนอื่น ๆ ทว่าทุกวันนี้เป็นอย่างไร เขาเสียใจกับความผิดพลาดของตัวเอง ยิ่งนัก นอกจากหล่อนจะไม่สะอาดอย่างที่คิดแล้วยังเที่ยวได้สร้างความสกปรกโสภม

เพิ่มขึ้นไม่หยุดหย่อน เพราะคำยืนยันที่เขาเคยมีไว้กับพ่อแม่ จึงทำให้เขาต้องตามล้างตามเช็ดคราบสกปรกให้หล่อน พยายามฉุดดึงหล่อนให้กลับมาเป็นเมียที่ดี ความจริงเขาน่าจะสำนึกว่ามันเป็นไปไม่ได้ ในที่สุดเขาต้องรีบทำเรื่องขอย้ายมาต่างจังหวัด ก่อนที่พ่อแม่และญาติพี่น้องจะล่วงรู้ถึงความสาละเลวของหล่อน ทั้งเขาเองก็คร่ำครวญแสดงละครตบตาใครต่อใครว่ามีชีวิตคู่ที่ผาสุกเสียเต็มประดา

(ในความมืด ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 142)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครเขารู้ไม่เท่าทันผู้หญิง แม้คนใกล้ตัวตักเตือน เขาก็ยังเชื่อมั่นในความคิดของตน จนวันหนึ่งเมื่อเขารู้ว่าเธอไม่ได้นิสัยดีเหมือนที่เขาคิดไว้ เขาก็รู้สึกอับอาย จนต้องหนีมาอยู่ต่างจังหวัด และคอยควบคุมพฤติกรรมของภรรยาไม่ให้นอกกลุ่มนอกทาง เขารู้ตัวว่าเขาเป็นคนขี้ลาด เขาไม่กล้าทิ้งเธอไป ไม่กล้าให้คนอื่น ๆ รู้ว่าเขาเลือกชีวิตที่ผิดพลาด

ดั่งตัวอย่าง

เขานึกไปถึงสภาพการณ์หลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา บ่อยหนที่มีปากเสียงกันท่ามกลางคนหมู่มาก บางครั้งหวิดต้องชกต่อยกับไอ้พวกนักฉวยโอกาส หากเขาไม่ยอมเป็นผู้อ่อนข้อให้เรื่องราวสงบลง ทว่าสิ่งที่เขารู้สึกตัวเองถูกหยามหยันอย่างที่สุดกับไม่ได้มาจากการที่คนอื่นฉวยโอกาสกับเมียเขา หากแต่มันหลุดออกมาจากปากของหล่อนเอง หล่อนยิ้มเยาะและพูดใส่หน้าว่าเขาเป็นไอ้ตัวขี้ลาดตาขาว

(ในความมืด ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 139)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครรู้ว่าตนเองเป็นคนขี้ลาดแต่เขาไม่ชอบให้ใครคิดว่าเขาเป็นคนขี้ลาด ภรรยาของเขาเป็นตัวละครที่ตั้งด้านมืดของตัวละครเขาออกมา เพราะเธอมักจะไปคุยกับผู้ชายคนอื่น เมื่อเขาทนไม่ไหวบางครั้งถึงกับต้องลงไม้ลงมือ ตบตีหล่อน ซึ่งแสดงให้เห็นสัญชาตญาณแห่งความตายของตัวละคร ที่แสดงความก้าวร้าวเมื่อไม่พอใจ นอกจากนี้ตัวละครทั้งสองผู้แต่งยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นปิตาธิปไตยของผู้ชายที่แสดงออกโดยการทุบตี ทำร้าย ส่วนภรรยาเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นสตรีนิยม แม้เธอจะถูกเขาทำร้ายร่างกาย แต่เธอก็กลับแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของเธอได้อย่างเปิดเผย

ดั่งตัวอย่าง

“ใช่ ฉันทเป็นอย่างนั้นแหละ” หล่อนตอบเข้มขึ้น ตรงนี้เองที่ทำให้หล่อนอยู่เหนือเขา หล่อนยอมรับในความชั่วช้าประดามีของตัวเองและไม่เคยอับอายเลยหากใครจะ

เอ่ยอ้างถึง แต่เขาไม่อาจยอมรับในความซึ่ซลาดของตัวเองได้ หล่อนทราบในข้อนี้ดี เขาจึงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้หล่อนอยู่เสมอมา หล่อนพูดต่อไปว่า “แล้วนั่งผู้หญิงร่าอย่างฉัน ก็เหมาะกับผู้ชายซึ่ซลาดอย่างพี่”

(ในความมืด ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 142-143)

จากเรื่องในความมืด การแสดงบุคลิกของตัวละครในด้านลบ ผู้แต่งต้องการสะท้อนถึงแก่นเรื่องที่ต้องการสอนให้ใช้ชีวิตอย่างที่ตนเองต้องการ ออกจากความทุกข์ ไม่เป็นดังเช่นตัวละครชายในเรื่องที่ใช้ชีวิตอย่างซึ่ซลาด ไม่มีความมั่นใจในตนเอง

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง กาละแห่งการงาน ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละคร ผม เป็นนักเขียน พยายามปั้นต้นฉบับให้เสร็จ จึงเกิดภาวะเครียด กัดฟัน และหาทางระบายความเครียดพร้อมทั้งพยายามปิดเรื่องสั้นให้สำเร็จ

ทัศนคติด้านชีวิต คือ บ่อยครั้งที่มนุษย์เลือกกระทำบางสิ่งบางอย่างโดยไร้เหตุผล ตัวละครผมเป็นนักเขียนเขาพยายามปิดต้นฉบับให้เสร็จ แต่ก็คิดงานไม่ออก เขาพยายามหาเหตุผลให้กับการกระทำของตัวละครในงานเขียนของเขา แต่สุดท้ายเขาก็พบความจริงข้อหนึ่งว่า แม้แต่ตัวเขาเองเวลาทำบางสิ่งเขายังไม่มีเหตุผลเลย

ดังตัวอย่าง

ผมรำ ๆ ที่จะถามตัวเอง และพร้อมกันนั้นก็หลบเลี่ยงที่จะตอบคำถามด้วยเช่นกัน ตัวตนของเรานี้ช่างประหลาดเหลือเกิน ค้นหาก็คหาไม่พบ วิ่งหนีก็หนีไม่พ้น บางทีชีวิตก็ดูง่ายเสียจนเราลืมหิวและไม่ทันนึกคิด และบางทีก็ยากเสียจนต้องมานั่งเคี้ยวเชื้ญให้แต่ละนาที่มันผ่านไปอย่างยากเย็น...

ผมนี้แหละคือมนุษย์คนหนึ่ง ผมนี้แหละที่กระทำหลายสิ่งหลายอย่างโดยไม่มีเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น จะมีก็แต่เพียงการตัดสินใจกระทำ และความรู้สึกพอใจหลังจากได้กระทำ

ไปแล้ว

(กาละแห่งการงาน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 232-233)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงจิตใจของมนุษย์ที่ซับซ้อน สะท้อนให้เห็นแก่นเรื่องปรัชญาในการใช้ชีวิตว่าบางครั้งเราไม่จำเป็นต้องหาเหตุผลให้กับชีวิต

สมบุรณ์ ตัวละครชาย จากเรื่อง สัมพันธภาพ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง สมบุรณ์เป็นเจ้าหน้าที่หอสมุด เขามีแบบอย่างในด้านความคิด การตัดสินใจ คือนักเขียนชื่อสันติ วันหนึ่งเขาตัดสินใจทิ้งครอบครัวไป แล้วกล่าวโทษว่าสิ่งที่ทำให้เขาคิดและตัดสินใจแบบนี้คือแนวคิดของสันติ

ทัศนคติด้านชีวิต คือ มนุษย์จะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม เป็นทัศนคติที่สมบุรณ์เคยคุยกับสันติซึ่งเป็นคนที่เขาเคารพนับถือ

ดังตัวอย่าง

คุณว่ามนุษย์ทุกคนเป็นไปต่าง ๆ นานาก็เพราะสถานการณ์เพียงตัวเดียว ความแตกต่างของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะแต่ละคนอยู่ในแวดล้อมที่ต่างกัน ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกัน คุณยืนยันว่าหากให้มนุษย์ทุกคนอยู่ในแวดล้อมเดียวกัน มนุษย์ก็จะเหมือนกัน อีกนัยหนึ่งคือ หากโลกทั้งโลกคือแวดล้อมที่ดีเท่าเทียมกันทุกแห่งหน มนุษย์ก็จะเป็นคนดีเหมือนกัน เท่ากันหมดทุกคน ทุกวันนี้คนดีเป็นผลผลิตจากแวดล้อมที่ดีคนเลวเพราะแวดล้อมผลักดันให้เขาต้องเลว

(สัมพันธภาพ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 63)

จากตัวอย่างข้างต้น ในขณะที่สันติเชื่อว่ามนุษย์จะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม แต่ตัวละครสันติ กลับเชื่อว่ามนุษย์จะดีหรือเลวนั้นอยู่ที่ตัวของมนุษย์เองด้วย เพราะมนุษย์ทุกคนมีสิทธิ์เลือก ดังนั้นในเวลาต่อมา ตัวละครสมบุรณ์จึงปล่อยให้สิ่งแวดล้อมพาตัวเองไป เขาทิ้งภรรยาที่กำลังตั้งท้องไปอย่างไม่ใยดี ซึ่งตัวละครสมบุรณ์ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องในการใช้ชีวิตและตั้งคำถามว่าแท้จริงแล้วมนุษย์นั้นดีหรือเลวขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หรือขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเองเป็นตัวกำหนด

รัฐจวน ตัวละครชาย จากเรื่อง ผมไม่อยากนอนกับใคร ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง รัฐจวนต้องออกจากบ้านไปนอนที่อื่นเพราะแม่สามีจะมานอนค้างที่บ้าน เขาเลือกไปหาเพื่อนในอดีตที่เค้ายแอบรักน้องสาวของเพื่อน แต่พอถึงเวลากลางคืนเขาก็กลับไม่กล้านอนบ้านเพื่อน เหตุผลคือตอนกลางคืนเขาจะหอนเสียงดัง ทำให้เขาอับอาย

ทัศนคติด้านชีวิต คือ หวาดกลัวต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ดังตัวอย่าง

รัฐจวนเป็นหนึ่งในบุคคลประเภทที่ขยาดต่อความเปลี่ยนแปลง ตื่นกลัวกับสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งต้องผ่านเข้ามาในชีวิต เขามีความสุขและรู้สึกสงบได้ก็เพราะกับสิ่งซึ่งรู้จักและ

วางใจแล้วเท่านั้นแต่อีกด้านหนึ่งหากสามารถจัดความตื่นกลัวได้แล้วละก็ เขาจะรู้สึก
ตื่นตาและประทับใจต่อความแปลกใหม่ในชีวิตมากกว่าคนทั่วไปหลายเท่าทีเดียว

(ผมไม่อยากนอนกับใคร ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 88)

สาเหตุที่ทำให้ตัวละครหวาดกลัวต่อความเปลี่ยนแปลงเพราะเขามีปมในใจ
ดังตัวอย่าง

แม่บอกว่าเมื่ออายุมากขึ้นเขาอาจเป็นเหมือนพ่อ และวันหนึ่งทุกคนในบ้านก็ยืนยัน
พร้อมหน้ากันว่าได้ยินเสียงหอนของเขา แม้แต่พ่อก็ออกปากยืนยันด้วย

(ผมไม่อยากนอนกับใคร ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 102)

จากตัวอย่างข้างต้น ปมในใจของตัวละครคือ เวลานอนเค้ามักมีพฤติกรรมหอน ทำให้
เขาอับอายไม่กล้าไม่นอนค้างกับใคร จนทำให้ยึดติดกับสถานที่ และต้องการความรู้สึกสบายใจเวลาที่
เขาแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ออกมา

ทัศนคติของตัวละครในเรื่องสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาการใช้ชีวิตว่าไม่ควร
กลัวการเปลี่ยนแปลงดังเช่นตัวละครในเรื่อง

แสงดา ตัวละครหญิง จากเรื่อง แสงดา ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง แสงดาที่มีชีวิตที่ลำบากมา
ตั้งแต่เด็ก ทำให้เธอทะเยอทะยานอยากจะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมให้ได้ จนสุดท้ายด้วยกิเลสของเธอกลับทำ
ให้ชีวิตของเธอตกต่ำลง

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ต้องการมีชีวิตที่ร่ำรวย ไม่ต้องการพึ่งพาใคร การที่ตัวละครแสงดา
มีทัศนคติต่อความคิดเช่นนี้เพราะ ตอนเด็ก ๆ ชีวิตของเธอลำบากมาก

ดังตัวอย่าง

แสงดาเกลียดความยากจน เกลียดความอึดอัดขัดข้องใจ ที่ต้องอยู่โดยพึ่งพาผู้อื่น

เกลียดสภาพต่ำต้อยซึ่งผู้อยู่เหนือหล่อนทุกคนล้วนแต่น่าเหยียดหยาม

(แสงดา ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 126)

เมื่อเธอเคยอยู่ในความลำบากตั้งแต่เด็ก ทำให้แสงดาที่มีความต้องการ มีความ
ทะเยอทะยานที่จะทำให้ชีวิตของเธอดีขึ้น แต่เพราะความทะเยอทะยานที่เกินตัวของเธอทำให้เธอเป็น

หนักมากมาย แล้วสุดท้ายก็พบกับชีวิตที่ตกต่ำ ซึ่งตัวละครแสงดาแสดงให้เห็นถึงแก่นเรื่องที่ต้องการสอนถึงการมีกิเลส มีความโลภ ทำให้ชีวิตไม่มีความสุข

เขา จากเรื่อง ในความป่วยไข้ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครเขาในเรื่อง เป็นโรคร้ายจากการเที่ยว พ่อจึงส่งเขาไปอยู่กับน้องสะใภ้ แต่เขาไม่เคยหมดหวังในชีวิตที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปเลย

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ไม่เคยยอมแพ้หรือหมดหวังต่อชีวิต แม้ว่าตัวละครเขาในเรื่องจะเป็นโรคร้ายที่รักษาไม่หาย เขาก็ยังมีความหวังที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปเสมอ
ตั้งตัวอย่าง

เขาไม่ใช่คนประเภทที่พร้อมจะยอมช่วยยอมจำนนต่อชะตากรรมง่าย ๆ ต่อให้สภาพการณ์เลวร้ายเพียงใด ร่างกายย่ำแย่ขนาดไหน เขาก็ยังไม่หมดหวังและไม่หยุดดิ้นรนที่จะมีชีวิตสืบไป

(ในความป่วยไข้ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 226)

ทัศนคติของตัวละครดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแก่นเรื่องในการมีความหวังต่อชีวิต ดังเช่นตัวละครในเรื่องแม้รู้ว่าตนเองจะต้องเสียชีวิตแน่นอน แต่เขาก็ยังมีพลังมีความหวังในการใช้ชีวิตอยู่ต่อไป ซึ่งผู้แต่งได้สร้างตัวละครน้องสะใภ้ที่เขาไปอยู่ด้วยเป็นด้านตรงข้ามกับตัวละครที่อยู่ด้วยความทุกข์เมื่อสามีจากไป ตัวละครทั้งสองตัวมีปัญหาเหมือนกัน แต่ตัวละครตัวหนึ่งเลือกติดอยู่กับอดีตอันเจ็บปวด ไม่ก้าวไปข้างหน้า ในขณะที่ตัวละครเขา เลือกมีความสุขกับชีวิตที่เหลืออยู่ ซึ่งเป็นการสอนปรัชญาในการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดี

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ยุทธการบ้านสามหลัง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครผมพยายามมองหาคนดี ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาเป็นงานอดิเรก

ทัศนคติด้านชีวิต คือ มนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทุกวัน ตัวละครผมในเรื่องชอบคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้คน ทำให้เขาชอบคาดหวังในตัวมนุษย์

ตั้งตัวอย่าง

ผู้คนที่ผมเห็นอยู่ทุกวันในสภาพความเป็นจริงนั้นช่างคลุมเครือสับสน หาคำชัดเจนที่จะเป็นไปอย่างไรอย่างหนึ่งได้ยากเย็น ความจริงก่อนที่จะมีความคิดเห็นเช่นนี้ ผมเคยเข้าใจว่าคนทุกคนมีประเภทของตนเอง อย่างไรก็ตามหนึ่ง ชนิดใดชนิดหนึ่งไม่ผสมปนเปกันแยกแยะไม่ออก ความเข้าใจเช่นนี้ทำให้ผมเสียความรู้สึกอยู่หลายครั้ง

เพราะด่วนตัดสินใจว่าคนดีต้องไม่ทำชั่ว แม้เป็นความชั่วเพียงเล็กน้อยและคนชั่วต้องไม่ทำดี ไม่ว่าความดีชนิดใดก็ตาม แต่ครั้งเมื่อสัมพันธ์กันนานเข้าผมต้องจำนนว่า ไม่มีใครเป็นอย่างที่ผมคิดว่าเขาควรจะเป็น เมื่อสัมพันธ์กันนานขึ้นอีกก็จะเห็นว่า แม้เขามีได้เป็นอย่างที่ผมคิดแต่ก็มีได้กลายเป็นคนประเภทอื่นเช่นกัน ความสัมพันธ์อันเนิ่นนานจึงไม่ช่วยให้ผมรู้จักใครดีขึ้นกลับคลุมเครือ และพรว้าเบลอลขึ้นทุกขณะ เหล่านี้สามารถให้คำตอบที่ตายตัวได้ข้อเดียว คือ ชีวิตไม่ตายตัวต่อข้อสรุปใด ๆ ในโลก

(ยุทธการบ้านสามหลัง ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 283)

ทัศนคติของตัวละครในเรื่องที่เคยพยายามมองหาคนที่ดีตลอดเวลา จนเมื่อได้มองตัวละครตัวอื่น ๆ อย่างลึกซึ้งเขาก็กลับพบว่าทุกคนมีทั้งดีและไม่ดี ไม่มีใครมีด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะเจาะจง ซึ่งสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องที่สอนปรัชญาการใช้ชีวิตว่า มนุษย์ทุกคนมีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีใครดีหรือร้ายแค่ด้านเดียวเท่านั้น

จาร์ส ตัวละครชาย จากเรื่อง ความเกลียด ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง จาร์สเกลียดพ่อ เพราะรู้สึกว่าคุณแม่เลี้ยง ทั้งที่พ่อแบ่งสมบัติด้วยความยุติธรรม จากนั้นเค้าจึงเดินทางไปหาอาให้อาสอนเป็นนักเขียน สุดท้ายเขาก็ทะเลาะกับอาและจะกลับมาเผาธุรกิจเล็ก ๆ ของพ่อ แต่พ่อก็ได้เดินทางจากไปแล้ว

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความเกลียดชังต่อผู้คน ตัวละครจาร์สไม่เคยทำอะไรสำเร็จด้วยตนเอง เมื่อรู้สึกว่าคุณแม่เลี้ยงตัวเองล้มเหลวก็จะคอยเกลียดชังผู้คนไปทั่ว
ดังตัวอย่าง

ความคิดของจาร์สกำลังถูกใช้งานโดยความเกลียด เขาเริ่มวางแผนหาหนทางเพื่อให้ความเกลียดได้แปรรูปเป็นการกระทำ พ่อทำให้เขาอับอายและเสียใจ เขาก็ต้องการให้พ่อเสียใจและได้อายเช่นกันด้วยความเคียดแค้นชิงชัง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช (ความเกลียด ใน ทุกข์ทฤทธรรษ์ , 2550, หน้า 19)

จากตัวอย่างข้างต้น จาร์สเริ่มด้วยการเกลียดพ่อของเขา เพราะพ่อแบ่งสมบัติเป็นที่ดินเท่า ๆ กัน แต่เพราะเขาติดการพนันทำให้พ่อนำที่ดินนั้นไปใช้หนี้พนันให้เขา พอวันที่ต้องโอนที่ดินให้กับทุกคน พ่อบอกว่าที่ดินของเขาพอมอบให้ไปแล้ว เขาต้องไปไล่กลับคืนมาเอง ทำให้เขาผิดหวังเสียใจ และจงเกลียดจงชังพ่อตนเอง ตัวละครจาร์สสื่อถึงแก่นเรื่องในการใช้ชีวิตอยู่ด้วยความเกลียดชังทำให้เกิดทุกข์

ขำนิ ตัวละครชาย จากเรื่อง ณ เทศกาล ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ขำนิเป็นครูอยู่ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา เขามักคอยช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ภารโรงที่วิทยาลัยชื่นชอบเขา พอถึงวันปีใหม่ ภารโรงสามคนก็มากินเหล้าที่บ้านเขากับเพื่อนครูอีกท่านหนึ่ง จากนั้นเมื่อทุกคนเมาก็เริ่มทะเลาะเบาะแว้งกัน แล้วให้ขำนิเกิดบาดแผล ขำนิจึงไล่ทุกคนออกจากบ้านไป

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ต้องการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและสันติ ขำนิเป็นตัวละครที่ชอบใช้ชีวิตคนเดียว เป็นคนใจเย็น ดังนั้นเมื่อวันปีใหม่แล้วภารโรงสามคนกับเพื่อนครูอีกท่านมากินเหล้าที่บ้านเขา แล้วทะเลาะกัน ทำให้ขำนิเกิดบาดแผลขึ้น จนเขาต้องไล่ทุกคนออกจากบ้านไป เมื่อเขาได้อยู่คนเดียว เขาก็กลับมาคิดว่าเขาจะใจร้อนหรือโกรธเคืองไปทำไม

ดังตัวอย่าง

ขำนิลงมานอนเหยียดที่โซฟา พยายามสงบอารมณ์และเรียกเอาความเบิกบานกลับคืนมา เขามีชีวิตอยู่บนโลกนี้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ต้องอยู่ด้วยคุณสมบัติของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่ด้วยคุณสมบัติของสิ่งที่ตายแล้ว เขาไม่ต้องการชีวิตนิรันดร์ ไม่ต้องการชาติหน้า ชีวิตที่ดำรงอยู่เพียงเล็กน้อยนี้ควรจะทันอยู่ด้วยความเบิกบาน และเบาสบาย ด้วยหัวใจแห่งสันติมิใช่หรือ

(ณ เทศกาล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 89-90)

ทัศนคติของตัวละครสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องในด้านการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย มีความสุข มนุษย์มีความทุกข์กันทุกคน แต่เมื่อมีชีวิตอย่าพยายามจมอยู่กับความทุกข์ที่เข้ามา ให้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยความสันติ

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เรื่องปวดใจ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครผมกำลังกลับจากไปเที่ยวทะเล ตอนอยู่ที่เกาะเขาสนิทสนมกับสุนัขตัวหนึ่งมาก เมื่อจากมาเคื่อก็ลืมสุนัขตัวนั้น เหมือนที่เขาเคยลืมเรื่องราวอดีตบางเรื่องที่ทำให้เขาเจ็บปวด

ทัศนคติด้านชีวิต คือ พยายามลืมเรื่องที่ทำให้ทุกข์หรือเจ็บปวดใจเสีย ตัวละครผมในเรื่องบอกกับตนเองว่าเขาใช้ชีวิตอยู่ด้วยทัศนคติแบบนี้มาตลอด

ดังตัวอย่าง

ผมชอบปล่อยอารมณ์ให้เฟิดคล้ายปล่อยเหยื่อให้ตายใจ พอรู้ ๆ ว่าอารมณ์กำลังจะเป็นใหญ่ ผมจะตั้งสติออกแรงฮึดโถมเข้าพาดฟันกับมัน ผมเอาชนะได้ทุกครั้ง ทั้งนี้

ก่อให้เกิดอารมณ์ใหม่ซึ่งน่าปลาบปลื้มชวนให้ทั้งตนเองไม่น้อย ครับ ผมเป็นคน
อย่างนี้เอง

(เรื่องปวดใจ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 125)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เราเสริมเรื่องบางอย่างไป เมื่อเขาทุกข์หรือเจ็บปวดใจ แต่ความทุกข์
เหล่านั้นยังคงอยู่ เพียงแต่เขาเลือกจะลืมไปมันชั่วครู่เท่านั้น

แสงดาว ตัวละครหญิง จากเรื่อง จินตนาการที่อ่าวนวล ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละคร
ในเรื่องเล่าเรื่องราวของฝาแฝดสองคนให้กับหญิงสาวที่เขาบังเอิญเจอได้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของแสง
ดาว กับแสงเดือนที่คนพี่ริษยาน้องสาวที่ได้แฟนที่ดี ทำให้พี่สาวโกหกครอบครัวว่าแฟนน้องสาวข่มขืน
เธอ

ทัศนคติด้านชีวิต คือ มั่นใจในความสวยและเสน่ห์ของตนเอง ตัวละครแสงดาวเป็น
หญิงสาวที่สวยและมีผู้ชายมาชอบเธอมากมาย ทำให้เธอมั่นใจในเสน่ห์ของเธอ
ดังตัวอย่าง

แสงดาวเป็นผู้หญิงที่มีความมั่นใจตัวเองในแบบที่... ชีวิตไร้ความกังวล เพราะเหตุว่า
เธอไม่เคยขาดพร่องสิ่งสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อชีวิตมากกว่าสิ่งอื่น นั่นคือ ความมั่นใจในเสน่ห์
ทางเพศของตนเอง ยิ่งเชื่อมั่นต่อส่วนนี้มากเท่าใด ความเชื่อมั่นต่อส่วนอื่น ๆ ก็มากตาม
ไปด้วย แสงดาวเป็นผู้หญิงที่น่าริษยาที่สุดด้วยเหตุนี้

(จินตนาการที่อ่าวนวล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 136)

ปัญหาของแสงดาวคือเธอเคยโดดเด่นเหนือน้องสาวเธอมาตลอด วันหนึ่งเมื่อน้องสาว
แต่งงานกับผู้ชายที่ดี และไม่แสดงท่าทีสนใจเธอเหมือนคนอื่น ๆ ทำให้เธอริษยาน้องสาว
ดังตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เธอเกลียดผู้ชายคนนี้น่ามากที่สุดเท่าที่เธอจะเกลียดได้ พร้อมกันนั้นแสงดาวรู้แล้วว่า
ผู้ชายคนนี้วิเศษอย่างไร ความริษยาต่อน้องสาวเพิ่งก่อตัวขึ้นตอนนี้เอง ทั้งหมดนี้นำไปสู่
การตัดสินใจกระทำบางอย่าง จำได้ไหมเราคุยกันไว้ก่อนหน้านี้ว่า ความริษยาถูกปิดเร้น
นั่นเป็นเรื่องน่าสยดสยอง

(จินตนาการที่อ่าวนวล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 145)

ทัศนคติของตัวละครดังกล่าว นอกจากจะสื่อให้เห็นถึงปัญหาการเลี้ยงดูภายในครอบครัว ที่พ่อและแม่ใส่ใจแต่แสงดาวที่โดดเด่น ทำอะไรประสบความสำเร็จอยู่เสมอ ทำให้เธอได้ใจ และคิดว่าเธอต้องเหนือกว่าทุกคน นอกจากนี้ยังสื่อให้เห็นถึง Id ภายในจิตใจของแสงดาวเอง ทำให้เธอเป็นทุกข์กับความต้องการที่จะเอาชนะของเธอ

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เจ้าภาพจงเจริญ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ขวัญใจ เด็กสาวในหมู่บ้านท้องถิ่นทำให้คนในหมู่บ้านต้องหาคนที่ทำให้ขวัญใจห้อง มีผู้ชายหลายคนที่เป็นผู้ต้องสงสัย รวมถึงตัวละครเอกในเรื่องเช่นกัน แต่เขาเลือกจะหนีออกไปจากหมู่บ้านพักหนึ่งแล้วกลับมาใหม่เมื่อเรื่องคลี่คลายลง

ทัศนคติด้านชีวิต คือ คนที่แสดงตัวว่าเป็นคนที่ดีมาก ๆ อาจเป็นภาพลักษณ์ที่เขาแอบไว้เท่านั้น
ตั้งตัวอย่าง

คนที่ภาพลักษณ์ดีมาก ๆ บางครั้งไม่น่าไว้วางใจยิ่งกว่าคนทั่วไปเสียอีก จะรู้ได้อย่างไรว่าภาพลักษณ์นั้นคือนิสัยใจคอที่แท้จริง ไม่ใช่หน้ากากของตัวละครตัวหนึ่งซึ่งเจ้าของต้องเล่นตามบท คนที่สวมหน้ากากนักบุญยอมขาดไว้โอกาสใกล้ขีดเพศตรงข้ามอย่างเปิดเผย ผู้หญิงดี ๆ อาจชื่นชมนับถือ แต่ไม่เข้าใกล้เพราะให้เกียรติต่อภาพลักษณ์นักบุญ ผมขอสมมุติดูว่าหากนักบุญคนหนึ่งแอบรอคอยโอกาสที่จะปลดปล่อย กามารมณ์สักครั้ง เขาคงสบโอกาสนักบุญร้ายางอายเป็นส่วนใหญ่ เพราะประเมินว่าหล่อนง่าย ใจกว้างที่จะมีเพศสัมพันธ์ ที่ผมไม่ทราบจริง ๆ ก็คือ ระหว่างหญิงสาส์อนผู้ปรารถนาเพศสัมพันธ์ที่ไม่ธรรมดาแก่นักบุญสวมหน้ากากผู้อยากปลดปล่อย ฝ่ายไหนมีความปรารถนาในอีกฝ่ายมากกว่ากัน หรือบางทีไม่มีการชื่นใจใด ๆ ทั้งสิ้น แค่การสมรู้ร่วมคิดที่ก่อปัญหาในภายหลังเท่านั้น

(เจ้าภาพจงเจริญ ใน ทุกข์ทศวรรษ , 2550, หน้า 152-153)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นทัศนคติของตัวละครผมที่กล่าวถึง ชัย ตัวละครที่ใคร ๆ ก็มองว่าเป็นคนดี แต่ขวัญใจหญิงสาวที่ห้องบอกว่าเธอต้องกับ ชัย ทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องนี้ไปทั่วไม่พ้นแม้แต่ตัวละครผมในเรื่อง ทัศนคติของตัวละครทำให้สื่อได้ถึงแก่นเรื่องว่า เราไม่สามารถตัดสินได้เลยว่าใครดีหรือเลวจากภาพลักษณ์ที่เขาสร้างขึ้น ในเรื่องนี้ทุกคนตามหาพ่อของเด็กในท้องของขวัญใจ ตัวละครทุกตัวก็สร้างภาพให้ตนเป็นคนดี ปฏิเสธว่าไม่เคยยุ่งกับขวัญใจทั้งสิ้น ทั้งที่แต่ละคนเองก็เคยมีความสัมพันธ์กับขวัญใจทั้งนั้น

ฮาเวล ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ย้อนอดีตกลับไปยังวัยรุ่นของ ดร. ฮาเวล เพื่อดูว่าใครเป็นผู้หญิงคนแรกของเขา

ทัศนคติด้านชีวิต คือ คิดก่อนที่จะเชื่อคำพูดของใคร ดร. ฮาเวล ในสมัยวัยรุ่นนั้นเขาได้ ฟังเพื่อน ๆ คุยโม้โอ้อวดกันถึงเรื่องที่มีอะไรกับผู้หญิงครั้งแรก ทำให้เขาคิดว่าคำพูดไม่อาจเชื่อถือได้ ดังตัวอย่าง

คนคนหนึ่งอ้างว่าตัวเองไปถึงสวรรค์ เขาจะเล่าอย่างไรก็ได้ เพราะรู้ว่าคนฟังทุกคน ยังไม่มีใครเคยไปสวรรค์ แต่ฮาเวลไม่กล้าพูด ไม่แสดงอาการโต้แย้งใด ๆ เขารู้ว่าตอนนี้ เพื่อน ๆ กำลังจับจ้องคอยดูว่าเขาจะเสียหน้ากับเรื่องนี้หรือไม่ ดังนั้นฮาเวลจึงฟังด้วย อากาการสงบ

(คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 168)

เมื่อฟังเรื่องราวที่เพื่อนคุยโม้โอ้อวดกันถึงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ทำให้ตัวเขาเอง ต้องการเอาชนะจึงพยายามมีอะไรกับผู้หญิงให้ได้ก่อนที่เขาจะอายุครบสิบสี่ปี

ดังตัวอย่าง

ตอนนี้ฮาเวลอายุสิบสามปีสิบเดือน ยังมีเวลาอีกสองเดือน หากครั้งแรกของเขา สามารถเกิดขึ้นได้ภายในสองเดือนนี้ ถือว่าฮาเวลยังสามารถรักษาสถิติไว้ที่ช่วงวัยสิบ สามปี ข้อนี้อาจกู้หน้ากลับคืนมาได้บ้าง นับแต่วินาทีนั่นเอง ฮาเวลตั้งมั่นว่าเขาต้องทำให้ ได้ก่อนอายุครบสิบสี่ปี

(คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 169)

จากทัศนคติของตัวละครในเรื่องยังสื่อให้เห็นถึง Id ในตัวของตัวละครที่มุ่งเรื่อง สัญชาตญาณทางเพศเป็นหลัก ดังที่ตัวละครหมกมุ่นอยู่กับการพยายามมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงใน ครั้งแรก

สาคร ตัวละครชาย จากเรื่อง เริงรมย์สมสู่กับชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง สาครอยู่กับกับภรรยามานานจนมีลูกสาววัยรุ่น เขารักภรรยาเพราะภรรยาตามใจเขา ไม่สนใจเวลาเขาไปมีหญิงอื่น จนวันหนึ่งที่ลูกสาวของเขาถูกชายวันกลางคนหลอกให้รัก ทำให้เขารู้สึกโกรธแค้น

ทัศนคติด้านชีวิต คือ ต้องการใช้ชีวิตแบบมีเสรีภาพ ตัวละครสาครชื่นชมภรรยาที่รัก และเข้าใจในการรักอิสระของเขา เพราะเขาเป็นคนที่ไม่ชอบให้ใครมาหึงหวง สามารถมีหญิงอื่นได้อีก

ดังตัวอย่าง

นายสาครอมยิ้ม จับมองภรรยาด้วยนัยน์ตาขมขื่น “แล้วภรรยาที่รักของผมนี่แสนจะใจกว้าง นอกจากไม่ยอมให้ตัวเองทุกข์ใจแล้วก็ไม่เคยทำให้ผมน้องทุกข์ใจเลยสักครั้ง คุณทำได้ยังไงนะ ถึงจะฟังคุณอธิบายผมนี่ยังประหลาดใจอยู่ดี คุณไม่หึงหวง ยอมให้ผมมีเสรีภาพเต็มที่ในเรื่องผู้หญิง ขณะตัวคุณเองก็ทั้งสวยและอารมณ์ดีตลอดเวลา ทำให้ผมต้องหลงคุณอยู่ไม่สร้าง ยี่สิบปีมานี้ผมเจอผู้หญิงมาเป็นร้อย เด็กสาวพวกนั้นทำให้ผมตื่นเต้นได้สักเดือนสองเดือน จากนั้นก็กลายเป็นผู้หญิงน่าเบื่อกันไปหมด ไม่มีใครเหมือนคุณสักคน”

(ความเรียงสมสู่กับชีวิต ใน ฟันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 150)

จากทัศนคติในการใช้ชีวิตที่ต้องการอิสรภาพของตัวละคร แต่ขณะเดียวกันผู้แต่งก็แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีสัญชาตญาณพื้นฐานคือ Id ที่ต้องการมีผู้หญิงคนไหนก็ได้ แต่ให้เหตุผลกับตนเองว่าเพราะตนเองต้องการอิสรภาพในการใช้ชีวิต ดังนั้นผู้แต่งจึงสร้างตัวละครลูกสาวขึ้นมา เพื่อให้ตัวละครได้เรียนรู้จากพฤติกรรมของตนเองว่า การใช้ชีวิตแบบไม่สนใจความรู้สึกของใคร ถ้าเกิดกับคนที่ตนเองรักบ้างตัวละครจะรู้สึกอย่างไร ดังนั้นเมื่อรู้ว่าลูกสาวถูกชายวัยเดียวกันกับตนเองหลอก เขาก็คิดแก้แค้นโดยการสืบให้รู้ว่าแฟนของลูกสาวเป็นใคร พอทราบว่าแฟนของลูกสาวมีลูกเช่นกัน เขาก็คิดจะทำกับลูกสาวของชายคนนั้นบ้าง ในตอนสุดท้ายลูกของชายคนนั้นกลับกลายเป็นผู้หญิงที่เขาเคยมีความสัมพันธ์มาก่อน ทำให้เขาเริ่มตระหนักกับพฤติกรรมในการใช้ชีวิตของเขามากขึ้น

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ฟันแห่งและเรื่องอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครไปเที่ยวพักผ่อนวันหยุด แล้วเจอหญิงชาวบ้านขายบริการบนเกาะ เขาอยากซื้อบริการเธอ แต่เธอบอกว่าเธอขายให้กับชาวต่างชาติเท่านั้น เพื่อวันหนึ่งเธอจะกลับมามีชีวิตปกติบนเกาะได้

ทัศนคติด้านชีวิต คือ มองว่าโสเภณีก็คืออาชีพชั้นต่ำ เพราะเขาอยากซื้อเธอ แต่เธอไม่ขาย ทำให้ตัวละครรู้สึกหงุดหงิดแล้วนึกดูถูกตัวเอง

ดังตัวอย่าง

ผมไม่เข้าใจ แต่นิ่งเสีย ไม่ยอมพูดอะไรอีก เพราะบังเกิดความหมั่นไส้กระทั่งจะกลายเป็นความโกรธอยู่รอมร่อ ผมมองเดินไปนอกเรือ รอให้ถึงฝั่ง รู้สึกได้ว่าจักรวะสับกระสายไม่สบายใจกับท่าทีของผม นี่ทำให้ความโกรธยิ่งคุกรุ่น เธอคิดว่าการลูก

ขึ้นมาจัดเกรตชายไทยชายฝรั่งแล้วจะทำให้ตัวเองดูดีขึ้นหรือ โสเภณีก็ต้องเป็นโสเภณี
วันยังค่ำ

(ฝันแห่ง ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 229)

จากตัวอย่างข้างต้น การที่เขารู้สึกโมโห เพราะเขารู้สึกเสียหน้าที่เธอปฏิเสธเขา ทำให้
สัญชาตญาณดิบออกมา เขาก็คิดดูถูกเธอ และผู้แต่งยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของอาชีพหญิงขาย
บริการที่จะถูกคนส่วนใหญ่ดูถูก แม้เธอจะมีเหตุผลในการเลือกลูกค้า แต่ผู้คนส่วนใหญ่ก็ยังมองว่า
อาชีพของเธอเป็นอาชีพของคนสกปรกอยู่ดี

สรุปทัศนคติด้านชีวิต มีจำนวน 17 ตัวละคร ได้แก่ บุญส่ง (หนังสือเล่มสอง) ผม (รอย
ภาพ) เขา (ในความมืด) ผม (กาละแห่งการงาน) สมบูรณ์ (สัมพันธ์ภาพ) รัญจวน (ผมไม่อยากจะนอนกับ
ใคร) แสงดา (แสงดา) เขา (ในความป่วยไข้) ผม (ยุทธการบ้านสามหลัง) จำรัส (ความเกลียด) ชานี (ณ
เทศกาล) ผม (เรื่องปวดใจ) แสงดาว (จินตนาการที่อ่าวนวนล) ผม (เจ้าภาพจงเจริญ) ฮาเวล (คุณครูคน
แรกของ ดร.ฮาเวล) สาคร (ความเรียงร้อยสมสู่กับชีวิต) และผม (ฝันแห่ง)

2. ทัศนคติด้านความรัก หมายถึง แนวความคิดของตัวละครที่มีต่อเรื่องราวของความรัก
จากการศึกษาพบตัวละครที่มีทัศนคติด้านความรัก 16 ตัวละคร ดังนี้

ชายกลางคน ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้บรรลู่ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง หญิงสาวคนหนึ่ง
เห็นชายวัยกลางคนที่เธอรู้จักเป็นเหมือนพระเจ้าของเธอ คอยสอนให้เธอรู้จักโลกมากขึ้น แต่ชาย
วัยกลางคนกลับหลงรักเธอและไม่อยากเป็นพระเจ้าของเธออีกต่อไป จึงโน้มน้าวให้เธอมีเพศสัมพันธ์
กับเขา หลังจากนั้นหญิงสาวก็ได้เรียนรู้ว่า พระเจ้าของเธอก็คือปุถุชนธรรมดาทั่วไป

ทัศนคติด้านความรัก คือ ต้องการความรักแบบชายหญิงธรรมดาทั่วไป ไม่ต้องการให้คน
ที่เขารักมองเขาเป็นพระเจ้า ตัวละครชายวัยกลางคนในเรื่อง เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส เค้าวู้จักกับหญิง
สาวคนหนึ่งที่มีองเขาเหมือนพระเจ้า เพราะคอยสั่งสอนทุกอย่างให้กับเธอ เมื่อวันหนึ่งความต้องการส่วน
ลึกในจิตใจของเขาในฐานะชายคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ (Id) ปรากฏออกมา เขา
จึงต้องการให้เธอมองเขาเป็นเพียงชายคนหนึ่งเท่านั้น

ดังตัวอย่าง

ความโดดเด่นของพระเจ้าอย่างเขาก็มีมากเกินไป เขาคิดพลาดมาแต่ต้น จะแก้ไข
อะไรได้ในตอนนี้ จะสามารถลบล้างความเคารพเทิดทูนที่สาวกมอบต่อพระเจ้าออกได้
อย่างไร จะแปรเปลี่ยนให้กลับกลายเป็นความรักที่ปุถุชนมีต่อปุถุชนได้อย่างไร

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 80)

ความผิดพลาดที่กล่าวถึงในตัวอย่างเป็นคือ เขาพยายามทำตัวให้เป็นพระเจ้าเพื่อให้เธอ
 เทิดทูนเขา ซึ่งเขาพอใจกับความรูสึกนี้ แต่พอวันหนึ่งเขารู้สึกรัก และต้องการเป็นคนรักของเธอเขาจึง
 ไม่ต้องการความรูสึกภาคภูมิใจในฐานะของพระเจ้าอีกต่อไป
 ดังตัวอย่าง

เขาน่าจะเผชิญหน้ากับเธอ พูดคุยอย่างเปิดอกถึงความรู้สึกของเขา บอกกับเธอกว่า
 เขาไม่อยากเป็นพระเจ้าอีกต่อไปแล้ว ไม่ต้องการความเคารพเลื่อมใสจากเธออีก เพียง
 อยากอยู่ร่วมกับเธอฉันสามีภรรยาทั่ว ๆ ไป

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 82)

ตัวละครชายกลางคนในเรื่อง ผู้แต่งสร้างให้ตัวละครต้องการความภาคภูมิใจในฐานะ
 ของคนที่น่าเคารพนับถือในเรื่องของความคิด แต่เมื่อความต้องการเปลี่ยนแปลงไป ตัวตนของเขาก็
 กลับเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าตัวละครก็เป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่งที่ยังมีสัญชาตญาณ
 ดั้งเดิม ต้องการความรัก มีความรูสึกทางเพศเหมือนมนุษย์ปุถุชนทั่วไป ตัวละครชายวัยกลางคน ผู้แต่ง
 ต้องการสื่อถึงการเป็นปิตาธิปไตยในตัวละครนี้ เพราะตัวเขาพยายามสร้างตัวตนให้อยู่เหนือผู้หญิง ให้
 เป็นพระเจ้า และสุดท้ายเขาก็เอาเปรียบเธอด้วยการหว่านล้อมให้เธอมีเพศสัมพันธ์กับเขาโดยอ้าง
 ความเคารพ หรือความเป็นพระเจ้าในตัวเขา ซึ่งผู้แต่งต้องการหักล้างกับความเป็นปิตาธิปไตย โดยให้ตัว
 ละครหญิงสาวไม่เสียดายพรหมจรรย์ที่สูญเสียไป เธอมีความเป็นสตรีนิยมและเอาชนะการเอาใจ
 เปรียบจากตัวละครชายได้สำเร็จในท้ายที่สุด เพราะเธอเข้าใจมากขึ้นว่าพระเจ้าไม่มีจริง และเขาก็เป็น
 เพียงมนุษย์คนหนึ่งเท่านั้น

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ผมอยากนอนกับคุณ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง สามียอยากมี
 เพศสัมพันธ์กับภรรยาของตนเอง เพราะภรรยานับถือศีล กินเจ ปฏิบัติธรรม ทำให้เธอไม่ยุ่งเกี่ยวกับ
 เรื่องทางเพศอีกแล้ว สามีจึงได้แต่เพ้อหาภรรยาคนเก่าที่เขาเคยรัก

ทัศนคติด้านความรัก คือ ควรมีเพศสัมพันธ์กับคนที่รัก และภรรยาที่ถูกต้องตาม
 กฎหมาย ตัวละครผมในเรื่องไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กับภรรยาเป็นเวลานานเพราะภรรยายืนยันเธอไม่
 อยากรุ่งเรื่องทางเพศอีกต่อไป เมื่อเขาเข้าไปกอดเธอ เธอต่อว่าว่าเขาตกเป็นทาสของกิเลส ทำให้เขา
 รู้สึกเสียใจ

ดังตัวอย่าง

ผมโยยหาต่อคนรัก ไม่ใช่ต่อลูกเขาเมียใคร โยยหาต่อผู้ที่จะร่วมหนทางชีวิตอันยาวไกล ไม่ใช่ต่อคู่นอนชั่วครู่ชั่วคืนแล้วแยกย้ายกันไป ที่คุณพูดนั้นทำให้ผมรู้สึกต่ำช้าลงกว่าเดิมอีก

(ผมอยากนอนกับคุณ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 80)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครในเรื่องรักภรรยาของเขา และต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเธอเหมือนคู่สามีภรรยาทั่วไป เพราะเขายังมีสัญชาตญาณทางเพศซึ่งเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ผู้แต่งต้องการสื่อถึงปัญหาครอบครัว

เกลือ ตัวละครชาย จากเรื่อง กานดา ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง กานดาเป็นผู้หญิงสวยที่ใคร ๆ ต่างหมายปอง แต่พอมาแต่งงานกับเกลือ กานดาก็เปลี่ยนแปลงไปไม่พยายามแต่งตัวสวยเหมือนเก่า ทำให้เกลือไม่พอใจว่าทำไมอยู่กับเขาแล้วกานดาถึงปล่อยเนื้อปล่อยตัวมากขึ้น

ทัศนคติด้านความรัก คือ ตัวละครคิดว่า ผู้หญิงหลังแต่งงานไม่ควรปล่อยเนื้อปล่อยตัวเกลือเป็นตัวละครที่ได้สาวสวยที่ใคร ๆ ต่างหมายปองมาแต่งงานด้วย วันหนึ่งภรรยาของเขากลับปล่อยเนื้อปล่อยตัวไม่ดูแลตัวเองเหมือนก่อน ทำให้เขาไม่พอใจ

ดังตัวอย่าง

ขณะเฝ้าหมายปองหญิงที่ตนรัก อารมณ์คลั่งไคล้พาให้หนุ่ม ๆ หลงใหลแฟนสาวตั้งแต่หัวจรดเท้า บรรดาหญิงสาวไม่เว้นกระทั่งหญิงขี้อวดที่สุด ต่างกระตือรือร้นที่จะอวดโฉมต่อคนรัก พวกเธอเปล่งความงามออกมาได้มากที่สุดในเวลานี้เอง ครั้นตรองปล่องขึ้น บรรดาสามีแทบไม่ทันตั้งตัวกับความเปลี่ยนแปลงของภรรยา ทุกส่วนของวัยสาวซึ่ง เคยถูกเฝ้ามองอย่างเคลิบเคลิ้ม ค่อยเลือนหาย กลับกลายเป็นถึงห้าปีของชีวิตครอบครัว เขาอยู่กับใครอีกคนซึ่งผิดแผกแตกต่าง ด้วยเหตุนี้ ผมจึงนับถือผู้หญิงซึ่งกระตือรือร้นจะอวดโฉมต่อสามีให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

(กานดา ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 106)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของตัวละครคือ เขามองเรื่องความสวยหรือรูปร่างภายนอกเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าจิตใจ นอกจากนี้ผู้แต่งยังสื่อให้เห็นถึงความเป็นปิตาธิปไตยในตัวละครชาย และความเป็นสตรีนิยมในตัวละครหญิง ตัวละครชายมองคนรักของตนเอง

แค่ความสวยงาม โมโห ต่อว่าเธอที่เธอไม่สวยเหมือนก่อน แต่สุดท้ายตัวละครหญิงต้องบอกเขาว่าที่เธอไม่สวยเหมือนเก่าเพราะเขาไม่เคยมองตัวเองเลยว่ารูปร่างหน้าตาของเขาเป็นอย่างไร เธอเลยพยายามที่จะไม่แต่งตัวสวยเพื่อจะได้ทัดเทียมกับตัวเขา ในขณะที่เธอไม่ได้สนใจหน้าตาของเขาแม้แต่น้อย แต่เขากลับอยู่กับเธอเพราะความสวย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของตัวละครทั้งคู่ที่แตกต่างกัน

วสุ ตัวละครชาย จากเรื่อง สิทธิบุรุษ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ภรรยาของวสุมีชู้ เขาโกรธเธอมาก เวลาต่อเขาพบว่าคนที่ เป็นชู้กับภรรยาของเขา คือเพื่อนของเขาเอง แต่เพื่อนของเขาอ้างว่าทำไปด้วยเหตุผลที่วสุเคยแหยงแฟนเขาก่อน

ทัศนคติด้านความรัก คือ เขาสามารถเป็นชู้กับคนอื่นได้ แต่กับภรรยาเขาไม่ยอมให้เธอทำแบบนั้นและจะมองว่าเธอเป็นผู้หญิงสำส่อน
ดังตัวอย่าง

เขาคงไปคว้าเอาพวกหญิงมารักสำส่อนมาเป็นเมียโดยไม่รู้ตัว เธอจึงได้อยู่ได้ไม่นานก็อกกลาย สันดานเดิมเป็นเรื่องที่ไม่อาจขุดถอนกันได้ง่าย ๆ อย่งไรก็ตาม ทุกเหตุผลที่เป็นไปล้วนไม่ยุติธรรมต่อเขาทั้งสิ้น ลูกสองคนเมียเขาต้องร่วมรับผิดชอบนั้นเขาต้องตามหาเธอจิกหัวเธอกลับมาให้ได้

(สิทธิบุรุษ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 169)

จากตัวอย่างข้างต้นเมื่อรู้ว่าภรรยาของตนมีชู้ เขาโกรธเธอมาก จนถึงขั้นทำร้ายร่างกายเธอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัญชาตญาณแห่งความตาย ที่แสดงความก้าวร้าวออกมา

ศักราช ตัวละครชาย จากเรื่อง จันท์เจ้าชู้ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ศักราชเป็นผู้ชายที่ไม่ค่อยสนทัดในเรื่องผู้หญิง เพราะเขาเอาแต่ทำงาน วันหนึ่งเขามีความสัมพันธ์กับหญิงสาวด้วยความบังเอิญ เขาหลงรักเธอ และพยายามตามหาเธอ

ทัศนคติด้านความรัก คือ รับผิดชอบกับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ศักราชไม่เคยมีความสัมพันธ์กับหญิงสาวคนไหน ทำให้เขาไม่ประสีประสา เมื่อเขาบังเอิญได้มีความสัมพันธ์กับหญิงสาวผู้หนึ่ง เขาก็ตกหลุมรักเธอ และพยายามตามหาตัวเธอ เขาพร้อมรับผิดชอบในตัวเธอ

ดังตัวอย่าง

เขาพยายามตั้งสติและคิดอย่างเยือกเย็น ‘สิ่งที่ข้าที่ฉันได้กระทำไปนี้จะต้องมีหนทางแก้ไขได้สักทางหนึ่งหรือ ชีวิตของฉันและของเธอจะไม่น่ารังเกียจอีกต่อไป ถ้าเธอจะยอมรักฉัน ถ้าเราจะให้เกียรติกันและกัน ฉันอาจจะแก่ราวกับพ่อของเธอ รูปร่างหน้าตาก็ราวกับคนป่า แต่ถ้าเธอให้โอกาส ฉันจะ... ฉันจะดีกับเธออย่างที่สุด จะดีต่อเธอทุกอย่างที่เดียว นี่ฉันไม่ได้คิดอย่างนี้เพราะอยากจะนอนกับเธอหรืออะไร เพราะฉันตกเป็นทาสความคิดอันชั่วช้าที่อยากจะนอนกับเธอนั้นหรือ เราถึงต้องไปพ้นจากมันให้ได้ เธอจะเข้าใจฉันไหมนี้ เราถึงควรได้พบกัน แล้วฉันจะอธิบายให้เธอฟังอย่างละเอียด ฉันจะพูดให้เธอฟังอย่างดีที่สุด ถ้าได้เจอเธอก็...’

(จันทร์เจ้าชู ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 217)

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ทุกข์ทฤหรรษ์ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครผมเขียนบทกวีเพื่อหญิงสาวคนหนึ่ง แต่เมื่อเธอรับรักเขาแล้ว เขากลับพบว่าสิ่งที่เขารักคือกวีไม่ใช่หญิงสาวอีกต่อไป

ทัศนคติด้านความรัก คือ ตัวละครค้นพบว่าเขารักในการเขียนบทกวี ตัวละครในเรื่องเขียนบทกวีเพราะหญิงสาวคนหนึ่ง เขาคิดมาตลอดว่าเขารักหญิงสาวคนนั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป เขาค้นพบว่าเขารักในการเขียนบทกวีมากกว่า

ดังตัวอย่าง

ทบทวนย้อนหลังว่าเกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้นได้อย่างไร ที่ผ่านมามีผมเชื่อว่าตนเองหลงรักหญิงสาวเสียจนต้องเขียนบทกวีถึงเธอจนแล้วบทเล่า ต่อมาเรื่องราวกลับตาลปัตรจนผมไม่แน่ใจ ผมรักหญิงสาวหรือรักการเขียนบทกวี ลองระลึกย้อนหลังกลับไปโดยละเอียดดูที่...

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ทุกข์ทฤหรรษ์ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 112)

ทัศนคติของตัวละครตัวนี้ ทำให้มีมุมมองในเรื่องของความรักที่น่าสนใจ คือ ความรักไม่จำกัดเฉพาะต้องเกิดกับสิ่งมีชีวิตเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นชายหรือหญิง แต่มนุษย์ทุกคนมีความรักได้ทุกรูปแบบ

แ้ว ตัวละครหญิง จากเรื่อง ดอกไม้อยู่ไหนใด ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครแ้วและ นรต้องการมีความรักที่จริงใจ จึงได้ต่างนึกถึงกันและกันเพราะเป็นเพื่อนข้างบ้านกันมานาน เพราะ ต่างก็เข้าใจกันว่าอีกฝ่ายน่าจะแอบชอบตนเองอยู่

ทัศนคติด้านความรัก คือ ต้องการมีรักแท้ แ้วไม่เคยได้พบกับความรักเลยเป็นเวลายาวนาน เธอเป็นเพียงหญิงสาวคนหนึ่งที่ต้องการพบรักแท้เสียที

ดังตัวอย่าง

เธอรักชายสาวไว้อย่างดี เฝ้ารอคอยความรักอย่างอดทนเป็นเวลายาวนาน จนแล้ว จนรอดอย่างน่าอัศจรรย์ น่าหวาดหวั่น และน่าเสียดายวันเวลา ไม่มีชายใดมองเธอเลย
(ดอกไม้อยู่ไหนใด ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 195)

นร ตัวละครชาย จากเรื่อง ดอกไม้อยู่ไหนใด
ทัศนคติด้านความรัก ต้องการพบรักแท้ เพราะนรพบแต่รักที่ผิดหวัง เขาจึงหมดความ เชื่อมั่น และรอคอยจะพบกับคนที่รักเขาเท่านั้น

ดังตัวอย่าง

เขาจะไม่ตามรักใคร่ฝ่ายเดียวอีก จนกว่าจะได้พบคนที่รักเขาเท่านั้น... นั่นเป็นเพราะ เขาอยากเสพสุขจากการถูกรักอีกสักครั้ง
(ดอกไม้อยู่ไหนใด ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 202)

ตัวละครแ้วกับนรเป็นตัวละครที่แ่งงามของความรัก ตัวละครสื่อให้เห็นถึงความปรารถนา คือ Id ที่ต้องการมีความรัก แต่ทั้งสองคนต้องการรักแท้ที่ต้องการมาเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไป

อุษา ตัวละครหญิง จากเรื่อง เห็นในซากไม้ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง อุษากับทำนองเป็นคู่สามีภรรยาที่แต่งงานกันมานาน วันหนึ่งนายเฉลยเพื่อนทั้งคู่แวะมาเยี่ยมเยียน ทำให้ทั้งคู่ได้รู้ว่าปัญหาของทั้งคู่คือความรักที่จืดจางลงไป

ทัศนคติด้านความรัก คือ รักโดยใช้เหตุผล ตัวละครอุษาแต่งงานกับสามีมานานหลายปี จนวันหนึ่งเพื่อนทั้งคู่มาเยี่ยมแล้วก็มองทั้งคู่ว่า ทั้งคู่เป็นคู่รักที่แทบจะไม่เรียกว่าความรัก

ดังตัวอย่าง

“แกไม่ยอมรับต่างหากเล่า แกมันประเภทใช้ความคิดเป็นใหญ่ไม่สนใจอารมณ์ กระทั่งความรักแกก็ยังใช้ความคิดมาเป็นเครื่องตัดสิน ฉันรู้ว่าแกไม่เชื่อฉันหรอก แต่จะพูดให้แกฟังไว้เฉย ๆ เท่านั้น ความคิดของแกมันवादไว้ว่าความรักอย่างที่แกต้องการนั้น ควรจะเป็นอย่างไร พี่อุษาก็वादไว้เหมือนกัน และพอต่างคนต่างได้เห็นได้ฟังความรัก ของกันและกัน พอออกพอใจต่อความรักของอีกฝ่าย เพราะสนองตอบต่อความคิดของ ตนเองได้อย่างเหมาะสม ..ทั้งสองไม่รู้เลยว่าต่างคนต่างก็รักแต่ความคิดของตนเอง เท่านั้น.”

(เห็นในซากไม้ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 233)

ทัศนคติของตัวละครข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาของความรัก ตัวละครทั้งคู่แทบไม่รู้จักร คำว่าความรัก เพราะใช้เหตุผลในการรักกัน แต่วันหนึ่งอุษาได้เจอชายหนุ่มคนหนึ่งเธอเริ่มเข้าใจคำว่า ความรักมากขึ้น เพราะเธอไม่เคยรู้สึกแบบนี้กับสามีของเธอเลย ทำให้เธอเข้าใจว่าความรักจริง ๆ เป็น อย่างไร

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง บ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ชายผู้หนึ่งหลงใหลในตัว ก. สุรางคนางค์ เขาเป็นคนดูแลบ้านพักตากอากาศให้เธอ คอยเวลาที่เธอจะ มาเยี่ยม แต่วันหนึ่งก็เธอก็ไม่กลับมาอีกเลย

ทัศนคติด้านความรัก คือ มีความรักที่มั่นคงต่อ ก.สุรางคนางค์ ตัวละครผม เป็นตัวละคร ที่คอยดูแลบ้านพักตากอากาศให้ ก.สุรางคนางค์ เขาหลงรักเธอและคอยเวลาที่เธอจะมาที่บ้านพัก

ดังตัวอย่าง

อายุเราเท่ากัน รั้วบ้านเราอยู่ติดกัน ผู้คนคิดฝันถึงเรื่องราวในจินตนาการของเธอ แต่ เธอเองคือจินตนาการของผม ผู้คนหลงใหลในตัวละครที่เธอสร้าง แต่ผมหลงใหลใฝ่ฝัน ในตัวเธอตลอดกาล

(บ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 269)

ค่านวน ตัวละครชาย จากเรื่อง เงาไม้ไหวต่อสายลม ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ค่านวน หลงรักวาริ ทำให้ค่านวนโกหกเธอ เพื่อให้ได้เธอมาครอบครอง เมื่อแต่งงานกันทำให้วาริจึงรู้ว่าคนที่ เธอรักมาตลอดคือเพื่อนของค่านวน แต่เขาสมรอยเป็นคน ๆ นั้น

ทัศนคติด้านความรัก คือ ความรักที่ต้องการครอบครองและเห็นแก่ตัว คำนวณรู้ว่าวาริชอบเพื่อนของเขา เพราะทั้งสองคนมีความชอบใกล้เคียงกัน แต่เขาสวมรอยเป็นเพื่อนของเขาแทน เพื่อให้เธอหลงรักเขา

ดังตัวอย่าง

การแอบอ้างส่งผมใหญ่โตขึ้นเรื่อย ๆ วาริเป็นผู้หญิงที่ละเอียดอ่อนและจริงจัง ทุกการกระทำของเธอไม่ใช่เรื่องฉาบฉวยที่จะละทิ้งไปเสียง่าย ๆ คำนวณจึงต้องแบกรับภาระค่ากล่าวอ้างของตนเองไว้จะละวางเสียมิได้เช่นกัน ตรงกันข้าม เขากลับพบเห็นว่าลักษณะนิสัยและความชอบของวาริและชวาลคล้ายคลึงกันมาก ตอนแรกเขาเก็บเอาบุคลิกและนิสัยบางอย่างของชวาลมาใช้แสดงออกต่อวาริ ความสัมพันธ์อันองงามทำให้เขาแน่นอนใจว่าเป็นวิถีที่ถูกต้อง หนักเข้าเขาฉกฉวยแม้กระทั่งวิถีคิดของเพื่อน (เงาไม้ไหวต่อสายลม ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 291-292)

ทัศนคติของตัวละครเป็นด้านลบที่สะท้อนให้เห็นถึงความเห็นแก่ตัวให้ด้านความรักจะเกิดปัญหาตามมา ทำให้ภรรยาเมื่อรู้ความจริง ความรักที่เคยมีให้สามีก็จางหายไป

วิชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว... ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงวิชาญกับเพื่อน ๆ มาเกี่ยวกับ พ่อแม่และด้วยแรงยุของเพื่อน ๆ ทำให้เขาได้ใกล้ชิดกับเอ๋ แต่สุดท้ายวิชาญก็ต้องปฏิเสธเอ๋เพราะเขารักผู้หญิงคนหนึ่งมาตลอดจนไม่สามารถรักเธอได้

ทัศนคติด้านความรัก คือ รักผู้หญิงเพียงคนเดียวมาตลอดหลายปี วิชาญหลงรักเจี๊ยบมาตลอดตั้งแต่เรียนด้วยกัน ทำให้เมื่อเพื่อน ๆ พยายามให้เขาลองเปิดใจกับคนใหม่ดู แต่เขาก็ไม่สามารถทำได้ เขายังคงรักเธอไม่เปลี่ยนแปลง คอยเป็นห่วงเป็นใย คอยดูแลเธอใกล้ ๆ แม้เธอไม่เคยรักเขาตอบเลยก็ตาม

ดังตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วิชาญเปิดประตูลงจากรถ เดินอ้าวเข้าไปในซอย บี แอม กุ้ย ปอง มองตามเพื่อนที่เดินไป ไม่เหลียวหลัง พวกเขาเห็นวิชาญเดินไปหยุดแค่เสาไฟฟ้ากลางซอย เหมือนมองไปยังบ้านหลังหนึ่งซึ่งไม่น่าจะเห็นอะไรได้มากไปกว่าหลังคา กับหน้าต่างบานหนึ่งซึ่งมีม่านกั้นทึบ

“มันจะเห็นอะไร” แอมพูดด้วยอารมณ์สงสารเพื่อน

“มันก็เห็นตามประสามันแหละ” ปีบอก “วันก่อนบ้านดับไฟมีหมดแล้วมันยังบอก
ว่าเห็น”

“แต่วันนั้นที่เราอยู่ในเซเวนแล้วเจ็บบมาซื้อของ ไอ้เต๋ายืนหัวโตอยู่กลางร้านแต่เจ็บบ
ไม่เห็นมันวะ” ปองเล่า

“วันนั้นเค้าไม่เห็นมันจริง ๆ ก็มันไม่ยอมทักเค้าเอง” แอมบอก

“นั่นแหละ เป็นอย่างนั้นแหละ... เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว แต่เธอยังไม่เห็นเขา
ในแสงสว่าง” ปีบุดทำให้ขำ แต่ไม่มีใครขำ

(เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 31)

ทัศนคติในด้านความรักของตัวละครสื่อให้เห็นถึงความรักที่แท้จริง เสียสละ ไม่ยอมแพ้
เขารักเธอแม้ว่าเธอไม่สามารถตอบรับความรักให้กับเขาได้

เจ็บบ ตัวละครชาย จากเรื่อง ลารา ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง เจ็บบเคยมีครอบครัวแต่
เพราะอุบัติเหตุทำให้เขามีปัญหาทางสมองไม่สามารถกลับมาทำงานตามปกติได้ ทำให้ภรรยาทิ้งเขาไป
จากนั้นเขาก็ต้องเข้ารับการรักษาทางจิตอยู่นาน จนเพื่อนสนิทพาเขามารักษาต่อ แล้วตอนนี้เขาเริ่มมี
ความรักอีกครั้งกับบรรณารักษ์สาว

ทัศนคติด้านความรัก คือ อย่าคาดหวังอะไรจากความรัก เพราะเจ็บบเคยมีครอบครัว
ภรรยาของเขาเคยทิ้งเขาไป ทำให้เขาเจ็บปวดจนต้องไปบำบัดอยู่นานหลายปี เขาจึงคิดว่าเขาจะไม่
คาดหวังกับความรักอีก

ดังตัวอย่าง

ย้าเตือนตัวเองว่าอย่าคาดหวังหรือสร้างภาพว่าจะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เพราะ
ผมไม่มีเรี่ยวแรงพอจะรับมือกับความผิดหวังได้อีก หนทางเดียวที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้
คือต้องอยู่อย่างไม่คาดหวังต่อสิ่งใดทั้งสิ้น

(ลารา ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 35)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สาเหตุที่ตัวละครมีทัศนคติเช่นนี้เพราะเขาเคยมีภรรยาและลูก มีครอบครัวที่อบอุ่น แต่
พอเขาประสบอุบัติเหตุ ไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม ภรรยาพาลูกหนีเขาไป ทำให้เขาเจ็บปวดและ
มีอาการทางจิต

ดังตัวอย่าง

ด้วยเหตุนี้ผมเริ่มป่วย ต้องออกจากงานและไม่อาจหาเลี้ยงตัวเองได้ แม่และพี่สาวมารับผมกลับไปอยู่บ้านเก่า แจ้งมาเยี่ยมผมเสมอและเป็นคนจัดแจงพาผมไปโรงพยาบาล ผมกลายเป็นคนไข้จิตเวช มีนัดกับหมอสัปดาห์เว้นสัปดาห์เรื่อยไปไม่จบสิ้น กินยาและเข้ารับการบำบัดสมาธิเสมอ ช่วงไหนอาการหนักก็ถูกจับขี้ตไฟฟ้า วนเวียนอยู่เช่นนี้สามปีเต็ม

(ลารา ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 42-43)

ทัศนคติของความรักในเรื่องลารา เป็นมุมมองความรักของคนที่มีอาการทางจิต ซึ่งผู้แต่งต้องการสื่อถึงแก่นเรื่องว่า ไม่ว่าจะมนุษย์จะเป็นใคร ทุกคนสามารถมีความรักได้ทั้งนั้น

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง แมวเหมียว ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครชอบผู้หญิงคนหนึ่ง แต่เขาหึงในศักดิ์ศรีเกินจะบอกหล่อนไปได้ว่าเขารักหล่อน

ทัศนคติด้านความรัก คือ ทะนงในศักดิ์ศรีจนไม่กล้าบอกรักกับเธอ ตัวละครผมเล่าถึงเรื่องราวที่เขาเจอเหมียว และเขาชอบหล่อน แต่เขาหึงเกินกว่าจะบอกหล่อนไปได้ว่าเขารักหล่อน ต่อมาเขาเจอเธออีก และเห็นว่าเธอยอดลคศักดิ์ศรีของตัวเองลงเพื่อเขา เขาจึงยอมรับว่าเขารักเธอ

ไม่เคยรู้ใจตัวเองว่าผมรักเธอมากขนาดนี้ จบสิ้นกันเสียทีกับการเอาชนะคะคาน ความโกรธความเกลียดและศักดิ์ศรีที่สร้างแต่ความเจ็บปวด ในเมื่อเธอโยนมันทิ้งไปแล้ว ผมก็ยินดีโยนทิ้งเพื่อแลกเอาความรักและความสุขมาแทนที่

(แมวเหมียว ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 170)

โปรยทอง ตัวละครหญิง จากเรื่อง อีสตรี ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง สามีนอกใจโปรยทองทำให้เธอกลับไปหาเพื่อนเก่าชื่อน้ำผึ้ง แล้วคุยกันเรื่องความรักกับความใคร่ เธอมั่นใจว่าความรักกับความใคร่เป็นเรื่องเดียวกัน และเธอจะทำให้สามีกลับมารักเธอได้ เพื่อพิสูจน์ความจริงข้อนี้

ทัศนคติด้านความรัก คือ เชื่อว่าความรักเป็นเรื่องของหญิงชายเท่านั้น โปรยทองไปหาเพื่อนเก่าชื่อน้ำผึ้ง เธอจำได้น้ำผึ้งชอบผู้หญิง เมื่อน้ำผึ้งอธิบายว่าแฟนของเธอเป็นผู้ชายก็จริง แต่จิตวิญญาณของเธอเป็นผู้หญิง เธอไม่เข้าใจ และกลับมาเล่าให้เพื่อน ๆ เธอฟังอย่างสนุกปาก

ดังตัวอย่าง

“ไม่ต้องมาพูดดีหรือทอนฉันไม่อยู่พวกเธอคุยอะไรกันบ้าง นินทาฉันเพลินไปเลยสิ ทำ เอนี่ มีเรื่องหนึ่งอยากเล่ามาหลายวันแล้ว เพื่อนที่ฉันไปอยู่ด้วยนะ มันเป็นทอม มีเมียเป็นผู้ชายด้วยนะ ทำทางเหมือนเกย์ทั่วไปแหละ พวกเพื่อนที่มาหาที่เป็นเกย์ทั้งนั้น แต่ไอ้ฉันดันมาอยู่กับน้องทอมเพื่อนฉัน เป็นใจรู้มัย มันจะตบฉันหาว่าไปแย่งตัวมัน”

(อิสตรี ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 205)

โพรยทองเป็นตัวละครที่แทนทัศนคติเรื่องความรักของผู้คนในสังคมที่ยังไม่ยอมรับความรักในรูปแบบต่าง ๆ ผู้แต่งต้องการสื่อถึงความรักที่ไม่จำกัดเพียงแค่เพศหญิงและชาย ในเรื่องน้ำผึ้งชอบว่าชอบผู้หญิงและปัจจุบันเธอมีแฟนที่เป็นผู้ชายแต่จิตใจของเขาเป็นผู้หญิง ซึ่งน้ำผึ้งก็รักที่เขาเป็นแบบนั้น แต่โพรยทองกลับตัดสินใจว่าสองคนนี้ผิดปกติ ซึ่งผู้แต่งต้องการสะท้อนถึงความหลากหลายทางเพศในสังคมปัจจุบัน

วิชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง เขาแบ่งบาน...ชั่วกาลนานแล้ง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงวิชาญหลงรักเจ๊ยมมานาน จนวันหนึ่งเพื่อน ๆ ต่างมีครอบครัว เหลือแต่เขาคนเดียวที่ยังคงมั่นคงอยู่กับเธอ

ทัศนคติด้านความรัก คือ รักผู้หญิงเพียงคนเดียวมาตลอดหลายปี วิชาญหลงรักเจ๊ยมมาตลอดตั้งแต่เรียนด้วยกัน จนวันหนึ่งเพื่อน ๆ ต่างมีครอบครัว เหลือแต่เขาคนเดียวที่ยังคงมั่นคงอยู่กับเธอ เขาไม่สนใจว่าคนอื่นจะมองอย่างไร แต่เขาพอใจที่จะรักเธอแบบนี้ต่อไป

ดังตัวอย่าง

ไม่ใช่ความตั้งใจที่จะสร้างปรากฏการณ์หรือต้องการทำสถิติรักเขาข้างเดียวให้ยาวนานที่สุด ผมไม่รู้เหมือนกันว่าอะไรทำให้ยึดเยื้อยาวนานถึงเพียงนี้ ตอนที่ความรักก่อตัวก็แสนธรรมดาไม่มีวาระพิเศษหรือสภาพการณ์ตรึงใจแต่อย่างใด

(เขาแบ่งบานชั่วกาลนานแล้ง ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 237)

ทัศนคติด้านความรัก มีจำนวน 16 ตัวละคร ได้แก่ ชายกลางคน (ผู้บรรลุ) ผม (ผมอยากนอนกับคุณ) เกลือ (กานดา) วสุ (สิทธิบุรุษ) ศักราษ (จันทร์เจ้าขู้) ผม (ทุกข์ทฤหรรษ์) แอ้ว (ดอกไม้อยู่ไหน) นคร (ดอกไม้อยู่ไหน) อูษา (เห็นในซากไม้) ผม (บ้านอ่าวร้างของ ก.สุรางคนางค์) คำนวน

(เงาไม้ไหวต่อสายลม) วิชาญ (เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว...) เจี้ยว (ลารา) ผม (แมวเหมียว) โปรรยทอง (อิสตรี) และวิชาญ (เขาแบ่งบาน...ชั่วกาลนานแล้ว)

3. ทศนคติด้านสังคม หมายถึง แนวความคิดของตัวละครที่มีต่อเรื่องราวของสังคมรอบข้าง จากการศึกษาพบตัวละครที่มีทศนคติด้านสังคม 10 ตัวละคร ดังนี้

ข้าพเจ้า ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้รอคอย ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครข้าพเจ้าเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง และรอคอยเจ้าของเงินจะกลับมา โดยมีความคิดวนเวียนอยู่กับเงินจำนวนนั้น

ทศนคติด้านสังคม คือ ตัวละครมองผู้คนในสังคมว่า มนุษย์ทุกคนมีความเห็นแก่ตัว ตัวละครเป็นชายหนุ่มที่กำลังตกงาน บังเอิญเก็บเงินได้จำนวน 380 บาท ตรงป้ายรถเมล์ ผู้คนแถวนั้นต่างมองเห็นในขณะที่เขาเก็บเงินได้ ทำให้เขา มองผู้คนในสังคมว่าใคร ๆ ก็อยากเป็นเจ้าของเงินที่เขาเก็บได้

ดังตัวอย่าง

ข้าพเจ้าทราบในทันทีถึงจุดมุ่งหมายของเขา ในขณะที่ข้าพเจ้าเองก็ไม่แน่ใจนักว่าตัวเองควรมีสถานะเช่นไรในนาทีนี้ สิ่งเดียวที่ข้าพเจ้าแน่ใจที่สุดคือ ชายผู้กำลังเดินมาหาข้าพเจ้าไม่ใช่เจ้าของเงิน... แต่เขาอยากเป็น

(ผู้รอคอย ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 16)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครมองว่า ชายที่กำลังเดินมาหาเขา ซึ่งเป็นกระเป๋ารถเมล์ ต้องการแสดงตัวตนในการเป็นเจ้าของเงิน ซึ่งเป็นการตัดสินผู้คนในสังคมตามทศนคติของเขาเอง

นอกจากนี้ตัวละครข้าพเจ้ายังแสดงให้เห็นถึง Id ตามแนวคิดของฟรอยด์ ที่แสดงถึงสัญชาตญาณดั้งเดิมของเขาที่เป็นมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวเช่นเดียวกัน

ดังตัวอย่าง

ใคร ๆ ก็ต้องการโชคเป็นผู้เก็บเงินได้ หากเข้าเจ้าไม่หวังในเงิน ทำไม่จึงไม่เดินเลี้ยวไปเสียเล่า นักศึกษาหญิงสองคนก็เช่นกัน หากเธอทั้งสองเป็นผู้เก็บเงินได้ ความรู้สึกคงไม่ต่าง ไปจากกระเป๋ารถ ทุกคนต่างก็ตั้งใจที่ได้เงินมาฟรี ๆ ข้าพเจ้าใช้ความรู้สึกของตัวเองอ้ำกับพวกเขาว่า ข้าพเจ้ามิได้หวังในเงินและจะรอคืนให้กับเจ้าของ แต่หากเจ้าของไม่ย้อนกลับมา เงินก็ยังเป็นของข้าพเจ้าอยู่ดี แต่มันเป็นโชคไม่ใช่หรือ โชคเป็นความบังเอิญที่ตกอยู่กับใครก็ได้ ไม่ใช่เรื่องแปลกที่มันจะตกอยู่กับข้าพเจ้าบ้าง กระเป๋

รถมากับรถเมล์ทุกวัน นักศึกษาและคนอื่น ๆ ก็มาคอยรถกันทุกวันเช่นกัน แต่อะไรดลใจให้ข้าพเจ้าผ่านมาทางนี้เล่า หากไม่ใช่โชคดี

(ผู้รอคอย ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 17)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละครคิดว่า ตนเองโชคดีที่เก็บเงินของคนอื่นได้ และก็หวังจะได้เงินนั้นเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทั้งที่ตัวเองตัดสินใจคนอื่นว่าเห็นแก่ตัว ตัวเขาเองก็ไม่ได้ต่างกันนอกจากนี้ในตอนท้ายเรื่องหลังจากเขารอคอยการกลับมาของผู้เป็นเจ้าของเงินอยู่นานก็ยอมรับว่า ตนเองคาดหวังจะได้รับสิ่งตอบแทนเช่นเดียวกัน

ตั้งตัวอย่าง

บัดนี้ได้มาถึงคำถามหนึ่งแล้วว่า ข้าพเจ้าอดทนรอคอยเพื่อสิ่งใด... เพื่อว่าการคาดหวังของข้าพเจ้าจะบรรลุผลใช้หรือไม่ แน่แน่นอนทีเดียว ข้าพเจ้ากำลังคาดหวัง เป็นการคาดหวังในบุคคลอื่นเสียด้วย หรือจะเรียกว่าข้าพเจ้ากำลังต้องการให้บุคคลอื่นเป็นในสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดก็คงไม่ผิด โอ... ข้าพเจ้ากำลังกระทำการสิ่งใดอยู่หรือ แท้จริงแล้วข้าพเจ้าต้องการคืนเงินจำนวนสามร้อยแปดสิบบาทให้กับเจ้าของเงิน หรือกำลังเรียกร้องบางสิ่งบางอย่างจากเจ้าของเงิน การเรียกร้องต้องการหรือการคาดหวังในบุคคลอื่นแล้วไม่บรรลุผลนี้เอง ทำให้ข้าพเจ้าต้องรอคอยด้วยความอดทน

(ผู้รอคอย ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 21-22)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละครมีสัญชาตญาณของความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ที่ตนเองวิพากษ์วิจารณ์ เขาเองก็หนีไม่พ้นความเห็นแก่ตัวที่ต้องการเงิน รวมถึงการรอคอยเจ้าของเงินเพื่อจะได้รับสิ่งตอบแทน ซึ่งผู้แต่งสื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่องในเรื่องความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หญิงสาว ตัวละครหญิง จากเรื่อง ผู้บรรลุ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง หญิงสาวคนหนึ่งเห็นชายวัยกลางคนที่เธอรู้จักเป็นเหมือนพระเจ้าของเธอ คอยสอนให้เธอรู้จักโลกมากขึ้น แต่ชายวัยกลางคนกลับหลงรักเธอและไม่อยากเป็นพระเจ้าของเธออีกต่อไป จึงโน้มน้าวให้เธอมีเพศสัมพันธ์กับเขา หลังจากนั้นหญิงสาวก็ได้เรียนรู้ว่า พระเจ้าของเธอก็คือปุถุชนธรรมดาทั่วไป

ทัศนคติด้านสังคม คือ มองค่านิยมของสังคมด้วยทัศนคติของตนเองไม่ใช่เพราะจากการที่ผู้คนปฏิบัติหรือเชื่อถือกันมา ตัวละครหญิงสาวในเรื่องต้องการเรียนรู้โลกต่าง ๆ ด้วยมุมมองที่กว้าง

ขึ้น เมื่อเขาเจอชายกลางคนที่คอยสอนเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับเธอ เธอจึงได้รับแนวคิด หรือการมองสังคมในมุมที่ต่างไปจากเดิม

ดังตัวอย่าง

“คุณเหมือนพระเจ้าของหนูค่ะ” หญิงสาวปล่อยใบมะขามที่เหลือในมือให้หล่นลงพื้นแล้วกอดเข้าไว้ สายตายังจับจ้องอยู่ที่ใบหน้าชายกลางคน “เป็นพระเจ้าที่เปิดโลกใหม่ให้หนู ไม่อย่างนั้นหนูคงจะปล่อยชีวิตให้สิ้นไหลไปตามกระแสที่เวียนวนกันอยู่ชั่ววาทาปี อยู่ในเตาหลอมของประเพณีและค่านิยมของสังคมที่หล่อหลอมให้ผู้คนมีรูปแบบชีวิตเหมือนกันหมด”

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 70)

หญิงสาวเห็นชายวัยกลางคนเป็นเหมือนพระเจ้าของเธอ เพราะเขาสอนให้เธอรู้จักโลกมากขึ้น รู้จักมองโลกในมุมมองที่ต่างไปจากเดิม พิจารณาค่านิยมที่สังคมสร้างกันมาด้วยทัศนคติของตนเอง ไม่ไหลไปตามกระแสของสังคม ซึ่งมุมมองของหญิงสาวเป็นมุมมองที่สะท้อนภาพสังคมในปัจจุบันถึงเรื่องความเชื่อ หรือค่านิยมต่าง ๆ ในสังคมที่ผู้คนในสังคมยอมรับ แต่ค่านิยมเหล่านั้นอาจไม่ได้เป็นค่านิยมที่ดีเสมอไป

การที่หญิงสาวสับสนในค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม ผู้แต่งก็บอกเหตุผลไว้ด้วยว่าครอบครัวเป็นเหตุผลที่ทำให้เธอรู้สึกเช่นนี้

ดังตัวอย่าง

“คุณก็รู้ว่าหนูอยู่กับครอบครัวที่เข้มงวดมาก พวกเขาผูกติดตัวเองไว้กับสังคม การตัดสินใจไม่ว่าต่อเรื่องใด ๆ ขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนอื่นที่พวกเขาแบกเอาไว้ คนในครอบครัวของหนูเพียงแต่ผูกพันกันด้วยสายเลือดและอยู่ร่วมกันด้วยภาระหน้าที่เท่านั้น ถ้าหนูเป็นพ่อคนละก็ หนูจะไม่พูดถึงค่าเลี้ยงดูที่หมดไปกับลูกเป็นอันขาด และถ้าหนูเป็นแม่ หนูก็จะไม่พูดถึงความเจ็บปวดของการคลอดลูกกับความหนักหนาสาหัสในการเลี้ยงดูหรอกค่ะ”

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 71)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของครอบครัว ทำให้หญิงสาวตั้งคำถามกับค่านิยมของสังคมในเรื่องของความกตัญญู เป็นภาพสะท้อนของผู้คนในสังคม เมื่อผู้เป็นพ่อและแม่ต่างไม่ได้ทำหน้าที่ของความเป็นพ่อและแม่อย่างที่ดีควรจะเป็น หญิงสาวในเรื่องจึงได้มีทัศนคติที่มองความ

กตัญญูต่างไปจากค่านิยมที่สังคมมอง และตัวตนของหญิงสาวสะท้อนความเป็นสตรีนิยมที่พยายามหลุดจากกรอบค่านิยมของสังคมที่ “หล่อหลอมให้ทุกคนเหมือนกันหมด” เธอมีความคิดเป็นของตัวเอง เพราะท้ายที่สุดแม้เธอจะถูกเอาเปรียบจากชายวัยกลางคนที่อยากมีเพศสัมพันธ์กับเธอ แต่เธอก็เอาชนะค่านิยมเรื่องเพศมาได้ เธอมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาและไม่มองว่าชายกลางคนเป็นพระเจ้าของเธออีกต่อไป

ลุง ตัวละครชาย จากเรื่อง ในแสงสว่าง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง เรื่องราวของลุงที่เคยมีชีวิตอยู่กับภรรยา ดวงตาของลุงเริ่มมองไม่เห็นในช่วงเวลานั้นภรรยาก็หนีไปจากลุง วันหนึ่งภรรยาของลุงกลับมาหาลุงอีกครั้ง แต่ลุงกลับมีพฤติกรรมที่ลักลอบเป็นชู้ ทำให้ชาวบ้านแอบตามไปดู พร้อมทั้งภรรยาของลุงก็จับได้ ทำให้ลุงไม่พอใจ และคิดว่าจะไปรักษาดวงตาของตนเองเสียที่

ทัศนคติด้านสังคม คือ ตัวละครมองผู้คนในสังคมว่า มนุษย์มีความขี้ขลาด บางครั้งเลือกที่จะทำอะไรลับหลังผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ตัวละครลุงหลังจากเริ่มสูญเสียการมองเห็นและภรรยาก็หนีไป การอยู่ในโลกที่มีมิติไม่สามารถมองเห็นผู้อื่นได้ชัด ทำให้หวาดกลัวการถูกผู้อื่นแอบมองการกระทำของตนเอง

ดังตัวอย่าง

“เฮ้ย เฮ้ย มึงยังเป็นคนอยู่หรือเปล่า ขี้ขลาดแล้วยังไม่มีความเป็นคนอื่นอีก”...

“กูนี้กว่าจะมีแต่คนตาบอดที่ต้องเสียเปรียบพวกตาดีอย่างมึง ถึงไม่ถูกขังคุกมีตอย่างกู แต่คนตาดีอย่างมึงก็ยิ่งเข้าไปแอบอยู่ในกระดองกลัวว่าคนอื่นจะมองเห็นใช้มัยเล่าว่ามึงกำลังทำบัดชบอะไรอยู่ ที ที กลัวว่าคนตาบอดจะเห็นว่ามึงทำอะไรอยู่ในกระดองหรือยังงั้น”

(ในแสงสว่าง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 168)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ลุงแอบไปมีชู้หลังจากภรรยาของลุงกลับมา ทำให้ชาวบ้านที่รู้พฤติกรรมของลุงจึงไปแอบดู เมื่อภรรยาของลุงตามมา จึงโดนภรรยาของตนทำร้าย เมื่อภรรยากลับไปแล้ว ลุงจึงดำชาวบ้านที่มาแอบดูว่า พวกนี้เป็นคนขี้ขลาด ทำอะไรลับหลังคนตาบอด

นอกจากนี้เมื่อเริ่มสูญเสียการมองเห็น ตัวละครก็เริ่มหวาดกลัวเวลาที่คนอื่นแอบมองพฤติกรรมของตนเอง

ตั้งตัวอย่าง

สำหรับลุงแล้ว การถูกเมียตีจนล้มลุกคลุกคลานนั้นมันไม่เจ็บปวดเท่าไรหรอก แต่ การถูกเมียตีแล้วมีคนเฝ้าดูโดยไม่รู้ตัวนั้นต่างหากที่เป็นเรื่องสาหัสจนลงทุนไม่ได้ สิ่งที่ลุงเกลียดที่สุดในชีวิตก็คือการถูกลอบมองโดยไม่รู้ตัวนี่เอง ลุงผู้ชอบอยู่กับโลกส่วนตัว และปกป้องโลกส่วนตัวจากการรับรู้ของผู้คนราวกับองค์กรรักษาพิทักษ์เจ้าหญิง น่าเสียดายที่องค์กรนี้ปราศจากดวงตา เจ้าหญิงจึงถูกลอบทำร้ายได้โดยง่าย และแม้ผมเองซึ่งรู้จักมุ่งหมายขององค์กรทุกประการก็ยังชอบที่จะลอบทำร้ายเจ้าหญิง เพราะหากว่าองค์กรจับได้ผมก็ไม่กลัวอีกแล้ว

(ในแสงสว่าง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 164-165)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งเปรียบเทียบเปรียบโลกส่วนตัวของตัวละครไว้เหมือนกับเจ้าหญิง เหมือนกับมนุษย์ทั่วไปที่มีมุมที่ต้องการปกปิดจากสังคมภายนอก ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ ตัวละครแอบมานัดพบกับซู๊ ชาวบ้านจึงมาแอบดู เมื่อเมียตามมาแล้วถูกเมียทำร้ายร่างกาย ตัวละครกลับไม่ต้องการให้ชาวบ้านมาช่วยตอนที่ตนเองถูกทำร้าย กลับต่อว่าคนเหล่านั้นที่มาแอบดูเขา แสดงว่าตัวละครให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก รู้สึกโกรธที่คนอื่นมาแอบดูเขามากกว่าโกรธภรรยาที่ทำร้ายเขา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของจิตใจของมนุษย์คนหนึ่งได้เป็นอย่างดี

ตัวละครลุง ผู้แต่งต้องการสะท้อนภาพสังคมที่เลือกทำอะไรลับหลังเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่สนใจความรู้สึกคนอื่น หรือไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น

จอมพลเผด็จ ตัวละครชาย จากเรื่อง เหนือจอมคนยังมีจอมพล ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงจอมพลเผด็จในวัยชราได้รับข่าวว่าคู่ต่อสู้ทางการเมืองของเขาได้เสียชีวิตลง ทำให้เขารู้สึกว่าวันที่เขารอคอยมานานสมหวังเสียที

ทัศนคติด้านสังคม คือ ตัวละครเชื่อถือในการปกครองแบบเผด็จการ ตัวละครจอมพลเผด็จเป็นตัวละครที่สะท้อนแนวคิดทางการเมือง

ตั้งตัวอย่าง

เหมือนพวกศิลปินที่ตอนมีชีวิตไม่มีใครไยดี พอตายแล้วกลับพากันแห่แหนยกย่องเชิดชู ฉันกลัวว่าจะออกมารูปนี้ แต่ก็คลายใจอยู่หน่อยว่า พวกสยามรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่ไร้หวังในเรื่องรากเหง้าจิตสำนึก ฉันภาวนาให้กระแสเสรีภาพจอมปลอมพัดพาพวกเขา

ไปข้างหน้าได้เร็วพอ พอที่จะไม่มีใครคิดหันกลับมาชุดค้นตรวจสอบรากเหง้าและทวงถามเรื่องจิตสำนึกแต่หนหลังกันอีก

(เหนือจอมคนยังมีจอมพล ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 274)

จากตัวอย่างข้างต้นเมื่อคู่ต่อสู้ทางการเมืองสิ้นชีวิตลง จอมพลเผด็จกั้หวังว่าอย่าให้ใครยกย่องเชิดชูอีก เพราะเขายังรู้สึกโกรธแค้นอยู่แม้ว่าอีกฝ่ายจะเสียชีวิตลงแล้วก็ตาม ตัวละครจอมพลเผด็จผู้แต่งต้องการสะท้อนภาพการเมืองในช่วงเผด็จการทางการเมือง ซึ่งแทนอีกฝั่งเป็นฝั่งประชาธิปไตย ผู้แต่งสะท้อนว่าแม้ในปัจจุบันการปกครองแบบเผด็จการก็ยังคงไม่หายไปจากประเทศเห็นได้จากตัวแทนของฝั่งประชาธิปไตยต้องตายลงแต่จอมพลเผด็จก็ยังยังมีชีวิตอยู่

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของยัยปี่ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครมีชีวิตร่ำรวยแต่คนเป็นขี้สงสารทำให้เขาถูกหลอกจากคนในครอบครัวเดียวกันถึงสามคน แม้จะถูกหลอกแต่เขาก็ยังมองโลกในแง่ดีเสมอ

ทัศนคติด้านสังคม คือ รู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ตัวละครผมในเรื่องมีชีวิตที่ร่ำรวยแต่เพราะเขารู้สึกเสมอว่าสังคมของเรามีความเหลื่อมล้ำมากเกินไป ในขณะที่เขาร่ำรวยก็มีผู้คนที่ยังยากจนอยู่มาก

ดังตัวอย่าง

ใจอ่อนไหวมักทำให้คนไม่มีความสุข เป็นเรื่องเหลือเชื่อ หากจะบอกว่าผมไม่มีความสุข ทั้งที่มีชีวิตหรูหรา ร่ำรวยมาแต่เด็ก ผมไม่นึกสงสัยเลย เป็นเหตุเป็นผลกันดีอยู่แล้ว ในเมื่อโลกเต็มไปด้วยคนทุกซั่ใครเล่าจะมีความสุขได้อย่างชอบธรรม ผมหรือ ไม่ใช่ แน่ ความรู้สึกผิดไม่เคยเปิดโอกาสให้ผมได้เสพสุขอย่างสบายสักที ผมรู้สึกผิดได้ทุกที่ทุกเวลา อย่างเช่นเมื่อผมกำลังยืนรับแดดอ่อนเฝ้าดูตะวันลับขอบฟ้าอยู่เพียงลำพังในห้องทำงาน นี่เป็นความสุขเล็กน้อยเท่าที่จะหาได้ จู่ ๆ สายตาเจ้ากรรมก็เหลือบลงมองแหล่งชุมชนอันหอมช่อทรุดโทรมของเหล่าคนยากไร้ เซลชะละ ไร่ระเปียบ กายเกยกันไปมา ทว่าหมอบกราบอยู่แทบเท้าตึกสูง เพียงเท่านี้ใจที่เบ่งบานเหมือนดอกไม้ก็ พ ลัน เหี้ย ว เฉลลงด้วยความละอาย ผมไม่อาจทอดตาชมความงามโดยมองข้ามก้อนความทุกข์ที่กองอยู่แทบเท้า ทำไม่ได้จริง ๆ ครับ

(ชีวิตมหัศจรรย์ของยัยปี่ ใน ทุกข์ทศวรรษ , 2550, หน้า 95-96)

ตัวละครในเรื่องชีวิตมหัศจรรย์ของยัปปี้ ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ในขณะที่คนรวยมีชีวิตรวยอย่างร่ำรวย แต่คนจนต้องพยายามมีชีวิตให้รอด กระเสือกกระสนดิ้นรน

โชติ ตัวละครชาย จากเรื่อง ดอกฝิ่น ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง โชติร่วมก่อตั้งบริษัทมากับเพื่อนของเขา พอเพื่อนของเขาเสียชีวิตไป โชติก็ให้สายธารลูกชายของเพื่อนเข้ามาบริหารต่อ แต่ทั้งสองคนมีความเห็นต่างทางการเมือง ทำให้ต่างฝ่ายต่าง อึดอัดที่จะทำงานด้วยกันอีก

ทัศนคติด้านสังคม คือ แยกแยะเรื่องงานกับแนวคิดทางการเมือง โชติกับสายธารลูกชายของเพื่อน มีความเห็นต่างทางการเมือง วันหนึ่งสายธารคิดจะให้โชติออกจากบริษัท เขาจึงเรียกโชติมาคุยเรื่องความเห็นต่างทางการเมือง

ดังตัวอย่าง

“ผมตั้งใจจะบอกคุณว่าในส่วนที่เราจับกันไม่ได้ก็ต้องยอมจำนนให้มันเป็นไปอย่างนั้น แต่ผมจะไม่เอามาปะปนกับเรื่องอื่น คุณสบายใจได้ว่าถึงผมไม่ยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองของคุณ แต่ผมจะไม่เหมารวมว่าคุณเนรคุณหรือไม่เห็นแก่ความสัมพันธ์ระหว่างผมกับพ่อคุณเด็ดขาด สบายใจเถอะครับ”

(ดอกฝิ่น ใน ฝิ่นแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 89)

โชติเองก็อยากลาออกจากที่นี่อยู่แล้ว แต่เขาก็ยืนยันว่าแม้ทั้งเขาและสายธารมีความเห็นแตกต่างกัน แต่เขาไม่เคยนำเรื่องพวกนี้มารวมกับเรื่องงาน แต่เขาเป็นห่วงบริษัทจึงได้บอกว่าบริษัทตอนนี้มีปัญหาอะไรบ้าง เมื่อรับรู้ถึงปัญหาสายธารกลับไม่ยอมให้เขาลาออก ตัวละครโชติและสายธารเป็นตัวละครที่สะท้อนสังคมถึงความคิดเห็นที่แตกต่างทางการเมือง แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่แตกแยก

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง จิตวิญญาณส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง เป็นเรื่องของสุนัขตัวหนึ่งที่วิจารณ์เจ้านายด้วยความที่เป็นห่วงเป็นใย

ทัศนคติด้านสังคม คือ จะอยู่ในสังคมได้ต้องมีพวกพ้อง เป็นทัศนคติของตัวละครที่เป็นสุนัข

ดังตัวอย่าง

คนส่วนใหญ่มีนิสัยเหมือนหมา สังคมของคนมีการรวมหมู่ มีพวกพ้อง และมีการลำดับญาติ คนอายุน้อยนับถือคนอายุมาก ลูกน้องนับถือเจ้านาย คนมาก่อนได้รับสิทธิ ก่อนคนมาหลัง เรื่องอาวุโสเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด นี่คือระบบของฝูง และหมาเข้าใจดี เพราะเป็นนิสัยการดำรงอยู่ตามธรรมชาติของหมาด้วยเช่นกัน จึงไม่น่าสงสัยที่คนกับหมาผูกพันและเข้าหากันได้ดี ด้วยระบบฝูงดังกล่าว คนคือเจ้านาย หมายินดีเป็นทาส คนคือผู้อาวุโส ส่วนหมาเป็นผู้ช่วย คนปกป้องหมาและยินดีทำทุกอย่างเพื่อเอาใจหัวหน้าฝูง

(จิตวิญญาณส่วนใหญ่ ใน ฟันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 103)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละครมีทัศนคติต่อสังคมว่ามีความเป็นพวกพ้อง มีลำดับชั้นทางสังคม ซึ่งสะท้อนภาพสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ศักดินา ตัวละครชาย จากเรื่อง กาลครั้งนั้น ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงศักดินาได้มาเจอกับเพื่อนเก่าคำมูน ทั้งสองคนจึงได้พูดคุยกัน และจบด้วยศักดินาทำร้ายคำมูน ทัศนคติด้านสังคม คือ มองว่าระบบศักดินาจะคงอยู่ตลอดไป ตัวละครศักดินาเปรียบเหมือนตัวแทนของระบบศักดินาที่พูดถึงเรื่องสังคมว่ามนุษย์ไม่มีทางได้รับความเท่าเทียมอย่างที่พูด ตัวละครตัวนี้เจอกับเพื่อนเก่าที่ชื่อคำมูนจึงได้กล่าวโต้เถียงกัน ตัวละครศักดินาบอกว่าตัวเองจะคงอยู่ตลอดไป แต่เพื่อนของเขาจะตายลง

ดังตัวอย่าง

กระแสสังคมหรือปรากฏการณ์ที่เห็นกันอยู่นี้มันเป็นเปลือกนอกของมนุษย์เท่านั้น เนื้อแท้ของมนุษย์ที่เคลื่อนไหวกันอยู่ต่างหากที่กุมเป้าหมายไว้ได้อย่างแท้จริง อย่ายึดถือสังคมเลยว่าการอะไรกันแน่ เพราะสังคมจะตอบคำถามตามกระแสอย่างที่เรารู้ได้ยืนกันอยู่ทุกเมื่อเชียววัน แต่มนุษย์ซึ่งเป็นต้นธารแห่งคำตอบกลับเลือกเดินตามกมลสันดานของตัวเอง ที่น่าขันก็คือ กมลสันดานนั้นเดินสวนทางกับกระแสสังคมเสียฉิบ สิทธิหรือ? ไซ้ มนุษย์ต้องการมีสิทธิ คนที่ไม่มีสิทธิหรือได้รับสิทธิน้อยเขาต้องการสิทธิของตัวเองเต็มที่ แต่คนที่มีสิทธิมากกว่าคนอื่นไม่มีใครอยากลดทอนสิทธิของตัวเอง เพื่อให้เท่าเทียมกับคนอื่นหรือ เสรีภาพหรือ? ก็ใช่ มนุษย์ต้องการเสรีภาพ ยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี เพียงแต่เสรีภาพของคนหนึ่งมักไปเบียดบังเสรีภาพของอีกคนอยู่เสมอไป

ดังนั้นมนุษย์รู้สึกรู้สากับเสรีภาพของตัวเองอย่างยิ่ง แต่ด้านชาและเฉยเมยต่อเสรีภาพของผู้อื่นอย่างยิ่งเช่นกัน... สุตท้ายความเท่าเทียมที่มึงเน้นย้ำเหลือเกินนี้แหละ มันไม่มีอยู่จริงหรือคำมูน มนุษย์มีสันดานเข้มข้นที่จะตะกายขึ้นที่สูง ไปสู่ความยิ่งใหญ่ ไปสู่ความเหนือกว่า และข้อนี้คือเหตุผลสำคัญที่ทำให้กูอยู่ได้ กูชนะในท้ายสุดก็เพราะสันดานมนุษย์เป็นเช่นนี้ ปากบอกว่าอยากเท่าเทียม แต่ใจคิดอีกอย่าง

(กาลครั้งนี้ ศตวรรษที่ 21 ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 113-114)

ตัวละครทั้งสองเป็นตัวแทนเรื่องราวในสังคม ตัวละครศักดินาแทนเรื่องระบบศักดินา ส่วนคำมูนเป็นตัวแทนของประชาชนทั่วไป ที่แสวงหาความเท่าเทียมและสิทธิเสรีภาพ ดังนั้นตัวละครจึงสะท้อนภาพสังคมด้วยเช่นกัน

สว่าง ตัวละครชาย จากเรื่อง ด้านมืด ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ตัวละครสว่างถูกใช้ให้ไปฆ่าคน เขายอมทำเพราะเขาไม่ต้องการให้ครอบครัวของเขาลำบาก เพราะคนที่สั่งให้เขาทำเป็นผู้มีอำนาจ

ทัศนคติด้านสังคม คือ รักษาภาพลักษณ์ทางสังคม ตัวละครสว่างถูกผู้มีอำนาจบังคับให้ฆ่าคน ซึ่งเป็นคนที่เขารู้จัก ภรรยาของเขา รู้จัก เขาเลือกที่จะทำเพื่อไม่ให้ครอบครัวเดือดร้อน แต่หลังจากเขาฆ่าคนไปแล้ว ภรรยาก็รับรู้ได้ว่าคนที่รักความยุติธรรมอย่างเขาได้เปลี่ยนแปลงไป ทำไมเขาไม่พูดถึงเรื่องการตายของคนที่เขาฆ่าไป แม้ว่าภรรยาจะรู้ว่าเขาเปลี่ยนไป แต่เขาขอแค่ยังรักษาภาพลักษณ์เป็นดีต่อสังคมได้อยู่ เขาก็พอใจแล้ว

ดังตัวอย่าง

สำหรับภรรยาเขาอาจเปลี่ยนไปแล้ว แต่สำหรับสังคมภายนอกภาพลักษณ์ของเขายังเหมือนเดิม ยังคงได้รับความรักนับถือไม่เปลี่ยนแปลง แค่นี้เขาก็พอใจแล้ว

(ด้านมืด ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 137)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวละครในด้านมืดสื่อให้เห็นถึงสภาพสังคมที่คนมีอำนาจได้เปรียบ คนชั้นมักหาข้ออ้างในการทำผิดให้กับตนเอง อีกทั้งผู้คนในสังคมที่ไม่สนใจเรื่องความดีความเลวแต่สนใจแต่ภาพลักษณ์ที่คนอื่นมองตนเอง

ทัศนคติด้านสังคม มีจำนวน 9 ตัวละคร ได้แก่ ข้าพเจ้า (ผู้รอคอย) หญิงสาว (ผู้บรรลุ) ลุง (ในแสงสว่าง) โชติ (ผู้จัดการมรดก) จอมพลเผด็จ (เหนือจอมคนยังมีจอมพล) ผม (ชีวิตมหัศจรรย์)

ของยัปป์ โขติ (ดอกฝน) ผม (จิตวิญญานส่วนใหญ่) ศักดินา (กาลครั้ง นี้ศตวรรษที่ 21) และสว่าง (ด้านมืด)

4. ทศนคติด้านครอบครัว หมายถึง แนวความคิดของตัวละครที่มีต่อเรื่องราวของครอบครัว จากการศึกษาพบตัวละครที่มีทศนคติด้านครอบครัว 5 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เด็กหนุ่ม ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง เด็กหนุ่มคนหนึ่งกำลังตกงาน จึงได้เดินทางไปอาศัยอยู่กับลุง ลุงให้ทำงานที่อู่ซ่อมรถของลุง จึงได้รู้จักกับช่างในอู่ซ่อมรถ และมีเรื่องกับช่างในอู่ซ่อมรถเพราะเด็กหนุ่มได้ไปแอบดูภรรยาของช่างในอู่ซ่อมรถอาบน้ำที่บ่อน้ำ

ทศนคติด้านครอบครัว คือ ควรซื่อสัตย์และให้เกียรติคู่รักของตน โดยในเรื่อง เมื่อเด็กหนุ่มอยู่ในวงเหล้ากับช่างในอู่ แล้วได้ยินช่างสนทนาเรื่องบนเตียงกับภรรยา มาพูด รวมถึงการไปเที่ยวผู้หญิง เด็กหนุ่มจึงเข้าไปเถียงแทนหญิงสาวที่เป็นภรรยาว่า ช่างสีไม่ควรพูดถึงภรรยาแบบนี้ และไม่ควรรอกใจภรรยาของตนเอง

ดังตัวอย่าง

“พี่ไม่น่าจะเอาเรื่องอย่างนี้มาพูดเลย” ผมพยายามพูดให้น้ำเสียงเรียบที่สุด แต่ช่างสีก็ซักสีหน้าไม่พอใจทันที

“เฮ้ย มึงจะยุ่งอะไรเล่า” ช่างเคาะบอกผม “มันอยากคุยถึงเมียมันก็ช่างปะไร ดีชะอีก” ช่างเคาะหัวเราะอีก

“ความจริงพี่น่าจะกลับไปหาเมียพี่นะ” ผมบอกช่างสี

“กูอยากรู้ว่ามึงยุ่งอะไรด้วยวะ เมียกูนะโว้ย กูอยากรู้ว่าทำไมจะพูดไม่ได้” ช่างสีวางท่าเอาเรื่องกับผม

“เฮ้ย เฮ้ย มึงจะทำไมกันวะ” ช่างเครื่องเข้ามาขวางผมกับช่างสีไว้ “ไปเถอะไป ไปหาตัวดี ๆ กันดีกว่า”

“ความจริงพี่มีเมียแล้วทำไมจะต้องไปหาอีตัวอีก” ผมเสียงเครียด...

“พี่ไม่น่าทำกับเมียพี่อย่างนี้เลย” ผมพูดออกไป คราวนี้ใส่อารมณ์ไปด้วยเต็มที่ “เมียพี่เป็นคนดี ผมรู้ว่าถึงมีโอกาสแค่นี้ก็ไม่นอกใจพี่”

(เด็กหนุ่ม ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 31-32)

จากตัวอย่างข้างต้น นอกจากตัวละครจะมีทศนคติในเรื่องครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของความซื่อสัตย์และการให้เกียรติภรรยา ตัวละครยังแสดงให้เห็นถึงสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ (Id) ตามทฤษฎีของฟรอยด์ ที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีแรงกระตุ้นทางเพศ ซึ่งเป็น

ธรรมชาติของมนุษย์ ดังตอนที่เด็กหนุ่มบังเอิญมาเจอหญิงสาวซึ่งเป็นภรรยาของช่างสีกำลังอาบน้ำอยู่ที่บ่อน้ำ เด็กหนุ่มจึงมองเธออยู่แบบนั้นและมีโอกาสได้พูดคุยกับหญิงสาว

ดังตัวอย่าง

“ฉันทกลับก่อนละนะ” เธอบอก

“พรุ่งนี้มาอีกหรือเปล่าครับ เพื่อผมจะมาคุยด้วย” ผมรีบบอก

เธอหันมามองผมครู่ใหญ่ ทำท่าเหมือนถอนหายใจแล้วบอกว่า “อย่ามาเลย นายไปหาสาวบ้านอื่นเถอะ”

“ไม่หรอก พรุ่งนี้ผมจะมาอีก” ผมย้ำและว่า “แค่อยากมาคุยคุณเฉย ๆ”

“นายยังไม่รู้ว่าฉันมีผัวแล้ว”

ผมนึกอยู่แล้วว่าเธอต้องคิดอย่างนี้ แต่ผมก็รู้สึกดีใจที่นอกจากเธอจะสวยแล้วยังจิตใจงามอีกด้วย

“ไม่เป็นไรหรอก ผมแค่อยากคุยคุณอาบน้ำเฉย ๆ”

“นายคิดว่าเวลาผู้หญิงอาบน้ำเค้าชอบให้ผู้ชายมายืนดูหรือไง” ท่าทางเธอเริ่มโกรธผมแล้ว แต่ผมไม่โกรธเธอเลย กลับรู้สึกชอบเธอยิ่งขึ้น “เพราะฉันมันคนมีผัวแล้ว หรอกถึงยอมให้นายมายืนดูอยู่ได้”

(เด็กหนุ่ม ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 29)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสัญชาตญาณทางเพศของเด็กหนุ่มที่มีความสนใจในตัวหญิงสาว แม้ว่าหญิงสาวจะทราบว่าการอะไรและปฏิเสธไปอย่างชัดเจนว่าตัวเธอมีสามีแล้ว แต่เด็กหนุ่มไม่สนใจว่าหญิงสาวจะรู้สึกอย่างไร เพียงแต่สนใจแต่ความต้องการของตนเองเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงสัญชาตญาณดิบในตัวมนุษย์

นางอาลัย ตัวละครหญิง จากเรื่อง อำนาจ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง นางอาลัยเป็นภรรยาของนายบรรจบ นางอาลัยเป็นผู้หญิงที่ร่ำรวย ส่วนนายบรรจบเป็นผู้ชายที่มีฐานะธรรมดา เมื่อทั้งสองแต่งงานกันนางอาลัยจึงเป็นคนที่คอยออกคำสั่งตลอดเวลาทำให้นายบรรจบสูญเสียความมั่นใจ ดังนั้นนายบรรจบจึงกลับไปหาคนรักเก่า ทำให้นางอาลัยเปลี่ยนแปลงตนเองใหม่ และนายบรรจบจึงหันกลับมารักนางอาลัยอีกครั้ง

ทัศนคติด้านครอบครัว คือ ต้องการเป็นผู้นำครอบครัว และมีอำนาจเหนือสามี นางอาลัยเป็นหญิงวัยกลางคนที่ฐานะร่ำรวย เป็นหญิงสาวที่มีความมั่นใจในตนเองสูง มักชอบคิดชอบตัดสินใจ ต้องการเป็นผู้นำครอบครัว

ดังตัวอย่าง

นางอาลัยเป็นคนมีระเบียบในตัวเองสูง เธอใช้ความคิดอันห่วงหน้าก้อยด้วยระบบระเบียบของตนเองเป็นเสาหลักในการปกครองครอบครัวแทบจะโดยสิ้นเชิง...นางอาลัยรับเอานิสัยหยิ่งทะนงและถือตัวมาจากแม่ของเธออย่างครบถ้วน

(อำนาจ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 43)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบุคลิกของนางอาลัยที่เป็นผู้นำครอบครัว มีความหยิ่งทะนงซึ่งรับมาจากแม่ของเธอ ด้วยเหตุผลที่ว่าครอบครัวของเธอเป็นผู้มีอันจะกิน มีทัศนคติว่าลูกชายต้องเป็นผู้สืบทอดตระกูลอันภาคภูมิใจของตน ส่วนลูกผู้หญิงแม้ไม่ได้สืบทอดนามสกุลของตระกูลแต่ต้องเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัวของตน

ดังตัวอย่าง

เล่ากันว่าแม่ของเธอเป็นผู้มีอันจะกินจากมรดกซึ่งตกทอดกันมาแล้วหลายรุ่น คนเหล่านี้ภาคภูมิใจในชาติพันธุ์และสายเลือดของตัวเองยิ่งนัก แต่วิธีการอันเนื่องมาจากความภาคภูมิใจจะเป็นเรื่องเหลวไหลยิ่งกว่า เป็นสิ่งซึ่งจะปฏิบัติกันเฉพาะในกรณีของบุตรสาวเท่านั้น ด้วยความคิดที่ว่า บุตรชายนั้นได้ดำรงสถานะของผู้นำมาแต่กำเนิดแล้ว เขาจะใช้นามสกุล ใช้สายเลือดในการเป็นเสาหลักของบุคคลในครอบครัว แต่จะทำอย่างไรให้บุตรสาวที่มีสายเลือดของคนเหล่านี้อยู่เต็มเปี่ยม ได้มีสิทธิ์มีเสียงและมีอำนาจต่อรองการปกครอง เพื่อว่าสายเลือดอันเข้มข้นจะได้ไม่มีวันเหือดแห้งหรือเจือจางลงไป

(อำนาจ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 43-44)

จากทัศนคติของครอบครัวนางอาลัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นสตรีนิยมในครอบครัวของนางอาลัยผ่านตัวละครหญิงในเรื่อง ครอบครัวนางอาลัยต้องการมีอำนาจเหนือผู้ชาย ต้องการเป็นผู้นำในวงศ์ตระกูล จึงสั่งสอนให้ลูก ๆ ให้อภัยเมื่อสามีทำความผิด เพื่อเป็นอำนาจต่อรองกับผู้ชายได้ เมื่อวันเวลาผ่านไปสามีของนางมีชู้ นางจึงเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองใหม่ ยอมเป็นผู้ตาม เพื่อให้สามีกลับมารักนางและนางจะได้กลับมามีอำนาจเหนือสามีอีกครั้ง

ฉัน ตัวละครหญิง จากเรื่อง ในกำแพง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง หญิงสาวคนหนึ่งที่มีสามีกำลังจะเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เธอมีหน้ามีหน้าในสังคมจากการทำงานของสามีที่เป็นนักการเมือง เมื่อเธอกลับบ้านหลังจากไปเยี่ยมสามีที่อาการทรุดหนัก เธอค้นพบว่าบ้านนี้ไม่มีสิ่งใดเป็นตัวตนของเธอ

เลย เธอรู้สึกเสียใจปณดีใจที่สามีกำลังจะเสียชีวิต จากนั้นเธอจึงเริ่มกลับมาเป็นตัวของตัวเองด้วยการเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ แต่จากหลังจากนั้นเธอกลับพบว่าสามีอาการดีขึ้น เธอจึงตัดสินใจว่าจากนี้เธอจะกลับมาเป็นตัวของตัวเอง ด้วยการพูดคุยกับสามีให้มากขึ้น

ทัศนคติด้านครอบครัว คือ ต้องการมีชีวิตครอบครัวที่เคารพตัวตนของกันและกัน หญิงสาวในเรื่อง เธอไม่ต้องการชีวิตแบบนายหญิงของภรรยาข้าราชการเมือง ที่คอยมีคนเอาอกเอาใจ ได้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ มีเงินทอง ต้องแต่งกายดูดีเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของสามี

ดังตัวอย่าง

ฉันไม่เคยถามตัวเองมาก่อนเลยว่าชอบวิถีชีวิตเช่นนี้หรือไม่ ทำไมฉันจึงไม่สะอิดสะเอียนกับเรื่องพวกนี้บ้างนะ ฉันอยากจะหัวเราะ... ฉันจะสะอิดสะเอียนได้อย่างไร ในเมื่อฉันเป็นคุณนายน้อย ๆ ที่ได้ออกงานสังคมบ่อยเท่ากับคุณหญิงของข้าราชการเมืองใหญ่ ๆ นั่นทีเดียว ฉันและผู้ที่เกี่ยวข้องกับฉันล้วนแต่ได้รับอภิสิทธิ์ในเรื่องต่าง ๆ กันทั้งนั้น เรื่องเส้นสายมันก็มีอยู่ทั่วไปนั่นแหละ แต่ฉันจะโกหกตัวเองได้อย่างไรกัน เวลาแปดปีที่ผ่านมา ชีวิตของฉันผูกอยู่กับความโสมมมาตลอด

(ในกำแพง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 63-64)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ชีวิตของเธอมีปัญหา เธอต้องอดทนอยู่กับสิ่งที่เธอไม่ชอบ อยู่กับชีวิตที่เธอไม่ชอบ ตัวละครในเรื่องในกำแพงเป็นอีกหนึ่งตัวละครที่สะท้อนความเป็นสตรีนิยมที่เธออยู่ภายใต้ความต้องการ ความปกครองของสามีตลอดมา เมื่อวันหนึ่งเธอต้องการความเป็นตัวตนของเธอคืนมา เธอจึงตัดสินใจเปลี่ยนแปลงตัวเองใหม่ ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้ความชอบของสามีอีกต่อไป เธอจึงตัดสินใจจะคุยกับสามีเมื่อเขาหายดี

ชายแปลกหน้า ตัวละครชาย จากเรื่อง ฤดูหนาว ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง ชายแปลกหน้ากำลังได้งานใหม่เป็นยามเฝ้าหอพระ เค้าจึงมาแวะกินเหล้าก่อนไปจ้อภรรยาเพราะเขาได้งานแล้ว เจ้าของร้านจึงชวนเขาไปจับปลาตุกที่หอพระที่เขาจะไปเป็นยาม ทั้งสองจึงแอบไปจับปลาและย่างปลา แต่ไฟลามไปทั่วหอพระ ทำให้ทั้งคู่จึงถูกจับได้ในที่สุด

ทัศนคติด้านครอบครัว คือ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ไม่อยู่ภายใต้ความต้องการของภรรยา ตัวละครชายแปลกหน้าเมื่อเขาได้งาน เขาก็มากินเหล้าและระบายให้เจ้าของร้านเหล้าฟังว่าภรรยาของเขาอยากให้เขามีเงิน

ดังตัวอย่าง

“ไม่หอรอกคุณ ผมไม่ได้คุยหอรอกนะ ผมรวยกว่าเธอซะอีก เออไม่ใช่ ไม่ใช่หอรอก พ่อผมต่างหากที่รวย ผมน่าจะจนกว่าเธอ แต่ก็อย่างว่าแหละ พวกผู้หญิงชอบเหมาะอะไรรวม ๆ กันไปหมด เธออยากรวย ความจริงใครก็อยากรวย ผมก็อยากรวย แต่งานที่ผมชอบทำ ดูท่ามันจะทำให้ผมรวยยากอยู่สักหน่อย”

“อะไรล่ะที่ไม่ชอบ แล้วอะไรที่ชอบ”

“แบบนี้ไง” เขาชี้ไปทั่ว ๆ “ถ้าได้ขายยาตองแบบคุณก็คงดี”

“มันไม่ได้กำรึกำไรอะไรสักเท่าไรหอรอก มีพวกรถบรรทุกแวะเข้ามาที่ละสองสามเป็ก ที่มาเป็นกลุ่มนั่งกันนาน ๆ ณะมีน้อย แค่อออยู่ได้เท่านั้นเอง”

“ก็ไม่เป็นไรนี่ ผมชอบแบบนี้แหละ แต่ว่าเมียผมคงไม่ชอบ เธอไม่ชอบอะไรสักอย่าง เธออยากให้ผมกลับไปเกาะพอกินนั่นแหละ”

(ถดูหนาว ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 174)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อชายแปลกหน้าระบายให้เจ้าของร้านฟัง ทำให้รู้ว่าภรรยาของเขาอยากให้เขารวย ไม่อยากให้เขาทำงานเป็นยาม อยากให้ไปเกาะพอกิน แต่ตัวเขาอยากใช้ชีวิตแบบที่เขาอยากเป็น ตัวละครเล่าเรื่องของตัวเองและมักกล่าวถึงภรรยาว่า ไม่ชอบในสิ่งที่เขาทำ ทำให้รู้ว่าตัวละครรู้สึกอึดอัดที่ไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง

มาลา ตัวละครหญิง จากเรื่อง เด็กไม้ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง มาลาอยู่กินกับสามีมานานหลายปีแต่ไม่มีลูก ทำให้เธอนั่งแคะสลักเด็กไม้ สามีจึงพยายามนำลูกของคนอื่นให้เธอเลี้ยงเพื่อให้หลุดออกจากโลกของเด็กไม้

ทัศนคติด้านครอบครัว คือ ตัวละครคิดว่าการมีลูกคือความสมบูรณ์ของครอบครัว มาลาอยู่กินกับสามีคือนายประกอบหกปีเต็ม เธออยากมีลูกมาก แต่เขากับเธอก็ยังไม่สามารถมีลูกกันได้เสียที ทำให้มาลัยเสียใจ ผิดหวัง

ดังตัวอย่าง

มาลาตื่นนอนตอนเกือบเที่ยงวัน เธอไม่เห็นนายประกอบ และคิดว่าเขาคงไปทำงานเหมือนเคย บ้านช่างอ้ำว้าง เงียบเชียบ มาลาารู้สึกว่าเหวอย่างเหลือทน ชีวิตคู่ของเธอดูพิกลพิการ อยู่ไปวันวันหนึ่งเพื่อรอเวลาว่างเลย แ่เต่าลงที่ละน้อย ความจริงชีวิตคู่เพิ่งเริ่มมาเพียงหกปี ระยะเวลาเท่านี้เธอก็ว่าเหวเสียแล้ว ทั้งอายุของเธอกับนายประกอบก็

ห่างกันจนน่าใจหายว่า เมื่อถึงวันที่เขาตายจากไป เธอจะมีชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างไร... ในเมื่อไม่มีลูก

(เด็กไม้ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 192)

จากตัวอย่างข้างต้น ทำให้เห็นทัศนคติของตัวละครชัดเจน มาลาคิดว่าการไม่มีลูกทำให้ครอบครัวของเธอพิกลพิการ ไม่สมบูรณ์เหมือนครอบครัวทั่วไป อีกทั้งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในใจของเธอได้ เธอกลัวว่าวันหนึ่งถ้าสามีตายไป เธอจะอยู่กับใคร แสดงให้เห็นถึงความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ รวมถึงค่านิยมในสังคมที่มองว่าการมีลูกหมายถึงการเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์

สรุปทัศนคติด้านครอบครัว มีจำนวน 5 ตัวละคร ได้แก่ ผม (เด็กหนุ่ม) นางอาลัย (อำนาง) ฉัน (ในกำแพง) ชายแปลกหน้า (ฤดูหนาว) และมาลา (เด็กไม้)

5. ทัศนคติด้านอาชีพ หมายถึง แนวความคิดของตัวละครที่มีต่อเรื่องราวของอาชีพ จากการศึกษาพบตัวละครที่มีทัศนคติด้านอาชีพ 3 ตัวละคร ดังนี้

คุณหมอ ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณหมอ ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง คุณหมอคนหนึ่งที่กำลังกลับมายังบ้านเกิด พร้อมกับความกังวลว่าผู้คนที่นั่นยังต้อนรับเขาอยู่หรือไม่ เพราะเขาไม่ใช่หมอที่แท้จริง เป็นเพียงแค่พยาบาลวิสัญญี แต่พยายามรักษาคนในหมู่บ้านนี้มานาน เมื่อความลับถูกเปิดเผย เขาจึงหนีไปอยู่ที่อื่น เมื่อเวลาผ่านไปเขายังรักและคิดถึงที่นั่นอยู่จึงกลับมาอีกครั้ง ในขณะที่คุณหมอหนีไปอยู่ที่อื่น มีหมอจริง ๆ มาตั้งคลินิก ชื่อ หมอชาญ เมื่อหมอชาญทราบว่าคุณหมอลกลับมาอีกครั้งทำให้เขาไม่มั่นใจว่าจะอยู่ที่นั่นต่อไปดีหรือไม่ เพราะผู้คนที่นั่นรักและเคารพคุณหมอมากกว่าเขาซึ่งเป็นหมอที่แท้จริง

ทัศนคติด้านอาชีพ คือ ต้องการเป็นหมอ รักและภูมิใจในอาชีพหมอ ต้องการเป็นที่รักของผู้คน และตั้งใจรักษาผู้คนที่เต็มความสามารถ ตัวละครคุณหมอในเรื่องเพิ่งกลับเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้อีกครั้ง แต่คุณหมอลกลับรู้สึกไม่มั่นใจในการกลับมาของตนเองว่าชาวบ้านยังรู้สึกกับเขาเหมือนเดิมหรือไม่

ดังตัวอย่าง

คุณหมอว่าวุ่นเล็กน้อย มีความรู้สึกกำกั่งอยู่ว่า การกลับมาครั้งนี้ เขาจะอยู่ในฐานะหมอ หรือเช่นคนธรรมดาดี และควรจะทำหน้าที่แบบไหน จะให้เป็นที่อยู่อาศัยหรือให้มีลักษณะแบบคลินิก เขาตกลงใจว่าจะจัดให้เป็นที่อยู่อาศัยธรรมดาแม้ต้องการให้เป็น

คลินิกเพียงใดก็ตาม เพราะชาวบ้านอาจไม่ยอมรับว่าเขาเป็นหมอ ไม่ต้องการเป็นคนไข้
ของหมอเถื่อนอย่างเขา

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 105-106)

จากตัวอย่างข้างต้นคุณหมอกังวลว่าชาวบ้านยังรู้สึกว่าเขาเป็นหมอเถื่อนอยู่ไหม เพราะ
สมัยก่อนเขาเคยเปิดคลินิกรักษาคนไข้ แต่เขาเป็นแค่พยาบาลวิสัญญีซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้พอมมี
ชาวบ้านทราบเรื่อง เขาจึงตัดสินใจหนีและทิ้งที่นี่ไป

ดังตัวอย่าง

“ผมเป็นผู้จัดการฝ่ายพยาบาล เป็นพยาบาลวิสัญญีนะ คงจะมีใครนำข่าวมาบอกคน
ที่นี่สักคนหนึ่งแหละว่าผมไม่ได้เป็นหมอ ผมเองก็ไม่รู้ว่าชาวบ้านจะมีความเข้าใจในเรื่อง
นี้แค่ไหน ตอนแรกผมพยายามทำใจเย็น เพราะคิดว่าอย่างไรผมก็รักษาพวกเขาหายมา
เป็นเวลาเกือบสิบปีแล้ว แต่ว่าวันนั้นเองผมขับรถกลับจากโรงพยาบาลในเมืองตามปกติ
เปิดคลินิกตอนห้าโมงครึ่งเหมือนทุกวัน แล้วผมก็นั่งรอ บังเอิญหรือเปล่าผมไม่รู้ แต่วัน
นั้นไม่มีคนไข้เลย นี้อย่างหนึ่งละที่ผมใจไม่ดี ผมกลัวจริง ๆ พอนึกว่าถ้าขณะนั้นมีคน
ป่วยนอนชมอยู่กับบ้านไม่กล้ามาให้ผมรักษา”

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 110-111)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้ตัวละครเกิดปัญหาขึ้น ตัวละครจึงรู้สึก
หวาดกลัว ทั้งกลัวความผิด และกลัวผู้คนที่นี้จะไม่รักเขาเหมือนเดิมอีกแล้ว

หมอชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณหมอ

ทัศนคติด้านอาชีพ คือ รักในอาชีพ แต่ก็เข้าใจว่าอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการทำมาหากิน
เพื่อเลี้ยงชีพเช่นเดียวกัน ตัวละครหมอชาญเป็นตัวละครที่เป็นหมอจริง ๆ เขามีความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่
หมอในอุดมคติ หมอชาญย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้หลังจากตัวละครคุณหมอออกจากหมู่บ้านไป เขา
เคยได้ยินเรื่องราวของคุณหมอ การยกย่องจากผู้คนในหมู่บ้าน บุคลิกของหมอชาญจากการวิจารณ์
ของคุณหมอ คือ

ดังตัวอย่าง

“นี่กว่าผมไม่รู้หรือว่าคุณเป็นหมอชนิดไหน วันดีคืนดีก็ไปแทงสนุก วันดีคืนดีก็เมา เหล้า มั่วสุมกับพวกอันธพาลไม่มีงานทำ ก็แค่ได้ชื่อว่าเป็นหมอถูกกฎหมาย มีหน้าจะมา ดูถูกผม”

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 120)

จากการวิจารณ์ของคุณหมอ ทำให้ทราบมุมมองของตัวละครอื่นที่มองหมอชาวยุ ทำให้รู้ว่าทำไมหมอมชาวยุถึงกลัวการกลับมาของคุณหมอ เพราะเขารู้ว่าเขาไม่ได้มีภาพลักษณ์ของหมอที่ดีเหมือนคุณหมোকคนเก่า หมอชาวยุเริ่มอิจฉา และหวาดกลัวจนคิดว่าถึงเวลาแล้วที่วันนี้เค้าควรจะย้ายออกไปจากที่นี่เหมือนที่คุณหมอเคยทำ

ดังตัวอย่าง

หากว่าเขาจะไม่ย้ายไปไหนทั้งนั้น แต่แล้วก็มองเห็นภาพราง ๆ ว่าต่อไปนี้จะเหลือคนไข้ที่ตัดสินใจมารับการรักษาจากเขาสักกี่คน หรือบางทีอาจไม่มีเลย คุณหมোকคนเก่ากลับมาแล้ว ความจริงคุณหมอไม่ได้เป็นหมอ หากแต่เป็นวีรบุรุษของผู้คนที่นั่นต่างหาก หมอชาวยุไม่ปฏิเสธว่าคุณหมอเป็นคนดีคนหนึ่ง แต่บางครั้งเขาก็รู้สึกหมั่นไส้กับความเป็นนักบุญของคุณหมออยู่เหมือนกัน

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 116)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหมอชาวยุอิจฉาคุณหมอทั้งที่คุณหมอไม่ใช่หมอที่แท้จริง เป็นเพียงแค่พยาบาลเท่านั้น เพราะเขารู้ว่าถึงแม้เขาจะเป็นคุณหมอแต่ไม่สามารถทำให้ชาวบ้านรักเขา หรือเทิดทูนเขาได้เท่ากับคุณหมোকคนเก่าเพราะพฤติกรรมของเขาเอง ตัวละครคุณหมอและหมอชาวยุสะท้อนภาพลักษณ์ของอาชีพที่ค่านิยมในสังคมมองว่า หมอจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี คนจึงมองว่าเป็นหมอ แต่ไม่ได้มองเรื่องวิชาชีพ ทำให้หมอชาวยุไม่เป็นที่รักของคนในชุมชนเท่าคุณหมอ เพราะเขาเป็นหมอแต่มีความเป็นมนุษย์ทั่วไปที่มีดีบ้างเลวบ้าง แต่เขาก็รักและเคารพในอาชีพของเขาไม่แพ้คุณหมอเช่นกัน

โชติ ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้จัดการมรดก ซึ่งเป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึง โชติได้มรดกจากครอบครัวเป็นไร่แห่งหนึ่ง เขาจึงพยายามมาเป็นชาวไร่ ก่อนจะพบว่าป็นชาวไร่มีแต่ความลำบาก

ทัศนคติด้านสังคม คือ ชาวไร่เป็นอาชีพที่ลำบาก ทำงานเหนื่อย ต้องใช้ความอดทน แต่แทบไม่ได้อะไรกลับมาเลย ทัศนคติของโชติเกิดขึ้นหลังจากที่เขาได้รับมรดกจากครอบครัวแล้วลองไปทำไร่

ดังตัวอย่าง

“ผมไม่ชอบคาคาหว้าง ไม่ชอบบรอกคอยลม ๆ แล้ง ๆ พวกชาวไร่ที่เห็นอยู่รอบ ๆ นี้แหละ เหมือนกับตัวตลก พระเจ้าสร้างพวกเขาขึ้นมาเพื่อฝึกความทรหดอดทน เพื่อล้อเล่นกับความเหนื่อยยาก แต่ไม่ได้ให้สมองมาขบคิดเลยสักนิด สุดท้ายก็เป็นได้แค่คนกอดหนที่โง่งง เป็นเหมือนกับควายตัวหนึ่งเท่านั้นเองแหละแม่”

(ผู้จัดการมรดก ใน สัมภาษณ์ภาพ, 2549, หน้า 196)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครดูถูกอาชีพชาวไร่ ความปรารถนาของเขาคือขายไร่ให้ได้เร็วที่สุด เพื่อให้ได้เงินมา แต่ไม่ปรารถนาที่จะอดทนทำไร่อยู่ที่นี้ ตัวละครข้างต้นสะท้อนปัญหาของชาวไร่ชาวนาในการประกอบอาชีพที่มีความลำบาก ได้ค่าตอบแทนไม่คุ้ม คนที่ประกอบอาชีพมีแต่จะจนลง ๆ ทำให้ผู้คนหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นกันหมดดังเช่นตัวละครในเรื่อง

ทัศนคติด้านอาชีพ มีจำนวน 3 ตัวละคร ได้แก่ คุณหมอ (คุณหมอ) หมอชาญ (คุณหมอ) โชติ (ดอกฝิ่น)

สรุปผลการวิจัยดังนี้ 1) การศึกษาบุคลิกภาพของตัวละคร จำแนกได้ 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทัศนคติด้านชีวิต มีจำนวน 17 ตัวละคร ทัศนคติด้านความรัก มีจำนวน 16 ตัวละคร ทัศนคติด้านสังคม มีจำนวน 9 ตัวละคร ทัศนคติด้านครอบครัว มีจำนวน 5 ตัวละคร และทัศนคติด้านอาชีพ มีจำนวน 3 ตัวละคร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5

กลไกการป้องกันตัวของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา

การศึกษาเรื่องกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร ในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา ผู้วิจัย
ศึกษากลไกการป้องกันตัวของตัวละครเอก จำนวน 50 ตัว จากเรื่องสั้นทั้งหมด 47 เรื่อง ดังนี้

กลไกการป้องกันตัวของตัวละคร

1. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง
2. การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น
3. การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก
4. การเก็บกด
5. การเพ้อฝัน
6. การปฏิเสธ
7. การทดแทน
8. การชดเชย
9. การเลียนแบบ
10. การทดเทิด
11. การลงโทษตัวเอง
12. การถดถอยการติดอยู่กับที่
13. การเกิดอาการทางร่างกาย
14. ความฝัน
15. การล้างบาป

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สสสท. ๒๕๖๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กลไกการป้องกันตัวของตัวละคร

1. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) เป็นการหาเหตุผลที่ค่อนข้างจะผิดไป
จากความเป็นจริงมาอธิบายถึงสิ่งบกพร่องของตน เพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากข้อบกพร่องต่าง ๆ
และพยายามหลอกตนเองเพื่อไม่ให้รู้สึกกว่าตนเองผิด เพื่อว่าความจริงที่ไม่สมหวังบางอย่างจะได้ไม่ทำ
ให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดมากมายนัก (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 46) จากการศึกษาพบตัวละครที่มี
กลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง มีจำนวน 14 ตัวละคร ดังนี้

ข้าพเจ้า ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้รอคอย

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ตัวละครข้าพเจ้าเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง และรอคอยเจ้าของเงินกลับมา โดยมีความคิดวนเวียนอยู่กับเงินจำนวนนั้น ตัวละครคิดว่า การที่ตนเองรอคอยเพื่อที่จะคืนเงินให้กับเจ้าของเงินเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ และเจ้าของเงินจะต้องซาบซึ้งในน้ำใจของเขา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนดี และไม่ได้หวังเงินของคนอื่นแต่อย่างใด

ดังตัวอย่าง

หากข้าพเจ้ายืนคอยอีกประเดี๋ยว เขาคงรู้ว่าทำเงินหล่นหายและกลับมาหาเงินของเขา เมื่อข้าพเจ้าคืนเงินให้ เขาคงดีใจ บอกขอบคุณข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะบอกเขาว่าไม่เป็นไรหรอกครับ เงินยังเป็นของคุณอยู่ตลอดเวลาอันแหละ

(ผู้รอคอย ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 16-17)

การที่ตัวละครรอคอยการกลับมาของเจ้าของเงิน เพราะทราบว่าเจ้าของอาจจะไม่ได้กลับมา ตนเองก็จะได้เป็นของเจ้าของเงินนั้น และยังมีเหตุผลที่ตัวละครเข้าข้างตนเองว่าเขาสมควรได้รับเงินนั้นด้วยเหตุผลที่ว่าเขาตกงาน

ดังตัวอย่าง

ขณะนี้ข้าพเจ้าตกงาน... นี่อาจเป็นเหตุเป็นผลรวมอยู่ในโชคของข้าพเจ้า คนอื่นมุ่งหน้ามาที่ป้ายรถเมล์เพื่อขึ้นรถกลับบ้าน พวกเขามีจุดหมายอยู่ในวิถีที่กำลังมุ่งไป นี่เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าสมควรเก็บเงินได้

(ผู้รอคอย ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 18-19)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีกิเลส เขาตกงานต้องการเงิน ซึ่งเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ คือ Id ซึ่งซิกมันด์ ฟรอยด์ กล่าวว่า (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2561 : 20) Id เป็นพลังงานติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด จึงหมายรวมทั้งสัญชาตญาณด้วย มักเกี่ยวพันกับการสนองความปรารถนาทางกาย เป็นพลังเพื่อให้ได้มาซึ่งความพอใจโดยไม่คิดคำนึงถึงเหตุผลตามความเป็นจริงหรือความถูกต้องดีงาม พลัง Id จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพลังแสวงหาความสุข ดังเช่นตัวละครที่ต้องการเงินแต่เขาเลือกที่จะหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าเขาไม่ได้ต้องการเงินนั้น เขาเป็นเพียงผู้โชคดีที่เก็บเงินได้ และต้องการคืนเงินให้เจ้าของ คนอื่นต่างหากที่ต้องการเงินนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกลไกการป้องกันตนเองของตัวละคร

ตัวละครในเรื่องนี้มีความซับซ้อนในจิตใจ เขารู้ว่าเขาต้องการเงิน เพราะปัญหาที่เขา กำลังเผชิญคือตกงาน ดังนั้น เขาจึงมองผู้คนเหมือนกับความรู้สึกในจิตใจที่สำนึกของเขา เพียงแต่เขา ไม่ได้แสดงออกมา สิ่ง que แสดงออกมาเป็นเพียงเหตุผลที่เข้าข้างตนเอง ย้อนแย้ง ในช่วงเวลานั้นคิดว่าการรอคอยเจ้าของเงินอยู่ตรงนั้น ทำให้เขากลายเป็นคนดี มีคุณธรรม แต่ส่วนลึกในจิตใจกลับบอกเขา ว่าเจ้าของเงินอาจจะไม่ได้กลับมา เงินก็จะกลายเป็นของเขา ถ้าเจ้าของเงินกลับมาเขาก็อาจได้รางวัลตอบแทนคือส่วนแบ่งของเงินบ้าง ซึ่งแสดงให้เห็นความย้อนแย้งในจิตใจของตัวละคร

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เด็กหนุ่ม

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ เด็กหนุ่มคนหนึ่งกำลังตกงาน จึงได้เดินทางไปอาศัยอยู่กับลุง ลุงให้ทำงานที่อู่ซ่อมรถของลุง จึงได้รู้จักกับช่างในอู่ซ่อมรถ และมีเรื่องกับช่างในอู่ซ่อมรถเพราะเด็กหนุ่มได้ไปแอบดูภรรยาของช่างในอู่ซ่อมรถอาบน้ำที่บ่อน้ำ ตัวละครคิดว่าการที่เขาเฝ้ามองหญิงสาวอาบน้ำ เขาไม่ตั้งใจแอบดูและต้องการมองเธอเป็นเพียงภาพวาดที่สวยงามภาพหนึ่งเท่านั้น เพื่อเป็นการป้องกันตนเองว่าเขาไม่ได้ทำผิด และสิ่งที่เขามองเป็นเพียงศิลปะเท่านั้น อีกอย่างเขาตั้งใจมองเธอให้เธอเห็นเขา เพื่อยืนยันว่าเขาไม่ได้แอบมองเธอหรือทำอะไรผิดเลย

ดังตัวอย่าง

ทางเข้าได้ชักนำให้ผมมาพบบ่อน้ำและหญิงสาวกระโจมอกตัวเปียกโชก ความจริงผมแว่วยินเสียงตั้งแต่ยังเดินมาไม่ถึงแล้วว่ามีคนกำลังอาบน้ำ ทั้งยังรู้สึกได้เอง อีกว่าจะต้องเป็นผู้หญิงตอนนี้ผมโผล่พ้นกอหญ้ามาเต็มตัวและกำลังจ้องมองเธออยู่ เธอเองก็น่าจะเห็นผมแล้วเหมือนกัน เพราะผมไม่ได้ตั้งใจแอบเธอเลย ผมยืนนิ่ง ๆ ให้เธอหันมามอง แต่เธอไม่หันมาสักทีจนต้องปักใจเชื่อว่าเธอยังไม่เห็นผมจริง ๆ ผมเริ่มคิดหาถ้อยคำที่จะพูดกับเธอแต่ก็เริ่มไม่ได้ คาดเอาว่าตอนที่เธอนั่งยอง ๆ ลงบนไม้กระดานสามสี่แผ่น และเอาแต่ดูซีซีโคลอยุนั้นแล้วนั้นขณะผินหน้ามาดูซีซีโคลตรงแขนซ้ายเธอต้องเห็นผมอย่างแน่นอน แต่เธอก็ทำเหมือนคนตาบอดอย่างนั้นแหละ ผมเบื่อกที่จะตั้งท่ารอเลยเปลี่ยนความคิดเสียใหม่ โดยจะยืนดูเฉย ๆ ไม่ให้เธอรู้ตัว ให้เหมือนกับว่าผมกำลังดูภาพสวย ๆ ในหน้าหนังสือและสามารถเดินเข้าไปเห็นรายละเอียดชัดเจนทุกแง่มุม ทั้งยังเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้ด้วย ผมหายกระวนกระวาย และรู้สึกเป็นสุขตั้งแต่วินาทีนั้น... มันเป็นภาพที่สวยงามจริง ๆ ครับ

(เด็กหนุ่ม ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 26-27)

นอกจากนี้การที่เด็กหนุ่มตงงานแล้วเพิ่งมาทราบว่ามีลุงแท้ ๆ อีกคนที่พออาศัยพึ่งพาได้ เด็กหนุ่มก็รีบไปตามหาลุงทันทีเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าการที่ตนเองเพิ่งมาทราบเรื่องว่ามีลุงที่ตนเองสามารถพึ่งพาได้อยู่ในเวลานี้ เป็นโชคชะตาที่เข้ามาช่วยเหลือเขา โดยไม่ได้สนใจความจริงที่ว่าลุงของเขากลับไม่ได้เต็มใจรับเขามาอยู่ด้วยเลยแม้แต่น้อย

ดังตัวอย่าง

แม้ผมกำลังตงงานและอับจนหนทางจนแทบไม่มีที่ซุกหัวนอน ก็ให้บังเอิญมีคนมาบอกว่า ผมยังมีลุงแท้ ๆ อยู่อีกคนที่พอจะไปพึ่งพาอาศัยได้ ความจริงผมไม่คิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องบังเอิญหรอกครับ มันต้องเป็นอะไรสักอย่างที่จงใจทำให้โลกน่าอยู่ขึ้นนั่นแหละ

(เด็กหนุ่ม ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 23)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงกลไกการป้องกันตนเองในอีกมุมหนึ่งของตัวละคร นอกจากการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองในเรื่องผู้หญิงแล้ว ตัวละครยังหาเหตุผลเข้าข้างตนเองในการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น คิดว่าเป็นความโชคคิของตนเองและผู้อื่นยังเต็มใจช่วยเหลือตนเองอีก

ดังตัวอย่าง

ลุงจะให้ผมเริ่มทำงานในอู่ซ่อมรถตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ความจริงผมอยากนอนพักมากกว่าเพราะเหนื่อยจากการเดินทางมาครั้งก่อนวัน แต่ก็นั่นแหละครับ ผมจะขีตน้ำใจลุงที่กระตือรือร้นจะมอบวิชาความรู้ให้ผมเร็ว ๆ ได้อย่างไร

(เด็กหนุ่ม ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 25)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครมักหาเหตุผลเข้าข้างตนเองอยู่บ่อยครั้ง คิดว่าการที่ลุงยอมช่วยเหลือให้ที่อยู่อาศัย ให้ทำงานทันทีแสดงว่าลุงต้องการให้เรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว ใส่ใจตนเอง

ตัวละครเอกในเรื่องนี้ของเดือนวาด เป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนอีกเรื่องหนึ่งแม้ว่าตนเองจะแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ดีในเรื่องครอบครัว สั่งสอนผู้อื่นให้ซื่อสัตย์ รู้จักให้เกียรติภรรยาของตนเอง แต่อีกมุมหนึ่งตัวละครกลับไปยื่นดูภรรยาของผู้อื่นแอบน้ำ และยืนยันว่าอยากมาดูแลเธอแอบน้ำอีกโดยไม่ได้สนใจความรู้สึกของผู้หญิง และยังไม่ได้สนใจความรู้สึกของลุงตนเองที่ต้องจำใจช่วยเหลือเขา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนใจแต่ความรู้สึกของตนเองเท่านั้น

ชายแปลกหน้า ตัวละครชาย จากเรื่อง ฤดูหนาว

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ชายแปลกหน้ากำลังได้งานใหม่เป็นยามเฝ้าหอพระ เค้วจึงแวะดื่มเหล้าก่อนไปง้อภรรยาเพราะเขาได้งานแล้ว เจ้าของร้านจึงชวนเขาไปจับปลาตุกที่หอพระที่เขาจะไปเป็นยาม เมื่อตัวละครชายแปลกหน้าไปแอบจับปลาตุกที่หอพระกับเจ้าของร้านเหล้า เขารู้สึกมีความสุข รู้สึกได้ปลดปล่อย ทำอะไรที่เขาอยากทำจริง ๆ แม้ว่าภายหลังเขาจะถูกจับได้ เขาก็บอกเหตุผลกับเจ้าของร้านเหล้าว่า

ดังตัวอย่าง

“ผมยังไม่คิดว่าเป็นโชคร้ายอะไรนักหรอก ฟังคุณเล่าผมก็รู้สึกสนใจอยู่เหมือนกันว่า ฤดูหนาวในคุกมันจะสักแค่ไหน” ชายแปลกหน้าพูดอย่างไม่รู้สึกรู้สึกร้อน “บางทีนี่ อาจจะเป็นเรื่องโชคดีก็ได้นะ โชคชะตาอาจกำลังบอกว่าผมกับเมียไม่เหมาะที่จะอยู่ด้วยกัน อาชีพยามก็ดูจะไม่เหมาะกับผมเท่าไรนัก การได้คืนดีกับเมียอาจจะเป็นเรื่องร้ายแรงกว่าเข้าคุกก็ได้”

(ฤดูหนาว ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 187)

จากตัวอย่างข้างต้น ปัญหาของชายแปลกหน้าคือ เขาอึดอัดกับการไม่เป็นตัวของตัวเอง เวลาอยู่กับภรรยา จิตใต้สำนึกของเขาบอกว่าเขาเองก็ไม่ได้อยากกลับไปง้อภรรยาเพราะเขาไม่มีความสุขเมื่ออยู่กับเธอ เมื่อเขาได้ไปแอบจับปลาตุกและยังปลากินกับเจ้าของร้าน ได้ทำอะไรที่น่าตื่นเต้น สนุกสนาน ทำให้เขาารู้แล้วว่าเขาไม่อยากกลับไปจมทุกข้ออยู่กับภรรยาอีก แม้ว่าเขาต้องเข้าคุกเพราะถูกจับได้ เขากลับหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่า บางทีอาจจะเป็นโชคดีก็ได้เพราะทำให้เขาไม่ต้องเป็นยาม และไม่ต้องไปคืนดีกับภรรยาของเขาอีก

วสุ ตัวละครชาย จากเรื่อง สิทธิบุรุษ

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ภรรยาของวสุมีชู้ ชู้ก็คือเพื่อนของเขาเอง แต่เพื่อนกลับบอกว่าเพราะเขาเคยแย่งผู้หญิงของตนไปก่อน

ดังตัวอย่าง

“มึงฟังกู ” บุญเหลือพูด “กูทำอย่างนี้เพราะมึงทำกูก่อน มึงเอามดแดงของกูไป”

“มดแดง” วสุเอ่ยลืมหูลิ้น โดยฉับพลันทันใด เขาเข้าใจแจ่มแจ้ง ทุกเหตุผลและทุกเรื่องราวปรากฏขึ้นแจ่มชัด เพราะมดแดงนั่นเอง นี่เขาพลาดท่าตอนไหนบุญเหลือถึงจับได้

บุญเหลือโยนมีดลงบนโต๊ะ ทรวดนั่งบนเก้าอี้ “เป็นอันว่าหายกัน”

“มันไม่เหมือนกันนะบุญเหลือ มดแดงมันผู้หญิงอย่างว่า ใครจะหิวไปไหนก็ได้ แต่น้ำฝนนั่นเมียกู มีลูกกับกูแล้วตั้งสองคน มึงทำเกินไป สาบานให้ก็ได้กูไม่เคยคิดเกินเลยกับเมียมึง ทั้งที่มีโอกาสเหลือเพื่อ ที่กูทำก็แค่แย่งกะหรี่ของมึงเท่านั้น”

(สิทธิบุรุษ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 177)

จากตัวอย่างข้างต้นวิเคราะห์เหตุผลเข้าข้างตนเองว่า ที่เขาเคยเป็นชู้กับแฟนเพื่อนเพราะผู้หญิงคนนั้นเป็นผู้หญิงหากิน แต่เพื่อนกลับเป็นชู้กับภรรยาของเขามันผิดมากกว่า จากความคิดของตัวเองทำให้ทราบว่าตัวละครมีความคิดกับผู้หญิงเหมือนเป็นสิ่งของ ไม่ให้เกียรติภรรยาของตนเอง ซึ่งผู้แต่งใส่แนวคิดแบบปีศาจไปโดยลงไปในตัวละครชายสองคนนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ยุทธการบ้านสามหลัง

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ เมื่อตัวละครชอบวิเคราะห์ ชอบมองผู้คน เขามักคาดหวังว่าคนนั้นเป็นคนดี หาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าเขาดูคนออกกว่าใครเป็นคนดี ดังตัวอย่าง

ผมมีความคาดหวังลับ ๆ อยู่ว่าสักวันหนึ่งจะต้องได้พบคนประเภทหนึ่ง คนซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเขาเป็นคนดีจริง ๆ เป็นคนดีที่ไม่ปนเปื้อนความชั่วใด ๆ ผมหวังไว้เช่นนั้นอย่างลับ ๆ ดังนั้นแม้จะสมาคมกับคนน้อยลง แต่ผมกลับสอต่อสายสายตาสังเกตสังกาคอนมากขึ้น ไม่นานคนดีหลายคนได้อยู่ในสายตาของผมอย่างลับ ๆ อาจต้องใช้เวลานานสักหน่อยที่จะพิสูจน์ความดีของคน แต่ไม่เป็นไร นี่แค่เรื่องลับที่ผมอยากทำเป็นงานอดิเรกเท่านั้น

(ยุทธการบ้านสามหลัง ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 284)

จากตัวอย่างข้างต้นการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองของตัวละครที่คิดว่าตนเองมองคนออก แต่การกระทำเช่นนี้นำไปสู่แนวคิดของเรื่องและผู้แต่งต้องการจะสื่อ คือ มนุษย์ย่อมมีดีเลวปะปนกันไป ทำให้เมื่อตัวละครคอยสังเกตคนที่เขาเห็นว่าเป็นคนดี สุดท้ายตัวละครก็จะได้ทราบในภายหลังว่า ตัวละครที่เขาคิดว่าเป็นคนดี สุดท้ายก็ไม่ใช่คนดีตลอดไป ซึ่งเหมือนกับมนุษย์ของเราที่ไม่มีใครที่มีด้านดี หรือเลวเพียงด้านเดียว

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของยัยป๊อ

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ตัวละครผมในเรื่องมีจิตใจดี เชื่อคนง่าย ทำให้เขาถูกคนกลุ่มหนึ่งหลอกว่ามีคนที่บ้านเป็นมะเร็งกระเพาะอาหาร แต่พอเขาจับคนเหล่านั้นได้ ก็พบว่าเขายังไม่ได้ช่วยใครจริง ๆ เลย ถ้าจะช่วยให้จริง ๆ ต้องได้โดนด่ากับคนกลุ่มนี้ด้วย แต่เขากลับคิดว่าถ้าจะช่วยก็ต้องช่วยให้ถึงที่สุด

ตั้งตัวอย่าง

นี่ผมถูกหลอกหรือไม่ถูกหลอกกันแน่ แล้วจะเอาไปคิดว่าจะช่วยให้ช่วยคนเป็นมะเร็งกระเพาะไปแล้วถึงสามราย แต่จริง ๆ ยังไม่ได้ช่วยสักรายเดียว นี่หมายความว่าผมจะต้องได้ถอนใจตอนแปลงนี้คืนมาก่อนถึงจะช่วยคนป่วยได้อย่างแท้จริงเสียที โอ...อะไรกันนี้ ในเมื่อจะช่วยให้แล้วก็อย่าคิดมาก ถึงอย่างไรก็เป็นเรื่องมหัศจรรย์อยู่ดี (ชีวิตมหัศจรรย์ของยัยป๊อ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 101)

ตัวละครผมในเรื่อง สะท้อนผู้คนในสังคมบางส่วนได้เป็นอย่างดี บางครั้งเรารู้ว่าถูกหลอกแต่เพราะเกียรติและศักดิ์ศรีบางอย่างทำให้พยายามไม่คิดว่าตนเองถูกหลอก และหาเหตุผลเข้าข้างตนเองเหมือนตัวละครในเรื่องนั่นเอง

แอ้ว ตัวละครหญิง และนคร ตัวละครชาย จากเรื่อง ดอกไม้อยู่ไหน

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ตัวละครแอ้วและนคร เมื่อปรารถนารักแท้ ต่างก็นึกถึงกันและกันในฐานะของคนข้างบ้าน และคิดว่าอีกฝ่ายต่างชอบตัวเองมานาน

ตัวละคร แอ้ว คิดว่านครแอบชอบเธอตั้งแต่นั้นนครเคยบอกให้เธอเขียนจดหมายมาหาเขาตอนเขาเกณฑ์ทหาร เพื่อให้เขาชนะพนันกับเพื่อน ๆ

ตั้งตัวอย่าง

สิบสี่... สันหรณิใจว่าอาจบางที่ไม่มีเรื่องการพนันอยู่จริง เขาเพียงยกมาอ้างเพราะอยากเขียนจดหมายถึงเธอและอยากให้เธอตอบ เขาแอบชอบเธออยู่แน่ ๆ น่าเสียดายที่เธอปล่อยให้ผ่านไป ไม่ใส่ใจและคอยแต่คิดว่าเขาเป็นแค่คนข้างบ้าน

(ดอกไม้อยู่ไหน ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 196)

ตัวละคร นคร คิดว่าแอ้วชอบเขาเพราะว่าเพื่อนสาวของแอ้วเคยเขียนจดหมายบอกว่าชอบเขา แต่แอ้วก็เหมือนพยายามกีดกันไม่นำจดหมายของเพื่อนสาวมาให้เขาอีกเลย

นครลี้มเลื่อนใบหน้าเพื่อนสาวของแ้วไปแล้ว ที่เขาจำได้แม่นกลับเป็นว่า เด็กข้างบ้าน เคยชอบเขา เคยแสดงความหึงหวงโดยพยายามกีดกันไม่ให้เขาติดต่อกับเพื่อนสาวของเธอ (ดอกไม้อยู่หนใด ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 200)

ตัวละครทั้งแ้วและนคร ต่างมีความปรารถนาเดียวกันคือ ต้องการความรัก ซึ่งเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ และใช้กลไกการป้องกันตนเองว่า ยังมีคนที่รักทั้งคู่อยู่ก็คือคนข้างบ้าน

เงี้ยว ตัวละครชาย จากเรื่อง ลารา

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ เงี้ยวเคยมีครอบครัวแต่เพราะอุบัติเหตุทำให้เขามีปัญหาทางสมองไม่สามารถกลับมาทำงานตามปกติได้ ทำให้ภรรยาทิ้งเขาไป จากนั้นเขาก็ต้องเข้ารับการบำบัดทางจิตอยู่นาน จนเพื่อนสนิทพาเขามารักษาต่อ แล้วตอนนี้เขาเริ่มมีความรักอีกครั้งกับบรรณารักษ์สาวชื่อแ้วตา เมื่อเงี้ยวเริ่มมีความรักอีกครั้ง เขากลับคิดว่าแ้วตาชอบเขามาก เขาเล่าให้เพื่อนเขาฟังตลอดเวลาว่า เธอพยายามตามจีบเขา

ดังตัวอย่าง

แ้วตาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผมคือคนสำคัญและมีอิทธิพลต่อเธอ ถึงขนาดที่ว่ากิริยาที่เธอชอบเดินไปถามไถ่พูดคุยกับผู้ใช้บริการนั้น เดียวนี้แทบไม่เห็นอีกเลย ดูเหมือนเธอเอาแต่จดจ่อรอคอยที่จะมองมาทางผม ยิ้มให้ และเดินมาคุยด้วยคุยกันสักสิบนาทีจึงลุกกลับไปทำงานต่อ แต่เพียงยี่สิบนาทีถัดมาแ้วตาจะเงยหน้าขึ้นผมรู้ทันทีว่าเธอมีเรื่องอยากคุยกับผมอีกแล้ว วันเวียนอยู่เช่นนี้วันหนึ่งหลายต่อหลายรอบ ผมรู้ดีว่าแ้วตาแสดงออกเกินเลยไปมาก แต่จะทำอย่างไรได้ในเมื่อเธอทำให้ผมมีความสุข

(ลารา ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 47-48)

ภายในจิตใจตัวละครลี้ก ๆ แล้ว ตัวละครยังต้องการความรัก เมื่อเห็นผู้หญิงคนหนึ่งเริ่มสนใจเขา ถึงแม้เขาจะไม่รู้ว่าเธอรักเขาจริงไหม แต่เขาก็คิดว่าเธอรักเขา ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตนเองจากคนที่ปรารถนาจะมีความรัก

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง จิตวิญญาณส่วนใหญ่

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ เป็นเรื่องของสุนัขตัวหนึ่งที่วิจารณ์เจ้านายด้วยความ เป็นห่วงเป็นใย ตัวละครไม่พอใจเจ้านายของตนเองเพราะขัดกับทัศนคติของตน เขาจึงหาเหตุผล เข้าข้างตนเองว่า เจ้านายมีความคิดแปลกแยกไม่ชอบสังคม ไม่ชอบระบบชนชั้น และรักในเสรีภาพ ส่วนตัว ซึ่งเจ้านายไม่น่าจะอยู่ในสังคมได้

ดังตัวอย่าง

เช่นเจ้านายของผม ซึ่งผ่านวัยเด็กกับครอบครัวของตัวเองมาแล้ว กลับมีความคิด แปลกแยกแตกต่างและไม่ยอมเข้าใจในระบบฝูง ไม่ยอมรับทั้งในความเป็นผู้นำและใน ความเป็นผู้ตาม ไม่ยอมใจต่อระบบของชนชั้นและอาวุโส ลุ่มหลงอยู่กับอิสระเสรีภาพ ส่วนตน กระทั่งมองเห็นพันธะผูกพันในโลกนี้เป็นสิ่งเลวร้ายไปหมด... ผมหงุดหงิดใจกับ เรื่องนี้มาก เจ้านายไม่น่าจะมีจิตวิญญาณอิสระที่เอาแต่ร้องหาเสรีภาพแบบนั้น นั่นมัน จิตวิญญาณอย่างแมว

(จิตวิญญาณส่วนใหญ่ ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 106)

ศักดินา ตัวละครชาย จากเรื่อง กาลครั้งนี้ ศตวรรษที่ 21

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ศักดินาได้มาเจอกับเพื่อนเก่าคำมูน ทั้งสองคนจึงได้ พุดคุยกัน และจบด้วยศักดินาทำร้ายคำมูน ตัวละครศักดินาเห็นคำมูนยังไม่ตายเสียที เขาจึงบอกกับ คำมูนว่า ประเทศนี้ไม่มีพื้นที่ของคำมูน แต่จะเป็นพื้นที่ของศักดินา และเขาจะคอยกระที่บเพื่อนของ เขาอยู่เรื่อยไป

ดังตัวอย่าง

เขาเชื่อในตรรกะของตนเอง ว่าในประเทศนี้ไม่มีพื้นที่สำหรับคำมูน แต่เมื่อคำมูน ไม่ยอมตาย ยืนยันจะมีชีวิตอยู่ คำมูนก็ต้องยอมรับสถานะของตัวเองให้ได้ว่าเขาต้องอยู่ ใน สภาพของผู้แพ้ อยู่ในสภาพของผู้ยากไร้ และคงต้องถูกไล่กระที่บเรื่อยไปไม่จบสิ้น

(กาลครั้งนี้ ศตวรรษที่ 21 ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 119)

จากตัวอย่างข้างต้น นอกจากแสดงกลไกการป้องกันตนเองในการหาเหตุผลเข้าข้าง ตนเองของศักดินาแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพการสะท้อนสังคมผ่านตัวละครทั้งคู่ด้วยเช่นเดียวกัน โดยการมองเรื่องของสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมที่ควรจะมีในสังคม แต่ก็ยังไม่เกิดเสรีภาพและ ความเท่าเทียมเท่าที่ประชาชนอยากได้มา

สว่าง ตัวละครชาย จากเรื่อง ด้านมืด

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ตัวละครสว่างถูกใช้ให้ไปฆ่าคน เขายอมทำเพราะเขาไม่ต้องการให้ครอบครัวของเขาลำบาก เพราะคนที่สั่งให้เขาทำเป็นผู้มีอำนาจ ตัวละครสว่างให้เหตุผลกับตนเองในการฆ่าคนว่าเขาไม่มีทางเลือก ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตนเอง ด้วยการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ทำให้เขารู้สึกผิดน้อยลง

เขาเริ่มยืนยันตัวเองใหม่ ว่าอันที่จริงเขาไม่มีทางเลือก ไม่มีพลังอำนาจพอจะปฏิเสธผลลัพธ์ของการปฏิเสธหนักหนาเกินกว่าจะรับไหว... เขาต้องทำ จำเป็นต้องทำอย่างไม่มีทางเลือกเลย

(ด้านมืด ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 123)

จากตัวอย่างข้างต้นตัวละครในเรื่องสามารถเลือกได้ว่าจะทำสิ่งที่ผิดหรือไม่ แต่ตัวละครเลือกจะทำสิ่งที่ผิดโดยหาเหตุผลเข้าข้างตนเองในการฆ่าคนเพราะว่าเกรงกลัวอำนาจ และอาจทำให้ครอบครัวของเขาต้องเดือดร้อน

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง แมวเหมียว

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ ตัวละครชอบผู้หญิงคนหนึ่ง แต่เขาหึงในศักดิ์ศรีเกินจะบอกหล่อนไปได้ว่าเขารักเธอ ตัวละครหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าหญิงสาวก็รักเขาเช่นกัน เพียงแต่เธอก็รักศักดิ์ศรีเหมือนเขา ทำให้เธอไม่กล้าบอกรักเขา ซึ่งทำให้เขาไม่ยอมลดศักดิ์ศรีตัวเองก่อนแน่นอน เป็นกลไกการป้องกันตนเองเพราะในส่วนลึกของใจเขารักเธอมาก จึงหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าเธอก็รักเขา

ช่างน่าขำ... ผมอยากรู้ว่าเธอจะอย่างไรต่อไป หรือเพียงมาปรากฏกายอยู่ตรงหน้า และเผ้าอ่อนวอนต่อพระเจ้าหวังให้ผมเป็นฝ่ายเข้าไปทักทายก่อน บริการนำเครื่องดื่มสีส้มอมชมพูมาเสิร์ฟ เธอนั่งละเอียดจิบเครื่องดื่มอย่างตั้งใจ ขยับร่างกายและศีรษะเพียงเล็กน้อย... ผู้หญิงคนนี้ช่างดีอรันจนน่าเอือมระอา มนุษย์เรานี้แปลกจริง ๆ นะครับ ยอมเจ็บปวดทรมานใจเพียงเพื่อให้ศักดิ์ศรีของตนเองอยู่เหนือคนอื่น... ทำไมเธอจึงยอมให้ผมเหมือนเมื่อห้าปีก่อนไม่ได้

(แมวเหมียว ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 163)

โปรยทอง ตัวละครหญิง จากเรื่อง อีสตรี

การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ สามีนอกใจโปรยทอง ทำให้เธอกลับไปหาเพื่อนเก่าชื่อน้ำผึ้ง แล้วคุยกันเรื่องความรักกับความใคร่ เธอมั่นใจว่าความรักกับความใคร่เป็นเรื่องเดียวกัน และเธอจะทำให้สามีกลับมารักเธอได้ เพื่อพิสูจน์ความจริงข้อนี้ นอกจากทัศนคติเกี่ยวกับความรักที่มองว่าเป็นเรื่องของชายหญิงเท่านั้น เธอยังมองว่าเรื่องความรักกับความใคร่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้เธอคิดว่าถ้าเธอสวยขึ้น สามีจะต้องกลับมารักเธอดังเดิม ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตัวของตัวละครที่เจ็บปวดเพราะสามีนอกใจเธอ

ดังตัวอย่าง

มีเพียงทางเดียวที่คุณประชิดจะกลับมา หล่อนต้องไม่ใช่ผู้หญิงน่าเบื่อสำหรับเขาอีกต่อไป ฉะนั้นโปรยทองจะยอมแก้ไขปรับปรุงตัวเองก่อน หล่อนพร้อมทุ่มเทจนกว่าจะหมดข้ออ้างสารพัดที่ทำให้เขารู้สึกเบื่อ ถ้าคุณประชิดยังมีความรักความผูกพันต่อหล่อน เขาจะต้องกลับมา แต่หากไม่เป็นเช่นนั้น นั่นคือข้อพิสูจน์ว่าเขาหมดรักหล่อนแล้วหมดไปพร้อม ๆ กับความใคร่เพราะเหตุว่ามันเป็นเรื่องเดียวกันนั่นเอง

(อีสตรี ใน ผืนแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 189-190)

สรุปการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง มีจำนวน 14 ตัวละคร ได้แก่ ข้าพเจ้า (ผู้รอคอย) ผม (เด็กหนุ่ม) ชายแปลกหน้า (ฤดูหนาว) วสุ (สิทธิบุรุษ) ผม (ยุทธการบ้านสามหลัง) ผม (ชีวิตมหัศจรรย์ของยัปปี้) แอ้ว (ดอกไม้อยู่ไหน) นคร (ดอกไม้อยู่ไหน) เงี้ยว (ลารา) ผม (จิตวิญญาณส่วนใหญ่) ศักดินา (กาลครั้งนี้ ศตวรรษที่ 21) สว่าง (ด้านมืด) ผม (แมวเหมียว) และโปรยทอง (อีสตรี)

2. การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น (Projection) เป็นการแก้ความผิดของตนโดยกล่าวโทษผู้อื่น หรือโยนความผิดไปให้ผู้อื่น เพื่อความผิดนั้นจะได้ห่างไกลจากตนเอง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 46) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น มีจำนวน 12 ตัวละคร ดังนี้

ชายกลางคน ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้บรรลู่

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ ชายกลางคนทำให้หญิงสาวรู้สึกเทิดทูน บูชาเขาด้วยความคิดที่ชายกลางคนสอนหญิงสาว และชื่นชมหญิงสาวที่เชื่อในความคิดของเขา เขาเคยรู้สึกภูมิใจในตนเองที่อยู่ในสถานะที่เขาสร้างขึ้น เมื่อความต้องการของเขาเปลี่ยนไป ถูกสัญญาขาดสัญญาทางเพศ ซึ่งเป็นสัญชาตดั้งเดิมของมนุษย์ (Id) ที่แสดงออกมา ทำให้เขาต้องการให้หญิงสาวมองเขาเป็นคนรัก

ไม่ใช่มองเขาเป็นพระเจ้าหรือเทิดทูนเขาเหมือนที่ผ่านมา เขาจึงใช้เหตุผลที่โยนความผิดไปให้หญิงสาว
ที่มองเขาในมุมมองของผู้ยิ่งใหญ่ หรือพระเจ้าเกินความจริงขึ้นมาเอง

ดังตัวอย่าง

“หนู” ชายกลางคนเรียกเหมือนนุทาน “หนูคิดว่าฉันหลอกหนูหรือ หนูลืมไปแล้ว
หรือว่าทุกสิ่งทุกอย่างหนูคิดและตัดสินใจเอง ฉันไม่เคยพูดว่าฉันเป็นพระเจ้า
หนูต่างหากที่เป็นคน คิดและเป็นคนพูด”

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 83)

กลไกการป้องกันตัวของชายกลางคน คือ การโยนความผิดไปให้หญิงสาวว่าหญิงสาว
เป็นคนคิดและพูดเองมาตลอดว่าเขาเป็นพระเจ้าของเธอ โดยไม่ได้คิดเลยว่าเขาสร้างให้เธอคิดกับเขา
แบบนั้นมาตลอด และเขาก็ภูมิใจที่เธอคิดแบบนั้น

ตัวละครชายกลางคนแสดงให้เห็นถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ตั้งแต่
สัญชาตญาณทางเพศ การต้องการความรัก การต้องการความเคารพนับถือจากผู้อื่น ผ่านพฤติกรรม
ของชายผู้นี้ทั้งสิ้น

หมอชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณหมอ

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ คุณหมอกลับมายังบ้านเกิด พร้อมกับความกังวลว่าผู้คนที่
นี่ยังจะต้อนรับเขาอยู่หรือไม่ เพราะเขาไม่ใช่หมอที่แท้จริง เป็นเพียงพยาบาลวิสัญญีแต่พยายาม
รักษาคนในหมู่บ้านนี้มานาน เมื่อความลับถูกเปิดเผยเขาจึงหนีไปอยู่ที่อื่น เมื่อเวลาผ่านไปเขายังรัก
และคิดถึงที่นี่อยู่จึงกลับมาอีกครั้ง ในขณะที่คุณหมอหนีไปอยู่ที่อื่น มีหมอจริง ๆ มาตั้งคลินิก ชื่อ
หมอชาญ เมื่อหมอชาญทราบว่าคุณหมอกลับมาอีกครั้ง ทำให้เขาไม่มั่นใจว่าจะอยู่ที่นี้ต่อไปได้
หรือไม่ เพราะผู้คนที่นี้รักและเคารพคุณหมอมากกว่าเขาซึ่งเป็นหมอที่แท้จริง เมื่อคุณหมอกลับมา
หมอชาญเริ่มหวั่นไหวว่าเขาจะอยู่ที่นี้ต่อไปได้ไหม เขาจะมีลูกค้าเหมือนเดิมไหม ทำให้เขาโยนความผิดที่
ทำให้ตัวเขาต้องหวาดกลัวไปที่คุณหมอก

ดังตัวอย่าง

“ตกลงผมไม่ไปไหนทั้งนั้น ผมจะอยู่ที่นี้แหละ แต่ว่าผมจะบอกอะไรให้ คุณหมอ
อยากรู้ไม่ใช่หรือว่าทำไมคนที่นี่เขาไม่ติดใจในความเป็นหมอเถื่อนของคุณหมอ ก็เพราะ
ชาวบ้านเขาไม่ได้สนใจกันนักหรอกว่าคุณหมอจะเป็นหมอประเภทไหน ผู้คนเขายกย่องใน
ความเป็น นักบุญผู้สูงส่งนั่นต่างหากเล่า ผมเข้าใจแล้วว่ามันเป็นการแลกเปลี่ยนที่คุ้มค่ากัน

จริง ๆ ใช้ความเอื้ออาทรตบกระหม่อมชาวบ้านเบา ๆ แล้วให้พวกเขาอบความเคารพ
ยำเกรงกลับคืน”

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 119)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่คุณหมอมาคูยกกับหมอชาญเมื่อรู้ว่าหมอชาญจะไปจากที่นี่
ความทะนงในตัวของคุณหมอชาญจึงตอบโต้กลับไปหาคุณหมอ และโยนความผิดไปให้คุณหมอว่า คุณ
หมอบำบัดเป็นนักบุญ ทำให้ชาวบ้านรัก และเคารพยำเกรง

นอกจากนี้หมอชาญยังโยนความผิดให้คุณหมอว่า คุณหมอบำบัดทำให้ชาวบ้านดูต่ำต้อย
ยกตนเองไว้สูงกว่าคนอื่น
ดังตัวอย่าง

“คุณไม่ได้กลัวว่าจะไม่ได้อยู่กับผู้คนที่คุณรักหรือคุณหมอ แต่เพราะว่าคนที่นี่ยอมที่
จะต่ำต้อยแล้วยกเอาความสูงส่งให้กับคุณ สิ่งนี้ต่างหากที่คุณเสียมันไปไม่ได้ ถูกหรือ
เปล่านั้นคุณหมอ แล้วไอ้การบีบบังคับคนให้ยอมรับการเสียสละของคุณนะ ผมเห็นว่ามัน
เข้าท่าอยู่หรือ”...

“ไม่เคยมองดูตัวเองบ้างหรือไงว่าใหญ่โตเพียงไหนแล้ว ผู้คนที่นั่นแทบจะเหลือตัวเท่า
มด แล้ว ยิ่งคุณโตขึ้นเท่าไร พวกเขาก็เล็กลงเท่านั้น”

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 120)

ปัญหาของคุณหมอคือความกลัว เขากลัวว่าเขาจะสูญเสียอาชีพ ไม่มีลูกค้ำ ทำให้เขา
อิจฉาความรู้สึกของคนในหมู่บ้านที่มีต่อคุณหมอ ตั้งแต่เขาเข้ามาอยู่ที่นั่นก็ได้ยินแต่ความดีของคุณหมอ
ตลอดเวลา จึงทำให้ในใจเขาเกิดความอิจฉาคุณหมอ เขาจึงเกิดกลไกการป้องกันตัวเองโดยโยน
ความผิดทั้งหมดให้คุณหมอ ทำให้คุณหมอกลายเป็นนักบุญจอมปลอม เสแสร้ง เพื่อลบล้างความรู้สึก
อิจฉาหรือหวาดกลัวในจิตใจของเขาให้ลดน้อยลงไป

ปัญหาของคุณหมอคือความกลัวในความผิดของตนเอง ตัวละครสะท้อนให้เห็นถึงผู้คน
ในสังคมที่ทำผิดพลาด หลายคนตัดสินใจหนีปัญหาโดยทำเหมือนคุณหมอ หลายคนเมื่อทำผิดเลือกที่
จะใช้กลไกในการป้องกันตนเอง คือ ลงโทษตัวเอง ถ้าในมุมที่เลวร้ายที่สุดก็คือ การฆ่าตัวตาย ซึ่งทำให้
เข้าใจมุมมองปัญหาของมนุษย์มากขึ้นผ่านตัวละคร

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง รอยภาพ

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ ตัวละครผมในเรื่องเป็นตัวละครที่มีอาชีพเป็นกรรมกรรับจ้าง พ่อของเขาเคยเป็นนักมวยและเสียชีวิตไปตั้งแต่ยังเล็ก ทำให้แม่กับเขาต้องมีชีวิตที่ยากลำบาก หลังจากพ่อเสียไป เมื่อกลับมาพบกับอดีตยอดนักมวยที่เคยชกกับพ่อของเขาอีกครั้ง ทำให้เขาต้องการฆ่าอดีตนักมวยเพื่อล้างแค้นให้กับพ่อ ซึ่งตัวละครโยนปัญหาที่ตัวเองเผชิญอยู่ไปให้ผู้อื่น คิดว่าชายแก่เป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตของเขาตกต่ำจนทุกวันนี้

ดังตัวอย่าง

“คุณกลายเป็นนักมวยชื้อเสียงโด่งดังนับแต่นาทีที่พ่อผมล้มลง พ่อของผมม้ามแตกตาย คุณครองแชมป์อยู่นาน คุณประสบความสำเร็จ คุณล้างมือในอ่างทองคำ คุณแขวนนามอย่างยิ่งใหญ่ คุณมีงานดี ๆ ทำ มีความสุขจนกระทั่งแก่ แต่ไม่มีแม่สักคนที่จะห่วงถามความถูกต้องให้กับชีวิตหนึ่งที่ตายไป ไม่มีใครรู้ว่าเมียของผู้ตายกับลูกอายุสี่ขวบที่ยืนอยู่ข้างเวทีจะทวงชีวิตสามีและพ่อของลูกได้จากใคร หากคุณไม่ร่วนวายอยู่กับการเป็นแชมป์มากเกินไป ก็คงจะได้เห็นแม่ลูกคู่นั้น ผมไม่โทษใคร แต่คุณ...คุณเป็นคนแรกที่จะต้องคิดถึงมัน คุณต้องรับผิดชอบ” ผมรู้สึกเหนื่อยแทบขาดใจ เพิ่งรู้ว่าพูดเสียงดังจนเกือบเป็นตะโกน

(รอยภาพ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 129-130)

จากตัวอย่างข้างต้นเขาอธิบายชีวิตของชายแก่ที่มีชีวิตที่ดีจนกระทั่งวัยเกษียณ แต่เมื่อหันกลับมามองตัวเขา เขายังเป็นกรรมกรหาเช้ากินค่ำ เขาจึงโทษว่าเป็นเพราะความผิดแต่หนหลังของชายแก่เพื่อทำให้ตัวเองสบายใจขึ้น

ตัวละครผมในเรื่องนี้เปรียบเสมือนมนุษย์ในสังคมที่โทษทุกอย่างยกเว้นตัวเอง ไม่มีความพยายามทำให้ชีวิตตัวเองดีขึ้น แต่กลับโทษผู้อื่นที่ทำให้ชีวิตของตนเองย่ำแย่ อย่างน้อยเพื่อให้ตนเองสบายใจซึ่งเป็นกลวิธีการป้องกันตัวของมนุษย์อย่างหนึ่ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เขา ตัวละครชาย จากเรื่อง ในความมืด

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ ตัวละคร “เขา” เลือกรรยาผิดทำให้ชีวิตของเขาเปลี่ยนไป เขาต้องทะเลาะกับชายอื่นเพราะภรรยาของเขาชอบเข้าหาผู้ชายเหล่านั้น สองสามีภรรยาจึงอยู่กันด้วยความเกลียดชัง เมื่อตัวละครตัดสินใจผิด รู้ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นคนไม่ดี ทำให้เขารู้สึกอับอาย แต่สิ่งที่ตัวละครเลือกคือ หนีหน้าทุกคนและคอยต่อว่าเธอว่าเป็นคนที่ทำลายชีวิตเขา

ดังตัวอย่าง

วันพรุ่งนี้เขาจะอยู่ร่วมกับหล่อนในสภาพเดิมต่อไปหรือ เขาร้องให้ รู้สึกสมเพศชีวิตตัวเองเหลือเกิน เขาเริ่มก้าวผิดมาตั้งแต่ตอนไหน ไม่ใช่เขา เป็นหล่อนต่างหากที่ก้าวเข้ามาในชีวิตเขา มาพร้อมกับความเลวร้ายที่กร่อนเซาะชีวิตของเขาให้พังลงเรื่อย ๆ บางทีหากเขาตายเสียในคืนนี้ก็คงจะเป็นการดี อีกอย่างหนึ่งมันจะเป็นการพิสูจน์ให้หล่อนรู้ว่าเขาไม่ใช่คนชั่วฉลาด

(ในความมืด ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 144)

ตัวละครเขาในเรื่องถูกต่อว่าจากภรรยาว่าเขาเป็นคนชั่วฉลาด จากพฤติกรรมที่เขาปฏิบัติกับเธอและเลือกหนีปัญหา หรือการโยนความผิดให้กับเธอ ทำให้เขากลายเป็นคนชั่วฉลาด เพื่อลบล้างปมในใจ เขาจึงเกลียดชังเธอ และต่อว่าเธอตลอดเวลา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น กลวิธีในการป้องกันตัวของมนุษย์คนหนึ่งจึงเลือกการโยนความผิดให้ผู้อื่น แต่ในตอนท้ายเรื่อง ผู้แต่งก็ยังให้ความหวังในชีวิตกับเขา คือ ทำให้เขาเลือกที่จะเดินออกมาจากเธอ แต่ไม่รู้ว่อนาคตภายหน้าจะเป็นอย่างไร แต่วันนี้อย่างน้อยก็เป็นอย่างหนึ่งในการตัดสินใจที่ทำให้เขาเริ่มจะเป็นผู้ชนะขึ้นมาบ้าง

สมบูรณ์ ตัวละครชาย จากเรื่อง สัมพันธภาพ

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ สมบูรณ์เป็นเจ้าของหน้าที่หอสมุด เขามีแบบอย่างในด้านความคิด การตัดสินใจ คือนักเขียนชื่อสันติ วันหนึ่งเขาตัดสินใจทิ้งครอบครัวไป แล้วกล่าวโทษว่าสิ่งที่ทำให้เขาคิดและตัดสินใจแบบนี้คือแนวคิดของสันติ

ดังตัวอย่าง

“ความรักคงไม่ปล่อยให้คุณทิ้งเมียทิ้งองสี่เดือนได้ลงคอ อะไรผลักดันให้คุณทำสิ่งนี้หรือ สถานการณ์อะไรบีบบังคับให้คุณทำ” สันติเคียวเซ่ญจนเขาเองก็รู้สึกปวดร้าวไปด้วย “ผมกระทำเรื่องเช่นนี้ได้ก็เพราะพี่” สมบูรณ์พูดอย่างหนักแน่น สบตาสันติอย่างตรงไปตรงมา สันติเงิบ มองตอบด้วยความปวดร้าวใจ

“ลำพังผมคนเดียวไม่กล้าตัดสินใจทำเรื่องอย่างนี้แน่นอน ถึงจะมั่นใจในตัวเองแต่ผมก็ยังกลัวการตัดสินใจของสังคม อีกทั้งเหตุผลที่ผลักดันให้ผมต้องทำก็เป็นเหตุผลที่ผมรับมาจากพี่อีกเช่นกัน”

(สัมพันธภาพ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 68)

จากตัวอย่างข้างต้นตัวละครสมบูรณ์รู้ว่าเขาทำผิดต่อภรรยา แต่กลไกการป้องกันตัวเองของเขาคือการโยนความผิดไปให้ผู้อื่น ก่อนที่เขาจะทิ้งภรรยาไป เขาเคยคุยกับสันติว่า สันติเคยสอนเขาให้เดินไปตามทางของตนเองด้วยความเชื่อมั่น แม้หนทางนั้นจะสวนทางกับคนนับร้อยนับพัน เขาก็นำคำกล่าวนี้มาโยนให้เป็นความผิดของสันติ แท้จริงแล้วตัวละครแบบสมบูรณ์แค่ทำตามสัญชาตญาณดั้งเดิมของตนเอง ทำอะไรเพื่อความเห็นแก่ตัว ตามความต้องการของตนเท่านั้น

เกลือ ตัวละครชาย จากเรื่อง กานดา

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ กานดาเป็นผู้หญิงสวย ที่ใคร ๆ ต่างหมายปอง แต่พอมาแต่งงานกับเกลือ กานดาก็เปลี่ยนแปลงไปไม่พยายามแต่งตัวสวยเหมือนเก่า ทำให้เกลือไม่พอใจว่าทำไมอยู่กับเขาแล้วกานดาถึงปล่อยเนื้อปล่อยตัวมากขึ้น ทำให้เขาโมโหดังตัวอย่าง

ผมทำความถึงไอ้รูปหล่อวันชัยด้วยอารมณ์โกรธเกรี้ยว ใช้ถ้อยคำรุนแรงว่าเธอเป็นผู้หญิงไร้สมองคลั่งไคล้ไหลหลงผู้ชายที่ดีแต่รูปหล่อ แถมยังไม่เคยฉันท่อนิสัยเจ้าชู้ยักยัก ทั้งรู้ว่าถูกทรยศ เธอกลับมีกำลังใจประพินตัวเองให้สวยวันสวยคืน ส่วนผมซึ่งรักเดียวใจเดียวเธอกลับตอบแทนโดยการปล่อยตัวให้ทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ แบบนี้หมายความว่าอย่างไร

(กานดา ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 117)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความปรารถนา ความคาดหวังในจิตใจของตัวละคร เมื่อไม่สมหวังทำให้เขาโยนความผิดไปที่ภรรยาว่า ตอนที่ภรรยาคบกับหนุ่มหล่ออย่างวันชัยเพื่อนของเขาเป็นแฟน เธอทำตัวสวยสมกับวันชัย แต่กับเขาเธอกลับไม่ดูแลตัวเอง ซ้ำยังต่อว่าด้วยถ้อยคำรุนแรงว่าเธอหลงไหลผู้ชายที่ดีแต่รูปหล่อ เป็นผู้หญิงที่ไม่มีสมอง

แสงดา ตัวละครหญิง จากเรื่อง แสงดา

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ แสงดาใช้ชีวิตที่ลำบากมาตั้งแต่เด็ก ทำให้เธอทะเยอทะยานอยากจะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมให้ได้ จนสุดท้ายด้วยกิเลสของเธอกลับทำให้ชีวิตของเธอตกต่ำลง แสงดาจึงโยนความผิดไปให้ครอบครัวของเธอ

ดังตัวอย่าง

รูปร่างและหน้าตาของหล่อนถอดแบบมาจากพ่อ ยังอาจมีสิ่งอื่นอีกที่หล่อนได้จากพ่อ ทว่าหล่อนไม่ชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อเป็นอยู่ และกระทำอยู่ เพราะรูปร่างหน้าตาของหล่อนอัปลักษณ์เหมือนพ่อ หนทางของหล่อน จึงล่มสลายไม่มีขึ้นดี หล่อนเกลียดพ่อ เกลียดโรคภัยของพ่อซึ่งนำแต่กลางร้ายมาสู่ชีวิตหล่อน และอย่างแน่นอนเลยทีเดียว โรคภัยต่าง ๆ ที่กักกินชีวิตพ่อจะต้องสิ่งสู่อยู่ในร่างกายของหล่อนด้วยเช่นกัน อาสายเลือดและพันธุกรรมที่น่าชิงชังรังเกียจ

(แสงดา ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 139)

นอกจากเธอจะโยนความผิดไปให้พ่อของเธอแล้วว่าเธอหน้าตาอัปลักษณ์เหมือนพ่อแล้วโรคภัยไข้เจ็บของพ่อยังทำให้ชีวิตของเธอโชคร้ายอีก เธอยังโยนความผิดให้กับแม่ของเธออีกเช่นกัน

ดังตัวอย่าง

เริ่มต้นกันใหม่อีกครั้งที่บ้านของลุง... โอ นี้อย่างไรละแม่ของหล่อน แม่ผู้อ่อนแอ แม่ผู้ไม่กล้าเรียกร้องสิทธิของตนเอง แม่ผู้ซำซึนกับการถูกกดขี่ ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยการยอมจำนน แม่จะคิดอะไรได้ แม่จะช่วยอะไรได้ นอกจากบอกให้หล่อนยอมจำนนเสีย... เป็นไปไม่ได้อย่างขาด นี่ไม่ใช่วิถีทางของหล่อน

(แสงดา ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 147)

วันที่ชีวิตของแสงดาตกต่ำ พ่อเสียชีวิต แสงดากลับไปอยู่กับแม่เธอก็โทษแม่ของเธออีก มองว่าแม่เป็นคนอ่อนแอ ไม่เคยเรียกร้องสิทธิของตนเองเลย แล้วยังขอให้เธอขายของบางส่วนเพื่อใช้หนี้สิน เธอจึงไม่ยอมเชื่อแม่ของเธอเด็ดขาด

ตัวละครแสงดาใช้ชีวิตอยู่บนกิเลสของตนเอง ไม่เคยประมาณตน เมื่อชีวิตตกต่ำ เธอก็ใช้กลไกการป้องกันตนเองด้วยการโยนความผิดให้ผู้อื่น เธอไม่เคยหันมามองการกระทำของผิดพลาดหรือทัศนคติในการใช้ชีวิตของเธอเลย ทำให้สุดท้ายเธอก็ยังคงเป็นคนที่ไม่อยากเป็นจนวันสุดท้าย

จาร์ส ตัวละครชาย จากเรื่อง ความเกลียด

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ จาร์สเกลียดพ่อเพราะรู้สึกว่าการแบ่งสมบัติด้วยความยุติธรรม จากนั้นเค้าจึงเดินทางไปหาอา ให้อาสอนเป็นนักเขียน สุดท้ายเขาก็ทะเลาะ

กับอาและจะกลับมาเผาธุรกิจเล็ก ๆ ของพ่อเสีย แต่พ่อก็ได้เดินทางจากไปแล้ว เมื่อตัวละครมีเรื่อง ผิดหวังเสียใจ เขาก็มีกลไกการป้องกันตัวโดยการโยนความผิดไปให้ผู้อื่นเสมอ

ดังตัวอย่าง

จำรัสครุ่นคิดอยู่สองชั่วโมง ในที่สุดก็สรุปได้ว่าเขาเกลียดที่นี่ อะไรหนอผลักดันให้เขา มายืนอยู่ตรงนี้ เพราะพ่อมันเองที่เป็นต้นเหตุ ไม่เช่นนั้นเขาคงไม่ชวนขวยตามหา อาจารย์ คงไม่ต้องมารู้จักกับพีศศักดิ์และใคร ๆ ที่นี่ จะไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลยถ้าพ่อไม่เป็น ต้นเหตุ...

(ความเกลียด ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 46)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อชีวิตของเขาไม่ประสบความสำเร็จ เขาจึงเดินทางไปหาอา ไป เป็นนักเขียนตามอา แต่สุดท้ายก็ไปไม่รอด เขาจึงโทษว่าทั้งหมดเป็นความผิดของพ่อตั้งแต่ต้นทำให้เขามีชีวิตแบบนี้

แสงดาว ตัวละครหญิง จากเรื่อง จินตนาการที่อวสาน

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ ตัวละครในเรื่องเล่าเรื่องราวของฝาแฝดสองคนให้กับ หญิงสาวที่เขาบังเอิญเจอได้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวของแสงดาว กับแสงเดือนที่คนพี่เรียนน้องสาวที่ได้ แพนที่ดี ทำให้พี่สาวโกหกครอบครัวว่าพาน้องสาวข่มขืนเธอ เมื่อตัวละครเกิดปัญหาคือความริษยาที่ เกิดขึ้นในจิตใจของแสงดาว เธอจึงได้เลือกจะทำความผิดคือกล่าวหาว่าน้องเขยข่มขืนเธอ ซึ่งเป็นกลไก การป้องกันตนเองที่ตัวละครสร้างขึ้นกลบปมปัญหาในใจตนเอง

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เจ้าภาพจงเจริญ

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ ขวัญใจ เด็กสาวในหมู่บ้านท้องถิ่นทำให้คนในหมู่บ้าน ต้องหาคนที่ทำให้ขวัญใจท้อง มีผู้ชายหลายคนที่เป็นผู้ต้องสงสัย รวมถึงตัวละครเอกในเรื่องเช่นกัน แต่ เขาเลือกจะหนีออกไปจากหมู่บ้านพักหนึ่งแล้วกลับมาใหม่เมื่อเรื่องคลี่คลายลง เมื่อตัวละครทำผิด คือ เป็นหนึ่งในผู้ต้องสงสัยที่ทำให้ขวัญใจท้อง เขายอมรับกับครอบครัวว่าเขามีความสัมพันธ์กับเธอจริง แต่เขาก็โยนความผิดไปให้ฝ่ายหญิงด้วยว่าเธอมักให้ทำหุ้ม ๆ อยู่เสมอ ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตัว ของตัวละคร

ดังตัวอย่าง

ผู้หญิงเริ่มจับสังเกตได้ว่า เด็กคนนี้ไม่ธรรมดาเลย เวลาขยาดหรือแสรังเดินเฉียดหนุ่ม ๆ เธอทำได้เชี่ยวชาญไม่น้อยหน้าสาวใหญ่ที่เคยหยาผิวมาแล้วนั่นทีเดียว
(เจ้าภาพจงเจริญ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 154)

คำนวน ตัวละครชาย จากเรื่อง เงาไม้ไหวต่อสายลม
การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ คำนวนหลงรักวารี ทำให้คำนวนโกหกเธอ เพื่อให้ได้เธอมาครอบครอง เมื่อคำนวนได้แต่งงานกับวารีสมใจเขา การอยู่ร่วมกันทำให้วารีรู้ว่า คำนวนไม่ใช่ชายคนที่เธอรัก เขาโกหกเธอมาตลอด เมื่อเธอรู้ว่าเขาโกหก คำนวนกลับโยนความผิดไปให้เธอว่าเธอแอบทำอะไรลับหลังเขาไหม แอบติดต่อกับเพื่อนของเขาหรือเปล่า

ดังตัวอย่าง

“ผมก็แปลกใจเหมือนกัน” คำนวนยิ้มเยือกเย็น “เพิ่งรู้เดี๋ยวนี้ว่าคุณจับเท็จผมได้หลายครั้ง แต่เก็บงำเงียบเชียบไม่เคยปริปาก ผมหลอกหลวงปิดบังคุณมาตลอดยี่สิบปี นับแต่เริ่มรู้จักกัน คุณละ จับเท็จผมได้ตั้งแต่เมื่อไร เก็บงำมานานเท่าไรแล้ว ผมสงสัยว่าคุณนี่เฉยกับเรื่องนี้จริงหรือ แน่ใจหรือว่าคุณไม่ได้แอบไปทำอะไรโดยที่ผมไม่รู้ เพราะดูเหมือนคุณหมดความอดทนจนต้องเปิดเผยออกมาเมื่อเพื่อนผมเผลอหน้าเข้ามานี่เอง เป็นเหตุเป็นผลกันดีใช่ไหม” เขาสะบัดหน้าจากไปทันทีที่พูดจบ
(เงาไม้ไหวต่อสายลม ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 285)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครรู้สึกหวาดกลัว เพราะเขารู้ว่าคนที่ภรรยาหลงรักควรจะเป็นของเขา แต่เขาสวมรอยมาตลอด เขาจึงหวาดกลัวที่จะเสียเธอไปในวันหนึ่ง ทำให้กลไกการป้องกันตนเองของเขากลายเป็นโยนความผิดให้กับเธอ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สาคร ตัวละครชาย จากเรื่อง ความเรียงรมย์สมสู่กับชีวิต

การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น คือ สาครอยู่กินกับภรรยามานานจนมีลูกสาววัยรุ่น เขารักภรรยาเพราะภรรยาตามใจเขา ไม่สนใจเวลาเขาไปมีหญิงอื่น จนวันหนึ่งที่ลูกสาวของเขาถูกชายวันกลางคนหลอกให้รัก ทำให้เขารู้สึกโกรธแค้น

ดังตัวอย่าง

“ไอ้เลว มันล่อลวงลูกเราจนเสียคน” นายสาครคำรามเสียงต่ำ ใบหน้าคล้ำไปด้วยความเครียด

นางสุดาพลันนึกถึงเรื่องหนึ่ง “ถ้าเกิดท้องขึ้นมาจะอย่างไร” พูดแล้วก็ใจหายและแค้นเคืองยิ่งขึ้น “มันเลวจริง ๆ ทั้งเลวทั้งใจดำ เห็นอยู่ว่าลูกเราเพิ่งจะเรียนปีหนึ่งเท่านั้น ถ้าท้องขึ้นมาที่พังหมดทุกอย่าง”

“หิ คนพวกนี้มันจะคิดอะไร นอกจากคิดทำลายอนาคตเด็กดี ๆ ให้พังพินาศ”

“คนพวกนี้มันจะเกิดมาทำไมนะ มีเด็กดี ๆ ต้องตกเป็นเหยื่อเสียผู้เสียคนไปก็มากน้อยแล้วก็ไม่รู้ อยากจะฆ่ามันซะจริง”

“ไม่ต้องห่วงหรอก ถ้ามันไม่เลิกยุ่งกับลูกเราละก็ ผมฆ่ามันแน่”

(ความเรียงสมสู่กับชีวิต ใน ฟันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 154)

สาครโกรธเมื่อเป็นเรื่องลูกของตนเอง เขาหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าเขาจะจัดการกับชายผู้นี้ แต่เขาไม่เคยคิดไปถึงการกระทำของตัวเองเลยที่เคยไปหลอกลวงหญิงสาวคนอื่นมาเช่นเดียวกัน

สรุปการโยนความผิดไปให้ผู้อื่น มีจำนวน 12 ตัวละคร ได้แก่ ชายกลางคน (ผู้บรรลุมหอลาภ (คุณหมอ) ผม (รอยภาพ) เขา (ในความมืด) สมบูรณ์ (สัมพันธ์ภาพ) เกลือ (กานดา) แสงดา (แสงดา) จำรัส (ความเกลียด) แสงดาว (จินตนาการที่อ่าวนวล) ผม (เจ้าภาพจงเจริญ) คำนวน (เงาไม้ไหวต่อสายลม) และสาคร (ความเรียงสมสู่กับชีวิต)

3. การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก (Reaction Formation) เป็นวิธีการในการสร้างอุปนิสัยอีกแบบหนึ่งขึ้นมา เมื่อความรู้สึกที่แท้จริงในส่วนลึกของจิตใจถูกคุกคาม บางคนจะแสดงพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับความรู้สึกนั้นออกมา เพื่อปกปิดความรู้สึกที่แท้จริงไว้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 46) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก มีจำนวน 4 ตัวละคร ดังนี้

นางอาลัย ตัวละครหญิง จากเรื่อง อำนาจ

การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก คือ นางอาลัยเป็นผู้นำครอบครัว มีสิทธิ์มีเสียงในครอบครัวมาตลอด ในขณะที่นายบรรจบเป็นผู้เป็นสามีเป็นผู้ชายที่ไม่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เพราะเกรงกลัวอำนาจของภรรยา ดังนั้นนายบรรจบจึงกลับไปหาคนรักเก่า ทำให้นางอาลัยเสียใจ แต่สุดท้ายนางอาลัยก็เปลี่ยนแปลงตนเอง โดยพยายามแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก

ดังตัวอย่าง

วันที่ต่อไป มานายบรรจบต้องประหลาดใจอย่างเหลือล้นต่อสิ่งที่นางอาลัยแสดงต่อเขา ไม่น่าเชื่อว่านางอาลัยจะกลับกลายเป็นคนไม่กล้าตัดสินใจใด ๆ เลย จากที่เคยออกคำสั่ง กลับกลายเป็นว่าเธอเอาแต่ถามเขาตลอดเวลา บัดนี้ความเปลี่ยนแปลงของภรรยาเป็นที่น่าสงสัยและน่าค้นหาคำตอบสำหรับนายบรรจบเหลือเกิน ความสนใจต่อพฤติกรรมแปลกประหลาดของภรรยาทำให้ความท้อแท้สิ้นหวังต่อผู้หญิงอีกคนหนึ่งค่อยบรรเทาลง รวมทั้งความอวอร์ดถึงก็ค่อยลดน้อยลงไปด้วย ความพลิกผันในช่วงสั้น ๆ ทำให้นายบรรจบปรับตัวไม่ทัน สถานภาพใหม่ที่ถูกหีบยี่นให้สร้างความเกือเงินให้แก่นายบรรจบจนหลายครั้งเขารู้สึกเกร็งเกรงที่จะรับมันไว้

(อำนาจ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 57)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ตัวละครจะใช้กลไกการป้องกันตัวคือ พยายามแสดงออกตรงข้ามกับตัวตนหรือบุคลิกของเธอ ที่เป็นผู้หญิงมั่นใจ กล้าตัดสินใจ กลับกลายเป็นผู้หญิงที่ไม่กล้าคิดไม่กล้าตัดสินใจ เพราะเธอรู้ว่าผู้ชายต้องการเป็นผู้นำ เธอจึงพยายามทำเช่นนั้น ดังจะเห็นได้จากที่นางคิดว่า

ดังตัวอย่าง

เป็นเรื่องหนักหนาสาหัสสำหรับนางอาลัยอยู่มากทีเดียว หลายครั้งที่เธอต้องกดข่มอารมณ์อย่างหนักหน่วงและไม่ยอมตามใจตนเองด้วยการโผล่ความต้องการอันเคยชินแต่เก่าก่อนออกไป

(อำนาจ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 58)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่านางอาลัยแก้ปัญหาด้วยการใช้กลไกการป้องกันตัวคือการแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก แต่ตัวละครของเดือนวาดมีความซับซ้อนกว่านั้น คือการแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึกของนางอาลัยก็เพื่อยังคงรักษาอำนาจของเธอไว้

ดังตัวอย่าง

“พ่อของลูกเขาให้สิ่งนั้นกับแม่แล้วละจ๊ะ เขาทำให้แม่แล้วจริง ๆ” นางอาลัย ผุดลุกผุดนั่งอยู่ที่ข้างเตียงลูกสาว “เปล่านะ แม่ไม่ได้ขอ แม่ไม่ได้พูดอะไรเลยสักคำจริง ๆ นะ พ่อของลูกเขารู้ทุกอย่างว่าแม่ต้องการอะไร และต่อไปนี่เขาก็จะทำทุกอย่างที่แม่ต้องการ ทุกอย่างเลยละจ๊ะ โดยที่แม่ไม่ต้องสั่ง...อืมม้ โดยที่แม่ไม่ได้ขอร้องนะจ๊ะ แม่รู้แล้วว่าอำนาจต่อรองที่แท้จริงเป็นอย่างไร แม่พบแล้ว ได้สัมผัสรสชาติของมันแล้ว แม่อยากให้คุณยายของลูกได้เห็นเหลือเกิน แม่รู้ว่าคุณยายของลูกไม่เคยมีความสุขเลยตลอดชีวิต ความว่าเหวต่างหากที่อยู่กับคุณยาย มันกัดกินคุณยายจนกระทั่งวันสุดท้ายของชีวิต ลูกไม่ต้องกลัวนะ ลูกสาวของแม่จะเป็นสายเลือดที่น่าภาคภูมิใจที่สุด แล้วก็มีความสุขที่สุดด้วยจ๊ะ”

(อำนาจ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 58)

จากตัวอย่างข้างต้นนางอาลัยแสดงให้เห็นว่า อำนาจที่แท้จริงไม่ใช่การอยู่เหนือสามีด้วยการออกคำสั่ง แต่ต้องใช้วิธีอื่นให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ

นางอาลัยเป็นตัวละครที่เคยมีอำนาจเหนือสามีมาตลอดด้วยวิธีการข่มสามีไว้ได้อำนาจด้วยเหตุผลที่ครอบครัวสั่งสอนเธอมาแต่เด็ก แต่เมื่ออำนาจนั้นหมดไป สามีเริ่มหมกหมักในตัวเธอกลับไปหาแฟนเก่า นางอาลัยก็รู้สึกหมดหวัง ท้อแท้ เริ่มคิดว่าครอบครัวของเธออาจเข้าใจผิด การที่เธอจะมีอำนาจเหนือเขาได้จริง ๆ คือการแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึกของตนเอง ให้สามีคิดว่าอยู่เหนือเธอ เมื่อสามีคิดอย่างนั้นก็จะตามใจเธอทุกอย่าง นั่นคืออำนาจที่แท้จริงในแบบที่เธอต้องการ

โชติ ตัวละครชาย จากเรื่อง ผู้จัดการมรดก

การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก คือ โชติได้มรดกจากครอบครัวเป็นไร่แห่งหนึ่ง เขาจึงพยายามมาเป็นชาวไร่ เมื่อมาทำไร่อยู่ที่นี้ในช่วงแรก โชติได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี เพราะเขาเป็นชาวไร่มือใหม่ แม้ว่าทัศนคติที่มีต่อชาวไร่ของเขาไม่สู้ดีนัก แต่พออยู่กับเพื่อนบ้านเขาก็กลับใช้กลไกการป้องกันตัวโดยการแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึกเพื่อให้เพื่อนบ้านยังช่วยเหลือเขาอยู่

ตั้งตัวอย่าง

ผมนับถือคุณ นับถือชาวไร่ทุกคน ปีนี้ใคร ๆ ต่างก็ขาดทุนย่อยยับ แต่ทุกคนก็สู้จน
วินาทีสุดท้าย ผมรู้ว่าทุกคนต้องเหนื่อยสาหัสขนาดไหนโดยไม่ได้อะไรกลับคืนเลย
เป็นอย่างไรที่เราเคยคุยกันไงละครับ เราต้องนับถือว่าคุณเหนื่อยยากนี้เป็นเกียรติอย่าง
หนึ่งของเรา ถึงไม่ได้ค่าตอบแทน อย่างน้อยเราก็มีเกียรติของความเป็นชาวไร่เต็มตัว
ถึงต้องประคับประคองต้องช่วยเหลือกันและกัน

(ผู้จัดการมรดก ใน สัมภาษณ์ภาพ, 2549, หน้า 198)

ตัวละครโชติสะท้อนให้เห็นความลำบากของชาวไร่ สะท้อนภาพสังคมที่ชาวไร่มีความ
ลำบากแต่รายได้กลับน้อยสวนทางกับความเหนื่อยยากที่ชาวไร่ต้องได้รับ

จอมพลเผด็จ ตัวละครชาย จากเรื่อง เหนือจอมคนยังมีจอมพล
การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก คือ จอมพลเผด็จจิตใจที่อีกฝ่ายที่ขัดแย้งกันทาง
การเมืองในสมัยก่อนได้เสียชีวิตลง แต่พอสัมภาษณ์กับสื่อเขากลับแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก
เพื่อป้องกันตนเองให้ภาพลักษณ์ของเขายังดีอยู่ตลอดเวลา

ตั้งตัวอย่าง

ปูนี่แล้ว ทุกอย่างเลื่อนไปหมด อย่าวว่าแต่คนเคยมีปัญหากันเลย มิตรสหายที่รู้จัก
นับถือกันมาเดี๋ยวนี้ยังจำไม่ค่อยได้หลงลืมเสียก็หลายคน จะบอกให้นะ ผมโอโหสิให้แล้ว
ตั้งแต่เขายัง ไม่ตาย ผมไม่ติดค้างกับใครตั้งนานแล้ว

“ไอ้ที่ขัดแย้งกันมากก็เป็นประเด็นการเมืองทั้งนั้น ขอนี้พวกคุณน่าจะรู้ดีกว่า
ผม ไม่มีมิตรแท้และศัตรูถาวรในเกมการเมือง คำนี้เขยแต่ยังใช้ได้ อะไร ๆ ที่เกิดขึ้น
เพราะเกมการเมือง พอสถานการณ์ผ่านไปเรื่องก็จบ... พวกคุณจะคาดคั้นเอาสิ่งใดจาก
คนแก่อย่างผม ทุกวันนี้ผมยังไม่หลงลืมจนพูดจาไม่รู้เรื่องก็นับว่าบุญโขแล้ว เอาเถอะ
ผมเศร้าใจก็แล้วกันที่มีคนตายเพิ่มอีกหนึ่งคน”

(เหนือจอมคนยังมีจอมพล ใน สัมภาษณ์ภาพ, 2549, หน้า 268)

ตัวละครจอมพลใช้กลไกการป้องกันตนโดยบอกว่าตนเองปล่อยวางแล้ว เขาโอโหสิกรรม
ให้อีกฝั่งนานแล้ว แต่แท้จริงแล้วในจิตใจของเขายังเคียดแค้นรอวันที่อีกฝ่ายพ่ายแพ้ลงอย่างเช่นวันนี้

ขำนิ ตัวละครชาย จากเรื่อง ณ เทศกาล

การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก ขำนิเป็นครูอยู่ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษา เขามักคอยช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ภารโรงที่วิทยาลัยชื่นชอบเขา พอถึงวันปีใหม่ภารโรงสามคนก็มากินเหล้าที่บ้านเขากับเพื่อนครูอีกท่านหนึ่ง ตัวละครขำนิไม่ชอบตั้งแต่ที่ทุกคนมากินเหล้าที่บ้านเขา เพราะชีวิตเขาชอบใช้ชีวิตลำพัง

ดังตัวอย่าง

ขำนิกลับเข้ามาตอนลมโชยออกไปซื้อเหล้าขวดใหม่ การกลับเข้ามาครั้งนี้เขารู้สึกเหมือนกับเหยียบเข้าไปในบ้านคนอื่น แต่ว่าสถานการณ์แบบนี้ก็เปรียบเหมือนกระแสน้ำไม่สามารถจัดการให้ได้ตั้งใจ ต้องปล่อยไปตามสภาวะของน้ำ การร่วมวงเหล้าเฮฮาประสาคนเมานี่ขำนิไม่ถนัดเลยแม้แต่น้อย ไม่ว่าจะสิ่งใดเรื่องใดก็ตาม เขาชินเสียแล้วกับการกระทำโดยลำพังคนเดียว แม้กระทั่งการดื่มเหล้า ฉะนั้นแม้ว่าอายุตั้งสี่สิบแปดแล้วแต่ก็ถือว่ายังขาดประสบการณ์ในวงเหล้าอยู่อีกมาก อาศัยลักษณะเฉพาะตัวที่เขาเป็นคนใจเย็นพร้อมเผชิญหน้ากับสถานการณ์ปัจจุบันเสมอ หากเลือกได้ละก็เขาข่มงวดกับการเลือกของตัวเอง แต่ถ้าไม่ได้ก็หาเป็นไรไม่

(ณ เทศกาล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 66)

แต่สิ่งที่ขำนิเลือกจะกระทำคือปล่อยให้สถานการณ์เป็นไป โดยไม่เอ่ยปากถึงสิ่งที่เขาไม่ชอบเมื่อเป็นเช่นนั้นเวลาผ่านไปในวงเหล้าทำให้เขาอึดอัดมากยิ่งขึ้น แต่เขาก็ใช้กลไกการป้องกันตัวแบบแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก

ดังตัวอย่าง

กาลดำเนินไปถึงสองนาฬิกา ขำนิคอตงมาแต่เพียงคืนกว่าแล้ว วาระเช่นนี้ถือเป็น การทดสอบสมรรถนะทางจิตของเขาโดยแท้ ต้องทนนั่งฟังเรื่องราวประดามีโดยมิได้มีความสุขเลย เขาพยายามอดกลั้น กดข่มอารมณ์อันไม่น่าพึงใจนั้นไว้ด้วยเวลามิใช่น้อย และแทบไม่ได้ร่วมพูดคุยอะไรเลย

(ณ เทศกาล ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 67)

สรุปการแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก มีจำนวน 4 ตัวละคร ได้แก่ นางอาลัย (อำนาง) โชติ (ผู้จัดการมรดก) จอมพลเผด็จ (เหนือจอมคนยังมีจอมพล) และขำนิ (ณ เทศกาล)

4. การเก็บกด (Repression) เป็นการลืมเรื่องราวที่เจ็บปวดร้ายใจด้วยการเก็บกดความรู้สึกนั้นไว้ในจิตไร้สำนึก (Unconscious) หรือพยายามไม่ให้ความรู้สึกวิตกกังวลถึงเรื่องราวที่ทำให้เจ็บปวด หรือโดยการพยายามที่จะลืมให้หมดสิ้นไปถึงเรื่องราวที่เต็มไปด้วยความผิดหวัง น่าละอายใจ หรือเรื่องราวที่ทำให้รู้สึกเสียความภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อจะได้หลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางจิตใจ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 46) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การเก็บกด มีจำนวน 3 ตัวละคร ดังนี้

ฉันท ตัวละครหญิง จากเรื่อง ในกำแพง

การเก็บกด คือ ตัวละคร “ฉันท” ไม่เคยบอกความต้องการของตัวเองกับสามี ต้องอยู่เป็นเงาของสามี เป็นนายหญิงที่มีภาพลักษณ์ดีให้สมกับเป็นภรรยาของนักการเมือง วันหนึ่งสามีของเธอประสบอุบัติเหตุเธอคิดว่าสามีของเธออาจจะไม่รอด ทำให้เธอรู้สึกว่าเธออาจจะได้กลับมาเป็นตัวของเธอเอง ได้ทำสิ่งหนึ่งห้องแบบที่เธอชอบ แทนที่จะเป็นสิ่งที่สามีเธอชอบ

ดังตัวอย่าง

ฉันทระลึกถึงบางสิ่งในตัวเองด้วยความแปลกใจ เพียงแวบแรกที่ฉันทได้เห็นสามีขณะเขานอนอยู่บนรถเข็นก่อนเข้ารับการรักษา นับแต่นั้นที่นั่นฉันทบังเกิดความแน่ใจว่าเขาต้องตายในไม่ช้า มีภรรยาคนไหนบ้างที่คิดว่าสามีจะต้องตายทั้งที่ในขณะนั้นเขายังไม่ตาย มีภรรยาคนไหนบ้างที่ใช้เวลาในขณะนั้นเพื่อคิดเรื่องสี่ทามนั่งห้องแทนที่จะสวดมนต์ภาวนาให้สามีรอดชีวิต

(ในกำแพง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 67)

จากตัวอย่างข้างต้น เธอรู้ว่าควรเป็นห่วงสามีมากกว่าสี่ทามนั่งห้อง แต่เพราะปัญหาที่เรื้อรังมานาน สามีตัดสติใจแทนเธอทุกอย่าง เธอไม่เคยได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ ทำให้เธอเก็บกด เมื่อเห็นสภาพของสามีและกลับมาอยู่คนเดียวในห้อง เธอจึงแสดงออกถึงความเก็บกดในใจ

ดังตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ฉันทผูกพันนั่งตัวสั่นเทา สะท้านเข้าไปถึงหัวใจ คิ้วผ้าห่มมาม้วนเป็นก้อนแล้วเหวี่ยงไปที่โต๊ะเครื่องแป้ง ลิปสติกและเครื่องแต่งหน้าล้มระเนระนาด ขวดน้ำหอมกลิ้งตกลงบนพื้นแตกกระจาย กลิ่นคลุ้งไปทั่วห้อง ฉันทเริ่มร้องไห้ เมื่อเหลียวมองไปรอบ ๆ ห้อง ความโกรธก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ....

เขาไม่เคยใส่ใจว่าฉันทต้องการอะไร เขาไม่เคยสนใจว่าฉันทก็มีสิ่งที่ฉันทชอบเหมือนกัน ฉันทแต่งงานกับเขาเพราะต้องการมีชีวิตคู่ ไม่ใช่เพื่อเป็นเงาของเขาอย่างนี้ ลองมองดูสิ

มีตัวตนของเขาอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างในห้องนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างเลยเชียวนะ

(ในกำแพง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 62-63)

เมื่อได้อยู่คนเดียว เธอทำลายข้าวของในห้องเพราะความเก๋กตว่าของที่อยู่ในห้องมีแต่ความชอบของสามีทั้งนั้น สามีไม่เคยใส่ใจ ไม่เคยรู้ว่าเธอชอบอะไร คิดอะไร ไม่เคยเคารพในการตัดสินใจของเธอเลยแม้แต่น้อย ทำให้เธอต้องแสดงความก้าวร้าวออกมาจากความเก๋กตที่มีอยู่ในใจ

แม้ว่าตัวละครจะเก๋กตความรู้สึกไว้ภายในตลอดเวลาที่มีปัญหา แต่สุดท้ายผู้แต่งยังแสดงให้เห็นถึงทางออกแม้เพียงน้อยนิดของตัวละครที่มีทัศนคติต่อตนเอง

ดังตัวอย่าง

ฉันล่องรู้้อยู่ตลอดเวลาว่าวิถีชีวิตเป็นอย่างไร ทำไมฉันจะไม่รู้ว่าเรื่องราวอันสกปรก โสมมเป็นอย่างไร และฉันก็อยู่กับเรื่องราวเหล่านั้นมาได้ ยอมรับมันเข้ามาในชีวิตอย่างเต็มใจ แต่เรื่องสีเทาผนังห้องนั้นเล่า ฉันคิดอยู่เสมอว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ทว่าเรื่องเล็กน้อยนี้กลับไม่เคยถูกลืมเลือนอย่างแท้จริงเลย มันฝังตัวอย่างเจ็บช้ำ รอเวลาที่จะผุดขึ้นมาอย่างแจ่มชัด แน่ละ มันคือสิ่งจริงในตัวฉัน มันคือตัวตนของฉัน และเวลานี้ฉันต้องการตัวตนของฉันอย่างที่สุด ไม่อาจกลับไปอยู่ในวิถีชีวิตเช่นเดิมอีกต่อไปแล้ว

(ในกำแพง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 67-68)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหญิงสาวเริ่มคิดได้ว่า ตนเองต้องการอะไร และอยากกลับไปเป็นตัวของตัวเอง ต้องการบอกให้สามีเข้าใจในสิ่งที่เธอเป็น

ตัวละคร ฉัน ในเรื่องสั้น ในกำแพง แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องเก๋กตเอาไว้เหตุผลเพราะภาพลักษณ์ของสามี จนวันหนึ่งเมื่อเธอทนไม่ไหวจึงกลับมาถามใจตัวเองอีกครั้งว่าเธอต้องการเป็นใครกันแน่ ผู้แต่งยังเหลือพื้นที่ให้ตัวละครได้คิดได้กลับมามองตนเองใหม่อีกครั้ง การตั้งคำถามของตัวละคร “ฉัน” ซึ่งเป็นผู้หญิงในเรื่องนอกจากการหลุดจากการเก๋กตในใจมานานยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นสตรีนิยมในตัวตนของเธออีกด้วย

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง เรื่องปวดใจ

การเก๋กต คือ ตัวละครผมกำลังกลับจากไปเที่ยวทะเล ตอนอยู่ที่เกาะเขาสนิทสนมกับสุนัขตัวหนึ่งมาก เมื่อจากมาก็ลืมนสุนัขตัวนั้น เหมือนที่เขาเคยลืมนเรื่องราวอดีตบางเรื่องที่ทำให้เขาเจ็บปวด

จากบุคลิกของตัวละคร ทศนคติการใช้ชีวิตของเขา เป็นการใช้กลไกการป้องกันตัวเองแบบเก็บกด ด้วยการลืมความเจ็บปวดไว้ในจิตใจสำนึก

ดังตัวอย่าง

ตีว่าผมมีนิสัยบางอย่างช่วยคลี่คลายเรื่องปวดใจประเภทนี้ เวลาเผชิญหน้ากับใครสักคน ผมชอบนึกสงสัยว่า คนตรงหน้าซึ่งมองผมอยู่นั้นกำลังคิดอะไรและได้เห็นอะไรบ้าง ฉะนั้น เมื่อผมมองจอห์นนี่ และเห็นว่าจอห์นนี่กำลังมองผมอยู่ ที่ผมเห็นอย่างแท้จริงจึงไม่ใช่จอห์นนี่ แต่เป็นตัวผมเองซึ่งยืนกอดเสาข้างเรือและลอยห่างออกไปทุกที จอห์นนี่ก็มั่วหัวหันหลังกลับ ความคิดคำนึงที่มีต่อผมดับวูบ พลอยให้ความคิดคำนึงของผมต้องยุติลงด้วย

(เรื่องปวดใจ ใน ทุกข์หฤหรรษ์ , 2550, หน้า 126)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ตัวละครกำลังออกจากเกาะ ตอนสนทนากับสุนัขตัวหนึ่งชื่อจอห์นนี่ เมื่อเวลาต้องจากกับสุนัขตัวนี้ เขาจึงเลือกใช้กลไกการป้องกันตัวไม่ให้ตนเองเสียใจ หรือเจ็บปวดกับความผูกพันระหว่างเขากับสุนัข

โชติ ตัวละครชาย จากเรื่อง ดอกฝิ่น

การเก็บกด คือ โชติร่วมก่อตั้งบริษัทมากับเพื่อนของเขา พอเพื่อนของเขาเสียชีวิตไป โชติก็ให้ สายธารลูกชายของเพื่อนเข้ามาบริหารต่อ แต่ทั้งสองคนมีความเห็นต่างทางการเมือง ทำให้ต่างฝ่ายต่างอึดอัดที่จะทำงานด้วยกันอีก โชติตั้งใจลาออกจากบริษัท แต่สายธารรั้งเขาไว้ให้อยู่ต่อ บอกให้เขาคิดถึงการต่อสู้กันมากับพ่อของเขา ทำให้โชติรู้สึกกดดัน อึดอัด ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตนเองแบบเก็บกด เขารู้ว่าต่อไปเขาอาจจะเกลียดกันก็ได้ตราบดีที่เขาจะต้องทำงานอยู่ที่นี้

ดังตัวอย่าง

ลิปส มันเป็นไปเองตามครรลองของมัน โชติบอกตนเองเช่นนั้นตอนที่เขายังมีความรักอยู่ในใจ ปัญหาทุกอย่างยังแก้ไขได้ แต่เมื่อหมดใจที่จะรักเสียแล้ว หนทางก็แคบลงจนกระทั่งตีบตัน แสงสว่างดับมิด ประตูทุกบานปิดตาย เขาหมดใจเสียแล้วต่อสถานที่แห่งนี้ และแน่ใจว่าการที่เขายังทำงานอยู่ที่นี่ต่อไปอีกหนึ่งวัน สองวัน สามวัน หรืออีกกี่วันก็ตาม สิ่งดีงามจะไม่เกิดขึ้นอีกแล้ว ตรงกันข้าม ความเกลียดจะฝังรากลงแทนที่เติบโตแผ่ขยาย

(ดอกฝิ่น ใน ฝิ่นแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 96-97)

สรุปการเก็บกต มีจำนวน 3 ตัวละคร ได้แก่ ฉันทน์ (ในกำแพง) ผม (เรื่องปวดใจ) และโชติ (ดอกฝืน)

5. การเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นการสร้างจินตนาการหรือมโนภาพขึ้นในจิตใจเพื่อสนองความต้องการความปรารถนาที่ตนเองมีอยู่หรือต้องการให้เกิดขึ้น โดยไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (Reality) เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดต่อปัญหาหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 46) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การเพ้อฝัน มีจำนวน 3 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง บ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์

การเพ้อฝัน คือ ตัวละครผม ชายผู้หนึ่งหลงใหลในตัว ก. สุรางคนางค์ เขาเป็นคนดูแลบ้านพักตากอากาศให้เธอ คอยเวลาที่เธอจะมาเยี่ยม แต่วันหนึ่งก็เธอก็ไม่กลับมาอีกเลย เมื่อไม่สมหวังในความรัก ทำให้เขามีกลไกการป้องกันตัวคือ การเพ้อฝัน เขาคอยแต่คิดถึงเธอ แม้ว่าเขาจะแก่ตัวลงแล้วเธอก็จากโลกนี้ไปแล้ว

ดังตัวอย่าง

ผมหมดหน้าที่ บ้านพักร้อนไม่ใช่บ้านพักร้อนอีกต่อไป เป็นเพียงคนแก่อ้างว้าง กับบ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์ เราต่างทรุดโทรมและโรยรา ยังเดิบกล้าก็แต่หัวใจซึ่งระลึกถึงลมร้อนของคืนวันเก่าก่อนอยู่ไม่เว้นวาย

“คุณ ก.ขอรับ ปีนี้ผมลุกไม่ไหว ได้แต่นั่งดูบ้านของคุณทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ ระเบียบงหน้าบ้านกับสะพานเชื่อมไปเรือนหลังเล็กทลายลงแล้ว ถึงเก็บน้ำบนหอก็เป็นสนิม ไม่มีหลังคามานานแล้วนี่ขอรับ หย้าก็รกรกลามเข้าไปถึงใต้ถุน มะพร้าวก็แห้งคาต้นไต้ยืนเสียงหล่นทุกวัน ยังเหมือนเดิมอยู่อย่างเดียว ลั่นทมนั่นไงขอรับ เตี้ยวันนี้ต้นใหญ่และดอกก็มากขึ้น ถึงหน้าลมว่าวกลิ้งหอมคงลอยไกลไปถึงขอบฟ้าโน่นกระมัง...”

(บ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 272-273)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วิชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว...

การเพ้อฝัน คือ วิชาญกับเพื่อน ๆ มาเที่ยวกัน พอเมาและด้วยแรงยุของเพื่อน ๆ ทำให้เขาได้ใกล้ชิดกับแเอ แต่สุดท้ายวิชาญก็ต้องปฏิเสธแเอเพราะเขารักผู้หญิงคนหนึ่งมาตลอดจนไม่สามารถรักเธอได้ แต่ผู้หญิงที่เขารักกลับไม่เคยรักเขา กลไกการป้องกันตนเองของเขาจึงได้แต่เพ้อฝันถึงเธอ

ดังตัวอย่าง

สองคืนที่พักค้างในหุบเขานี้ไม่มีใครรู้ว่าเขาปริ่มสุขเพียงไหน ฝันหวานพาใจเขาเตลิดเพริดไปโดยไร้อาณาเขต เพียงแค่นี้เท่านั้นที่เขาต้องการ แค่นี้ฝันถึงเธอ... ฝันถึงในสถานที่ที่เขาชื่นชอบเป็นพิเศษ ว่าที่จริงเขามีสถานที่ถูกใจหลายแห่งที่กลับไปเยือนบ่อย ๆ บางครั้งไปกับเพื่อนฝูง แต่ส่วนใหญ่ไปคนเดียว ใครต่อใครคิดว่าเขามีนิสัยโดดเดี่ยวชอบท่องเที่ยวตามลำพัง เปล่าเลย ไม่ใช่ความรู้สึกโดดเดี่ยวอะไรทั้งนั้น เป็นแต่ยามอยู่คนเดียวในสถานที่อันชวนถวิล เขาจะคิดถึงเธออย่างจับจิตจับใจ คิดถึงอย่างยาวนานต่อเนื่องตามแต่ใจปรารถนา คิดถึงจนเสมือนว่าเธอมาอยู่ที่นี่กับเขาจริง ๆ เขาปริ่มสุขและชื่นเสียแล้วที่จะเก็บเกี่ยวความสุขตามแบบฉบับของเขา

(เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 18-19)

วิชาญ ตัวละครชาย จากเรื่อง เขาแบ่งบานชั่วกาลนานแล้ว

การเพื่อฝัน คือ วิชาญหลงรักเจ๊ียบมานาน จนวันหนึ่งเพื่อน ๆ ต่างมีครอบครัว เหลือแต่เขาคนเดียวที่ยังคงมั่นคงอยู่กับเธอ เมื่อไม่เคยได้รับความรักตอบจากเจ๊ียบ กลไกการป้องกันตนเองของเขาจึงได้แต่เพื่อฝันถึงเธอ

ดังตัวอย่าง

เพียงไม่นานที่ผมแสดงตัวว่าชอบเจ๊ียบ เธอได้เอ่ยกับผมคล้ายที่พูดกับปองว่าผมไม่ควรเสียเวลากับเธอ เพราะเธอตั้งใจแล้วว่าจะไม่แต่งงาน เธอขอให้ผมรู้สึกกับเธออย่างเพื่อน ทว่าถ้อยคำซึ่งเคยทำให้ปองผิดหวังนี้ไม่ได้ทำให้ผมสิ้นหวังหรือใจสลายแต่อย่างใด ตอนนั้นผมไม่เชื่อเรื่องที่ว่าจะไม่แต่งงาน คิดเพียงว่าตราบดีที่เธอยังโสดและไม่ได้ชอบใครอื่น ผมก็ยังมีหวังว่าจะทำให้เธอใจอ่อนได้ในวันข้างหน้า... ในเมื่อเธอไม่มีใครในโลกนี้ก็ยังมีผมเพียงคนเดียวที่รักเธอ

ลิขสิทธิ์ของ... (เขาแบ่งบานชั่วกาลนานแล้ว ใน ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 240)

สรุปการเพื่อฝัน มีจำนวน 3 ตัวละคร ได้แก่ ผม (บ้านอ้างว้างของ ก.สุรางคนางค์) วิชาญ (เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว...) และวิชาญ (เขาแบ่งบานชั่วกาลนานแล้ว)

6. การปฏิเสธ (Denial) เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความผิดหวังที่ก่อให้เกิดความปวดร้าวทางจิตใจ บางคนจะเกิดการต่อต้านความเจ็บปวดร้าวรำนั้นโดยการ “ปิดตาตนเอง” เพื่อ

ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกที่น่ากลัวในความรู้สึกของคนผู้นั้น โดยการไม่ยอมรับว่าสิ่งเหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริง หรือปฏิเสธความจริงบางอย่างที่กระตุ้นให้เกิดความวิตกกังวล หรือความโศกเศร้าเสียใจและประพฤติ เสมือนกับว่าตนไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 47) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การปฏิเสธ มีจำนวน 3 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ทุกข์ทฤหรรษ์

การปฏิเสธ คือ ตัวละครผมเขียนบทกวีเพื่อหญิงสาวคนหนึ่ง แต่เมื่อเธอรับรักเขาแล้ว เขากลับพบว่าสิ่งที่เขารักคือกวีไม่ใช่หญิงสาวอีก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ตัวละครมีกลไกการป้องกันด้วยวิธีการปฏิเสธ

ดังตัวอย่าง

ผมจะทำอย่างไร หากเผชิญหน้ากันควรบอกเล่าทุกสิ่งให้เธอรู้อย่างไร บอกเล่าว่าผมรัก บทกวีมากกว่ารักเธอ ว่าผมไม่ต้องการพบหน้าเธอจนกว่าจะเขียนบทกวีซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเธอได้สำเร็จ โอ ให้ผมตายเสียดีกว่า ทำอย่างไรดี ผมจะทำอย่างไรดี ไม่ ผมจะไม่ออกไป ผมไม่กล้าเผชิญหน้า แต่เสียงเรียกยังคงดังอยู่อย่างนั้น และเปลี่ยนจากการใช้ข้อนิ้วเคาะเป็นใช้ฝ่ามือตบประตูอย่างแรง ผมยืนตัวแข็งที่อยู่อหลังประตู

(ทุกข์ทฤหรรษ์ ใน ทุกข์ทฤหรรษ์ , 2550, หน้า 116)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครไม่กล้าแม้จะเผชิญหน้ากับความเป็นจริง บอกเธอไปตรง ๆ ว่าเขาไม่ได้รักเธอแล้ว เค้ากลับหนีหน้าไปจากเธอ ทำให้เธอสับสนว่าเขาเป็นอะไร

ฮาเวล ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณครูคนแรก ของ ดร.ฮาเวล

การปฏิเสธ คือ เมื่อตัวละครต้องการเอาชนะ เขาจึงพยายามคิดแผนการณ์จะมีอะไรกับผู้หญิงให้ได้ ตอนนั้นผู้หญิงที่เขาเล็งไว้มีอยู่สองคนคือเพื่อนคนหนึ่งและอาจารย์อีกคนหนึ่ง แต่สุดท้ายคนที่เขาได้มีอะไรด้วยจริง ๆ กลับกลายเป็นป่าโรส ป่าข้างบ้านตอนที่ทั้งเขาและป่าโรสเมาด้วยกันทั้งคู่ ทำให้ตัวละครใช้กลไกการป้องกันตนเองด้วยการลืมเรื่องราวไม่น่าจดจำนี้ไปเสีย

ดังตัวอย่าง

เรารู้ว่า ดร.ฮาเวลฉลาดและมีไหวพริบปฏิภาณในการใช้โวหารเป็นยอด แต่เฉพาะกับเรื่องนี้ เมื่อเขาขมวดคิ้วนิ่งด้วยอาการตรึงตรองอย่างจริงจัง สุดท้ายสายตาตอบว่า เขานึกไม่ออกจริงๆ ว่าครั้งแรกนั้นเขามอบให้แก่ใคร หรือใครมอบให้แก่เขา ฮาเวลจำ

บุคคลทั้งสองได้แม่นยำ แต่กลับจำไม่ได้ว่าใครคือคนแรกและครั้งแรก การปฏิเสธนี้ไม่น่าเชื่อถือ คล้ายเป็นเพียงการบอกปิดของผู้น่าประสอจะรื้อฟื้นเรื่องเก่า ๆ ซึ่งไม่น่าจดจำ เพียงคล้ายเท่านั้น เพราะอันที่จริง ดร.ฮาเวลไม่ได้ใช้โวหาร ไม่มีเจตนาหลบเลี่ยงความสับสนคลุมเครือในเรื่องนี้กลับเร้าใจให้ระลึกถึงความหลังด้วยความสงสัย

(คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล ใน ทุกข์ทศวรรษ , 2550, หน้า 165-166)

อุษา ตัวละครหญิง จากเรื่อง เห็ดในซากไม้

การปฏิเสธ คือ อุษากับทำนองเป็นคู่สามีภรรยาที่แต่งงานกันมานาน วันหนึ่งนายเชลยเพื่อนทั้งคู่แวะมาเยี่ยมเยียน ทำให้ทั้งคู่ได้รู้ว่าปัญหาของทั้งคู่คือความรักที่จืดจางลงไป เมื่อตัวละครอุษาฟังที่เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์เธอกับสามี ทำให้เธอกับสามีรู้สึกสั่นคลอน เธอจึงได้ตอบเพื่อนไปว่า “เธอพูดนะผิดทั้งหมด คาคเตาไปเองทั้งนั้น” คุณอุษาเสียงสั้น “เธอพูดขึ้นมาเพื่ออะไรกัน ได้ประโยชน์อะไรหรือ” สิ่งที่คุณอุษาทำคือการปฏิเสธความจริง เป็นกลไกการป้องกันตัวเองของเธอ เพื่อหนีความจากความจริงที่ว่าเธอกับสามีไม่ได้รักกันแล้ว

สรุปการปฏิเสธ มีจำนวน 3 ตัวละคร ได้แก่ ผม (ทุกข์ทศวรรษ) ฮาเวล (คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล) และอุษา (เห็ดในซากไม้)

7. การทดแทน (Substitution) เป็นการหาทางทดแทนความรู้สึกที่ไม่สมหวังด้วยการดิ้นรนให้บรรลุเป้าหมาย หรือเอาชนะอุปสรรคนั้นโดยการหาสิ่งใหม่ที่ใกล้เคียงกับความต้องการเดิมมาทดแทน (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 47) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การทดแทน มีจำนวน 2 ตัวละคร ดังนี้

บุญส่ง ตัวละครชาย จากเรื่อง หนังสือเล่มสอง

การทดแทน คือ บุญส่งรู้สึกสิ้นหวัง ท้อแท้ ล้มเหลวในชีวิต เนื่องจากเขาฝันจะเล่นการเมือง โดบใช้อำนาจและเส้นสายของเจ้าพ่อ สุดท้ายเมื่อเจ้าพ่อเสียชีวิต ทำให้เขาตกอับ รู้สึกท้อแท้ล้มเหลวไปหมดทุกเรื่อง จึงพยายามดิ้นรนหาสิ่งทดแทนความรู้สึกสิ้นหวังของตน คือ การพยายามตามหาความฝันในวัยเด็ก เพื่อเติมเต็มความฝันของเขาที่ขาดหายไป โดยตามหาหนังสือเล่มที่สอง เพราะในวัยเด็กเขาสามารถซื้อหนังสือได้แค่หนังสือเล่มที่หนึ่งเล่มเดียว แล้วสัญญากับแผงหนังสือว่าเขาจะกลับมาซื้อเล่มที่สองแน่นอน แต่สุดท้ายด้วยภาวะทางการเงินของครอบครัว เขาไม่สามารถกลับมาซื้อหนังสือเล่มที่หนึ่งได้อีก ทำให้วันนี้เมื่อเค้าท้อแท้ หมดหวัง เขาจึงพยายามตามหาหนังสือเล่มนี้อีกครั้ง

ดังตัวอย่าง

บุญส่งคอตก เขายังนั่งไม่ยอมขยับเขยื้อน “ผมรู้ว่าคุณไม่เชื่อ คุณคิดว่าผมบ้า ไม่ใช่ไรหรอก ผมคิดไว้แล้วว่าต้องเป็นอย่างนี้ ในชีวิตผมไม่เคยทำอะไรสำเร็จเลย สงสารตัวเองเหลือเกิน ช่างน่าสงสารตัวผมทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ก่อนจะมาที่นี่ ผมคิดว่าถึงแม้ปัจจุบันจะล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง แต่มีบางสิ่งบางอย่างที่ผมทำได้

ผมจะสานต่อความฝันที่ค้างคาของเด็กชายคนหนึ่งให้สำเร็จลุล่วง เด็กคนนั้นคือผมเอง ผมกำลังพยายามซ่อมแซมชีวิตตัวเองเพื่อที่ผมจะมีชีวิตอยู่ต่อไปได้”

(หนังสือเล่มสอง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 93)

จากตัวอย่างข้างต้น หนังสือเล่มที่สองเปรียบเทียบความหวังสุดท้ายของบุญส่ง ที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีกลไกการป้องกันตนเองเมื่อรู้สึกท้อแท้ หหมดหวัง โดยหาสิ่งอื่นมาทดแทน เพื่อให้ดำเนินชีวิตต่อไปด้วยความหวัง แม้จะเป็นความหวังเพียงน้อยนิดก็ตาม มนุษย์ในสังคมก็เช่นเดียวกัน ความหวัง ความฝัน เปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงที่ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมที่โหดร้ายนี้

มาลา ตัวละครหญิง จากเรื่อง เด็กไม้

การทดแทน คือ เมื่อตัวละครรู้สึกไม่สมหวังจึงหาบางสิ่งมาทดแทน ดังเช่นตัวละคร มาลา เมื่อไม่สามารถมีลูกได้ เธอจึงหันไปแกะสลักเด็กไม้ เพื่อให้เป็นตัวแทนความรู้สึกที่เธออยากมีลูก ดังตัวอย่าง

หลายเดือนมานี้ มาลาแกะท่อนไม้หมดไปเกือบสิบท่อนแล้ว เด็กที่สร้างจากท่อนไม้ ในลักษณะต่าง ๆ วางเรียงอยู่บนโต๊ะ บางตัวยิ้มทั้งที่ปากเบี้ยว บางตัวหัวเอนไปข้างหลัง มือไม่ได้ส่วนกับแขน และทำให้อายุเกินไป มาลาชื่นชมกับผลงานเหล่านี้มาก ใช้เวลาส่วนใหญ่ของวันอยู่บนเก้าอี้ทรงกลมตัวนั้น ศีรษะก้มต่ำและหลังค่อม แต่ดูเธอไม่มีอาการเมื่อยขบแต่อย่างใด เธอใช้เวลาสะสางงานอื่น ๆ ในบ้านอย่างร้อนรน บางครั้งหยุดนั่งค้างคาและดวงตาเลื่อนลอย พอรู้สึกตัวก็รีบทำงานต่ออย่างรวดเร็ว เพื่อจะกลับไปสร้างเด็กจากท่อนไม้ของเธอต่อ

(เด็กไม้ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 191)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาของตัวละครคือ ต้องการมีลูก เพื่อเติมเต็มจิตใจของตนเอง และความหวาดกลัวที่จะต้องอยู่คนเดียวในอนาคต ทำให้ต้องหาสิ่งทดแทนเพื่อเป็นกลไกการป้องกันตนเองจากความผิดหวัง ตัวละครจึงเลือกแกะสลักเด็กไม้เป็นรูปร่างหน้าตาต่าง ๆ ทำให้สามัคคีคิดว่าถึงเวลาที่เขาจะต้องให้เธออยู่กับความเป็นจริง หันมาสนใจครอบครัว หันหน้ามาคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

สรุปการทดแทน มีจำนวน 2 ตัวละคร ได้แก่ บุญส่ง (หนังสือเล่มสอง) และมาลา (เด็กไม้)

8. การชดเชย การชดเชย (Compensation) เป็นการหาทางชดเชยความบกพร่องหรือปมด้อยของตนเองโดยการสร้างปมเด่นอีกด้านหนึ่งขึ้นมา (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 47) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การชดเชย มีจำนวน 2 ตัวละคร ดังนี้

รัฐจวน ตัวละครชาย จากเรื่อง ผมไม่อยากนอนกับใคร

การชดเชย คือ ตัวละครพยายามชดเชยความบกพร่องหรือปมด้อยตนเองด้วยปมเด่น รัฐจวนมีปมด้อยคือเวลานอนเขามักจะหอน ทำให้เขาสร้างปมเด่นขึ้นมาเป็นบุคคลที่ใคร ๆ ก็รัก

ดังตัวอย่าง

ผู้คนทั้งหลายในสถานที่เหล่านี้สามารถบอกเล่าถึงนายรัฐจวนผู้ของนางเขียวกันได้ ถ้วนหน้า ทั้งที่เขาไม่ใช่คนพื้นถิ่นนี้สักหน่อย เพิ่งจะโยกย้ายมาปักหลักได้สามสี่ปีเท่านั้น เด็กที่นี่พูดเป็นเสียงเดียวว่ารัฐจวนคือเพื่อนเล่นที่ดีเยี่ยมกว่าใครทั้งหมด พวกผู้ใหญ่ก็บอกว่าเขาเป็นคนพูดน้อย เอาแต่ยิ้มและฟังคนอื่น ไม่เคยก่อเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับใคร คนทั้งหมดในบ้านย่านถนนอังสอรักรเอ็นดูเขาเสมือนลูกหลาน รูปการณ์เช่นนี้ทำให้เห็นว่าหากรัฐจวนมีอันต้องประสบปัญหาเข้าสักอย่าง ใครต่อใครก็อยากจะมีมือช่วยเหลือเขากันทั้งนั้น

(ผมไม่อยากนอนกับใคร ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 85)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละครมีกลไกการป้องกันตนเองในการสร้างปมเด่นให้เป็นที่รักของทุกคน

เขา ตัวละครชาย จากเรื่อง ในความป่วยไข้

การชดเชย คือ ตัวละครชดเชยความเจ็บป่วยจนทำให้ชีวิตเขาไม่ได้ทำงานอีก ด้วยการมีความหวัง การคิดบวกอยู่เสมอ

ตั้งตัวอย่าง

ปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปไม่ได้เด็ดขาด เขาต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเสียใหม่ ไม่ว่าจะกาลข้างหน้าจะเป็นเช่นไร แต่เวลานี้เขายังมีชีวิต อย่าให้ความตายที่ยังมาไม่ถึงเข้ามาเบียดบังชีวิตที่มีอยู่ อย่ายอมให้มันเข้ามาใกล้กาย เขายังมีหวังอยู่ทุกลมหายใจไม่ใช่หรือในโลกนี้มีเหตุผลที่ไม่ซ้ำกันเป็นล้าน ๆ เหตุผล ซึ่งทำให้ชีวิตต้องเป็นไปต่าง ๆ นานา เช่นนี้แล้วจะมีอีกสักเหตุผลหนึ่งไม่ได้หรือเพื่อกำหนดให้เขามีชีวิตต่อไปกระทั่งแก่เฒ่า จนกว่าเขาต้องการตายด้วยตัวเขาเอง

(ในความป่วยไข้ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 231)

ตัวละครเขาตัวนี้ของเดือนวาด เป็นตัวละครเพียงไม่กี่ตัวที่แสดงให้เห็นถึงความหวัง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแล้วตัวละครยังสู้ต่อไปด้วยทัศนคติที่ตงามเช่นนี้

สรุปการชดเชย มีจำนวน 2 ตัวละคร ได้แก่ รัญจวน (ผมไม่อยากนอนกับใคร) และ เขา (ในความป่วยไข้)

9. การเลียนแบบ (Identification) เป็นการเลียนแบบโดยรับเอาแบบอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตน เพื่อตนเองจะได้เป็นที่ยอมรับของสังคม การเลียนแบบจะช่วยให้เกิดความอบอุ่นใจ และมีความมั่นใจมากขึ้น (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 47) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การเลียนแบบ มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

หญิงสาว ตัวละครหญิง จากเรื่อง ผู้บรรลู่

การเลียนแบบ คือ หญิงสาวยังอ่อนต่อโลก เมื่อมีปัญหาเข้ามาในชีวิต เธอยังไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจเองได้ เป็นปกติของเด็กที่กำลังโต จะมีพฤติกรรมลอกเลียนแบบบุคคลที่ตนเองเคารพนับถือ ซึ่งก็คือชายกลางคน เขาสอนหญิงสาวให้รู้จักสังคมมากขึ้น รู้จักการมองค่านิยมต่าง ๆ ในสังคม

ตั้งตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หนูจะกลับไปสู่โลกใบเก่าด้วยสายตาแบบใหม่ ด้วยความเข้าใจ แต่จะไม่ให้มันมาครอบงำชีวิตเหมือนเก่าอีกหรอกค่ะ หนูอาจจะเห็นด้วยกับค่านิยมบางอย่างของสังคม แต่ก็ด้วยการตัดสินใจของหนูเอง หนูจะยืนยันกับครอบครัวถึงสิ่งที่หนูต้องการค่ะ

(ผู้บรรลู่ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 70-71)

ตัวละครหญิงสาวแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ที่มักลอกเลียนแบบพฤติกรรมของคนที่ตนเคารพนับถือ และสะท้อนมุมมองของค่านิยมในสังคมเรื่องความกตัญญู รวมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่ค่านิยมในสังคมเชื่อถือกันมา ทำให้เราตั้งคำถามเช่นเดียวกับหญิงสาวที่เริ่มเรียนรู้โลกของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่มากยิ่งขึ้น

สรุปการเลียนแบบ มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ หญิงสาว (ผู้บรรลุน)

10. การทดเทิด (Sublimation) เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมซึ่งเป็นไปในทิศทางที่สังคมยอมรับว่าดี เพื่อเป็นทางออกสำหรับความต้องการที่อยู่ส่วนลึกของจิตใจ ทั้ง ๆ ที่ความต้องการเดิมไม่สามารถแสดงออกให้เห็นโดยเปิดเผยได้ เพราะถ้าแสดงออกแล้วสังคมจะไม่ยอมรับ จึงใช้พลังที่มีอยู่แสดงออกในทางที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคม (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 47) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การทดเทิด มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ผีนั่ง

การทดเทิด คือ ตัวละครไปเที่ยวพักผ่อนวันหยุด แล้วเจอหญิงชาวบ้านขายบริการบนเกาะ เขาอยากซื้อบริการเธอ แต่เธอบอกว่าเธอขายให้กับชาวต่างชาติเท่านั้น ทำให้เขาโกรธจนคิดดูถูกเธอว่าเธอเป็นแค่โสเภณีแต่กลับเลือกลูกค้า หลังจากนั้นเขาได้เจอเธออีก เขาเห็นว่าเธอต้องทำงานหนักเพื่อรักษาแม่ที่เป็นอัมพาต ทำให้ความรู้สึกที่มีต่อจิวเปลี่ยนไป เขาไม่ยอมมีอะไรกับเธออีก แต่เห็นอกเห็นใจเธอมากขึ้น

ใบหน้าสุดท้ายของจิวซึ่งอยู่บนราวระเบียงนั้น ไม่ใช่หญิงสาวที่เราร้อนด้วยเสน่ห์ทางเพศแต่อย่างใด เป็นเพียงหญิงสาวที่ทำงานหนักและมีชีวิตลำบากคนหนึ่ง

ผมว่า กับผู้หญิงบางคนซึ่งเราแน่ชัดแล้ว ว่าอย่างไรก็ไม่มีโอกาสได้นอนกับเธอ เช่นนั้นเราก็ควรตระหนักในรายละเอียดชีวิตของเธอให้มากเข้าไว้ จนกว่าอารมณ์พิศواسจะพ่ายแพ้แก่ความรู้สึกอื่น

(ผีนั่ง ใน ผีนั่งและเรื่องอื่น ๆ , 2557, หน้า 235)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวละครมีกลไกการป้องกันตนเองคือ การทดเทิด เป็นการกระทำที่สังคมเห็นว่าดี เพื่อทดแทนสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของเขา หลังจากเขาเคยรู้สึกอยากมีอะไรกับเธอ แต่เขาก็เปลี่ยนความรู้สึกเป็นเข้าอกเข้าใจเธอมากขึ้น

สรุปการทดเทิด มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ ผม (ผีนั่ง)

11. การลงโทษตัวเอง (Introjection) เป็นการรับเอาความคิด ความรู้สึกของบุคคลอื่นเข้ามาสู่ตนเอง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 48) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การลงโทษตัวเอง มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

คุณหมอ ตัวละครชาย จากเรื่อง คุณหมอ

การลงโทษตัวเอง คือ การที่ตัวละครโกหกชาวบ้านว่าตนเองเป็นหมอ เมื่อทราบว่าชาวบ้านรู้ว่าตนเองเป็นพยาบาลวิสัญญี ตัวละครก็เกิดความหวาดกลัว และรีบหนีไปจากที่นั่นซึ่งที่เขารักที่นี่ และไม่ยอมจากผู้คนที่นี่ไป

ดังตัวอย่าง

ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไร อยู่ ๆ แกลุกขึ้นยืนเกาพุงแบบเก้อ ๆ แล้วกลับเข้าร้านปิดประตูไม่มองมาทางผมอีกเลย เท่านั้นเอง ผมคิดว่าผมอยู่ที่นั่นต่อไปไม่ได้แล้วละ ผมจะทนอยู่ต่อไป จนกระทั่งเห็นแก็เดินหนีผมเป็นหนที่สองไม่ไหวหรอก ตกลงผมย้ายตอนเช้ามีดวันนั้นเลย

(คุณหมอ ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 111)

จากตัวอย่างข้างต้น หลังจากที่คุณหมอรอบว่ามีชาวบ้านรู้ว่าตนเองเป็นพยาบาลแล้วคุณหมอก็สังเกตุชาวบ้าน และเห็นยายคนหนึ่งเปิดร้านขายของ มักทักทายพูดคุยกับคุณหมอเป็นประจำ แต่เมื่อคุณหมอมองไปกลับเห็นว่าเหมือนยายกำลังเลี้ยงคุณหมอ ไม่อยากพูดคุยด้วย ทำให้เขาตัดสินใจภายในวันนั้นว่าเขาไม่สามารถรับกับพฤติกรรมที่ชาวบ้านจะทำกับเขาได้ เขาจึงเลือกจะลงโทษตัวเองด้วยการไปจากที่นั่นเสีย ทั้งที่เขารักและอยากอยู่ที่นั่นต่อไป

สรุปการลงโทษตัวเอง มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ คุณหมอ (คุณหมอ)

12. การถดถอย (Regression) เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะถอยหลังหนีเข้าคลอง โดยเฉพาะสถานการณ์ที่บุคคลบางคนต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่ทราบว่าจะแก้ไขอย่างไร ก็จะถดถอยกลับไปแสดงพฤติกรรมที่เคยทำมาในอดีต หรือหันไปแสดงพฤติกรรมที่ดูคล้ายกับเมื่อตอนเป็นเด็ก เพื่อที่จะได้ไม่ต้องรับผิดชอบในปัญหานั้น ๆ และบางครั้งยังเป็นการเรียกร้องความสนใจได้อีกด้วย (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 48) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การถดถอย มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

ลุง ตัวละครชาย จากเรื่อง ในแสงสว่าง

การถดถอย คือ ตัวละครเมื่อเผชิญกับปัญหาทำให้กลับไปแสดงพฤติกรรมที่เคยกระทำมาในอดีต ในกรณีของตัวละครลุง หลังจากเขาสูญเสียดวงตา และภรรยาหนีไป ความเจ็บปวดจาก

การสูญเสียดวงตาไม่เท่ากับความเจ็บปวดที่สูญเสียภรรยาไป เพราะดูจากพฤติกรรมที่ตัวละครแสดงออกมา

ดังตัวอย่าง

อาจถึงห้าหรือหกครั้งที่ผมลอบเข้าไปอยู่ในห้องโดยที่ลุงไม่รู้ ลุงจับประตูทุกครั้ง หลังจาก เข้าห้อง เพียงแต่จับไว้เฉย ๆ เพราะประตูไม่มีกลอน เมื่ออยู่ในห้องตามลำพังลุงก็ เหมือนกับคนบ้า ลุงนั่งพูดอยู่คนเดียว อ้าปากพะงาบ ๆ และบางทีก็มีเสียงลอดออกมา ทว่า ผมจับ ความไม่ได้สักครั้งว่าลุงพูดเรื่องอะไร ขณะพูดลุงก็ยิ้มไปด้วย บางครั้งเปลือหัวเราะ เสียงดัง แต่ก็รีบหยุดลงโดยเร็ว ทำท่าราวกับกำลังหยอกล้อกับใครอยู่ ตอนนั้นผมคิดไปว่า ลุงคงคิดถึงเมียจนเพี้ยน รู้สึกกลัวอยู่บ้างเหมือนกัน แต่ความอยากรู้มีมากกว่า นอกจาก พฤติกรรมเช่นที่ว่าแล้วผมยังเห็นอะไรอีกหลายอย่าง เป็นเรื่องที่จะกระทำได้อีกต่อเมื่ออยู่ เพียงลำพังเท่านั้น

(ในแสงสว่าง ใน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 158-159)

จากตัวอย่างข้างต้น หลานชอบแอบไปดูพฤติกรรมของลุงหลังจากอยู่คนเดียว จึงพบว่า ลุงทำเหมือนมีใครสักคนอยู่ด้วยตลอดเวลา หยอกล้อ พูดคุยคนเดียว หลานจึงตั้งข้อสงสัยว่า ลุงน่าจะ ทำเหมือนคุยกับภรรยาที่หนีลุงไป ดังนั้นเมื่อตัวละครเจ็บปวดจากการถูกทอดทิ้งในยามที่มีความทุกข์ ตัวละครจึงเลือกกลไกการป้องกันตนเองคือ กลับไปสู่ภาวะถดถอย ก็คือทำพฤติกรรมเหมือนตอนที่ยังมีภรรยาอยู่ด้วย

จากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดภายในจิตใจของตัวละคร ทำให้ตัวละครกลายเป็นคนที่พูดคนเดียว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจ็บปวดในใจของมนุษย์เมื่อมีอะไรมากระทบกระเทือนจิตใจ ก็สามารถสร้างกลไกการป้องกันตนเองจากความเจ็บปวดเหล่านั้น

สรุปการถดถอย มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ ลุง (ในแสงสว่าง)

13. การเกิดอาการทางร่างกาย (Somatization) เป็นอาการวิตกกังวลภายในจิตใจ ได้เปลี่ยนแปลงไปปรากฏเป็นอาการทางด้านร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง โดยปราศจากสาเหตุทางด้านร่างกาย (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 48) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การเกิดอาการทางร่างกาย มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง กาละแห่งการงาน

การเกิดอาการทางร่างกาย คือ เมื่อตัวละครพยายามทำงานของตนให้สำเร็จ ทำให้ ตัวละครเกิดภาวะเครียด กัดดัน จนเกิดกลไกการป้องกันตัวเองขึ้นคือ เกิดอาการปวดหัว

ดังตัวอย่าง

โอย ชมับผมมันตื่นตบ ๆ ตบ ๆ และประสาทก็โอดครวญขึ้นมาว่า “ฉันเจ็บปวดเหลือเกินแล้ว ฉันเจ็บปวดเหลือเกินแล้ว จะทนไม่ไหวแล้วนะ จะทนไม่ไหวอยู่แล้วละ” ผมวางดินสอแล้วถอดทุกสิ่งทุกอย่างในสมองออกวางไว้ข้าง ๆ ดินสอนั้นแหละ...

การตัดสินใจทั้งต่อความเป็นจริงในชีวิตและต่อเรื่องราวในงานเขียน ผมมักพอใจต่อคำตอบที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน แต่กับคำตอบที่คิดแล้วคิดอีก บีบเค้นจนสมองแทบระเบิดเป็นเสี่ยง ก็มักจะเป็นคำตอบที่ผมยังรู้สึกกลางแคลงใจอยู่รำไป ทั้งที่ก็หาคำตอบที่ดีกว่านั้นไม่ได้อีกแล้ว ลักษณะอย่างนี้จะเรียกว่าอะไรกันแน่ เรียกว่าความคิดของผมมันหลอกลวงจิตใจของผมอย่างนั้นหรือ ผมมีความขัดแย้งในตัวเองขนาดนั้นเชียหรือ... เอาละ ช่างมันเถอะ ความคิดก็ของผม จิตใจก็ของผม จะไปโทษความคิดอย่างนั้นก็กระไรอยู่ อาจเป็นได้ว่าจิตใจของผมมันมั่งง่ายหรืออาจมีเหตุผลอื่นอีก... เถอะน่า อย่าไปโทษใครเลย ถึงอย่างไรความคิดและจิตใจก็ทำงานร่วมกันมาตั้งแต่ผมเกิดแล้ว ยังจะต้องอยู่ร่วมกันต่อไปอีกนานเท่าไรก็ไม่รู้ได้

(กालะแห่งการงาน หนังสือเล่มสอง, 2538, หน้า 215-216)

กลไกการป้องกันตนเองของตัวละคร สะท้อนให้เห็นถึงมนุษย์ปกติที่เมื่อเกิดภาวะเครียดกดดัน มักแสดงออกทางร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่ง

สรุปการเกิดอาการทางร่างกาย มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ ผม (กालะแห่งการงาน)

14. ความฝัน (Dream) เป็นกระบวนการที่แรงขับซึ่งถูกเก็บกดไว้ไม่สามารถแสดงออกมาในระดับจิตสำนึกได้ จึงหาทางแสดงออกมาในรูปแบบของความฝัน เรื่องราวที่ปรากฏในความฝันมักจะออกมาในลักษณะที่บุคคลใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ต่าง ๆ เข้าไปแทนที่แรงขับทางสัญชาตญาณ (Instinctual Drives) ที่ตนเองมีอยู่ สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ในระดับจิตไร้สำนึกของหลาย ๆ คนมักจะคล้ายคลึงกัน (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 48) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร ความฝัน มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

ผม ตัวละครชาย จากเรื่อง ผมอยากนอนกับคุณ

ความฝัน คือ สามียอยากมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาของตนเอง เพราะภรรยานับถือศีลกินเจ ปฏิบัติธรรม ทำให้เธอไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องทางเพศอีกแล้ว สามิจึงได้แต่เพ้อหาภรรยาคนเก่าที่เขาเคยรัก จากที่ตัวละครไม่สามารถร่วมรักกับภรรยาของตนเองได้ กลไกการป้องกันตนเองของเขาจึงออกมาในรูปแบบความฝัน

ดังตัวอย่าง

ผมลุกขึ้นนั่ง มองไปยังหน้าต่างที่เปิดไว้ทั้งสองบาน ทศนียภาพภายนอกว่างเปล่า ท้องฟ้ากระจ่างแต่ไม่เห็นดวงจันทร์ ผมถอดเสื้อออกเช็ดเหงื่อที่ใบหน้าแล้วนึกถึงความฝันเมื่อครู่ ฝันว่าได้โอบกอดเธอไว้ในอ้อมแขน แล้วเธอลำในฝันนั้นเธอมีสัมผัสตอบรับผมบ้างหรือเปล่า มีหรือเปล่านะคงไม่มี หรือถ้ามีผมคงตื่นเสียก่อนการรับรู้

(ผมอยากนอนกับคุณ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 76)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อตัวละครไม่สามารถสนองความต้องการได้ในความเป็นจริง ความปรารถนาในจิตใจจึงแสดงออกมาในรูปแบบของความฝัน ตามทฤษฎีของฟรอยด์

สรุปความฝัน มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ ผม (ผมอยากนอนกับคุณ)

15. การล้างบาป (Undoing) เป็นการกระทำบางอย่างเพื่อเป็นการชดใช้การกระทำเดิมที่ตนเองรู้สึกผิด เพื่อเป็นการล้างความรู้สึกสำนึกผิด (Guilt) ที่ติดตามรบกวนอยู่ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543 : 48) จากการศึกษาพบตัวละครที่มีกลไกการป้องกันตัวของตัวละคร การล้างบาป มีจำนวน 1 ตัวละคร ดังนี้

ศักราช ตัวละครชาย จากเรื่อง จันทรเจ้าชู้

การล้างบาป คือ การพยายามทำบางอย่างเพื่อชดใช้ความผิดที่ตนก่อ ตัวละครศักราช พยายามตามหาผู้หญิงที่เขาเคยมีความสัมพันธ์ด้วย เมื่อพบว่าเธอมีสามีอยู่แล้ว แล้วสามีมาโวยวายว่าใครเคยเป็นชู้กับเมียเขาบ้าง ศักราชยอมรับโดยดี และทำให้เขาไม่รู้สึกกับเธอแบบเดิมอีกต่อไปเพื่อเป็นการล้างความผิดที่เขาไม่รู้ว่าเธอมีเจ้าของแล้ว

ดังตัวอย่าง

ดวงหน้าของหญิงสาวผู้ซึ่งเขาอยากจะพานพบมาตลอดเดือนลอยเด่นอยู่ที่นั่น แท้แล้ว เมื่อคืนเธอมานอนอาบแสงจันทร์อยู่หลังหน้าต่างบานนี้เอง ศักราชเจ็บปวดต่อบางสิ่งซึ่งลุ่มสลายก็จริง แต่ฉับพลันทันใดโดยไม่มีถ้อยคำบรรยายเขา รู้สึกตนเองกำลังหลุดพ้นจากความชั่วช้า จิตใจกลับไปรุ่งเบาหลุดจากพันธนาการอันหนักหน่วง ผู้หญิงในกรอบหน้าต่างตรงหน้านั้นไม่อาจส่งผลต่อจิตใจของเขาได้อีก เขาหันกลับมาที่ผิวของหญิงสาวอีกครั้ง เจ้าของดวงตาอันซอกซำแหลกสลายนี้เองที่ปลดปล่อยพันธนาการให้เขา

(จันทรเจ้าชู้ ใน สัมพันธภาพ, 2549, หน้า 222)

สรุปการล้างบาป มีจำนวน 1 ตัวละคร ได้แก่ ศักราช (จันทรเจ้าชู้)

การศึกษากลไกการป้องกันตัวของตัวละคร จำแนกได้ 15 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก การเก็บกด การเพ้อฝัน การปฏิเสธ การทดแทน การชดเชย การเลียนแบบ การทดเทิด การลงโทษตัวเอง การถดถอย การเกิดอาการทางร่างกาย ความฝัน และการล้างบาป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี